

รายงานการวิจัย
เรื่อง

คุณธรรมของเด็กไทยในชนบทที่มีสภาพการพัฒนาต่างกัน

โดย

รศ.ดร. แก้วตา คณวารรณ
ผศ. นีออน กดีนรัตน์

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๒๖

คำนำ

ห้องสมุด
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเด็กชนบทถึงระดับหมู่บ้าน เพราะงานวิจัยที่ศึกษากับเด็กบ้านนอกจริง ๆ ยั้งน้อยอยู่ และที่ใดกำหนดประเด็นการศึกษาคุณธรรมกับการพัฒนาขึ้นมา นั้น เพราะ ได้ตระหนักถึงผลข้างเคียงที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก ๆ หวังว่างานวิจัยครั้งนี้จะได้รับการพิจารณาจากผู้คนที่เกี่ยวข้องกั้เด็ก อย่างน้อยก็เป็นข้อเคื่อนใจให้หันมาเอาใจใส่เด็ก และคำนึงถึงเด็กว่าเป็นตัวแปรหนึ่ง เวลาที่คิดจะทำโครงการใดก็ตาม

แก้วตา คณะวรรณ

นื้ออน กลิ่นรัศน์

17 พฤษภาคม 2526

คำขอบคุณ

น้ำใจไมตรีของครูนักเรียนและผู้ที่บ้านเปิด บ้านม่วง บ้านหนองหลุม หนองเรือ หนองบึง โคนสี-โคนเบี้ย และโคกพันโบง อ.เมือง จ.ขอนแก่น เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจต่อผู้วิจัย ในการทำงานครั้งนี้ ความร่วมมือและความช่วยเหลืออย่างเต็มอก เต็มใจงานวิจัยครั้งนี้จึงสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติที่กรุณาให้ทุนอุดหนุน การทำวิจัยครั้งนี้ แม้จะเป็นเงินจำนวนน้อย ผู้วิจัยยินดีเสียสละทรัพย์และเวลาสมทบ เพื่อให้กำลังใจต่อคนไทยทุกคนที่มุ่งมาดปรารถนาจะช่วยกันผดุงคุณธรรมในสังคมของเรา

บทคัดย่อ

ชื่อ	คุณธรรมของเด็กไทยในชนบทที่มีสภาพการ พัฒนาต่างกัน
วัตถุประสงค์	เพื่อศึกษาว่า เด็กชนบทที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกัน มีคุณธรรม แตกต่างกันหรือไม่ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหรือไม่ คุณธรรมกับ- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และอย่างไร เด็กหญิง- และเด็กชายมีคุณธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหรือไม่
กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในหมู่บ้านหนองบึง โคกสี-โคกเปี้ย และบ้านโคกพันโปง ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 105 คน
เครื่องมือ	1. แบบสอบถามคุณธรรมมีลักษณะ เป็นภาพเหตุการณ์ชีวิตประจำวัน 2. แบบทดสอบพฤติกรรมตัวอย่าง 3. แบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ชนิด Graphic Expression
วิเคราะห์	ใช้วิธีการหั่งสถิติแบบนอน-พาราเมตริกและสถิติพาราเมตริก หากค่าตอบ ตามวัตถุประสงค์
ผลการศึกษา	เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน มีคุณธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่างกัน เด็กผู้หญิงและผู้ชายมีคุณธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่าง กัน เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูง แสดงความสัมพันธ์ของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับคุณธรรมไปในทิศทางตรงกันข้าม เด็กผู้หญิงและเด็กในหมู่บ้านพัฒนาต่ำ แสดงความสัมพันธ์กันกล่าว เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ABSTRACT

- Project:** Morality of Thai Children in Rural Villages of Different Developmental Situations
- Objectives:** This study intended to investigate whether children in villages of three levels of development, high, moderate, and low showed different morality and needs for achievement. It intended to find out whether sex variable had significance on children's morality and needs for achievement. It also investigated correlation of morality and need for achievement.
- Samples:** Three villages in the district of Khon Kaen province were chosen. Two villages were purposefully selected to represent first and second ranks of development. The third village was randomized from under developed villages. Thus the third grade pupils in the selected schools were subjects of the study.
- Instruments:** Three instruments were used: 1) pictured test to ask about the subjects' favorable moral choices, 2) quiz of Thai and arithmetics subjects to test the samples' honesty, 3) needs for achievement test, adopted from Aronson's Graphic Expression test.
- Analyses:** Both non-parametric and parametric statistics were used to test significance of the independent variables, typ

of villages sex, on the samples' morality and needs for achievement.

Findings: Children in villages of different developmental situations showed morality and needs for achievement significantly different. Sex had no significant effect on the dependent variables. Children in the highly developed village showed negative correlation between morality and needs for achievement while girls and children in the low developed village showed positive correlation.

บทที่ 1	ความเป็นมาของการวิจัย	
	สภาพการพัฒนาชนบท	1
	จุดมุ่งหมายของการพัฒนา	2
	ศาสนาพุทธกับการพัฒนาชนบท	3
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	6
	หมู่บ้านที่ศึกษา	6
	วัตถุประสงค์การวิจัย	7
	โครงแบบการวิจัย	8
	ข้อจำกัดของการวิจัย	8
	คำนิยามปฏิบัติการ	9
	ข้อตกลงเบื้องต้น	9
บทที่ 2	วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	คุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธ	10
	คุณธรรมจากมหานิบาตชาดก	11
	บาปบุญในทัศนะของ เด็กชนบท	13
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	14
	แรงจูงใจกับคุณธรรม	15
	สมมติฐานการวิจัย	16
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	หมู่บ้านที่ศึกษา	18

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

	หมู่บ้านหนองบึง	19
	บ้านโคกสี-โคกเปี้ย	21
	บ้านโคกพันโปง	24
	กลุ่มตัวอย่าง	27
	แบบสอบถามคุณธรรม	28
	แบบทดสอบคุณธรรม	30
	แบบทดสอบแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์	32
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	คุณธรรมของ เด็กชนบท	41
	คุณธรรมของ เด็กในหมู่บ้านที่มีสภาพการพัฒนากต่างกัน	42
	คุณธรรมของ เด็กชนบทแยกตามเพศ	45
	พฤติกรรมคุณธรรมของ เด็กชนบท	47
	แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์	50
บทที่ 5	สรุปอภิปราย และข้อเสนอแนะ	
	สรุปการวิจัย	54
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
	อภิปรายผล	58
	ข้อเสนอแนะ	60
	หนังสืออ้างอิง	
	ภาคผนวก	
	มหานิมาศชาคก	62
	แบบสอบถามคุณธรรม	74
	แบบทดสอบคุณธรรม	85

ความเป็นมาของการวิจัย

สภาพการพัฒนาชนบท

ประเทศไทยมีประชากรอาศัยอยู่ตามชนบทประมาณ 80% ประชาชนเหล่านี้อยู่ในสภาพยากไร้ขาดแคลน ค่าแรงชีวิตอยู่ในวัฏจักรของสาเหตุของการไม่พัฒนาคือ ความยากจน ความไม่รู้ การเจ็บป่วย และความเฉื่อย ความจนทำให้โอกาสที่จะได้รับการศึกษาไม่ทั่วถึงหรือทางอ้อมน้อย เมื่อไม่รู้ก็ไม่สามารที่จะดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ คนที่มีสุขภาพไม่ดี ย่อมไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต มีผลทำให้การผลิตต่ำ ซึ่งนำไปสู่ความยากจน วนเวียนอยู่ในวัฏจักรของการไม่พัฒนาต่อไปอีก

รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาและสาเหตุของการค่อยพัฒนาของประชาชนชนบท จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐขึ้น เพื่อพัฒนาชนบทโดยเฉพาะคือ กรมพัฒนาชุมชน และส่งเสริมให้หน่วยงานทุกหน่วยงานที่มีชายงานเกี่ยวข้องกับชาวชนบท ระดมพลังทั้งกำลัง กำลังคน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ช่วยกันสร้างสภาพที่จะเอื้ออำนวย ทำให้ชาวชนบทมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เน้นหนักภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่ราษฎร มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมค้อยกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ

จุดมุ่งหมายของการพัฒนา

งานพัฒนาชนบทของรัฐได้เริ่มมาประมาณ 20 ปีแล้ว เป้าหมายการพัฒนาจะมุ่งไปทางกายภาพ เช่น การสร้างถนน สร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ ทำฝาย ทำเขื่อน มีไฟฟ้าใช้ และค่านการส่งเสริมอาชีพ เป้าหมายเช่นนี้ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ หมู่บ้านพัฒนา คือ หมู่บ้านที่มีถนนหนทางดี มีไฟฟ้าใช้ แม้ในหมู่บ้านที่รัฐที่ทำงานพัฒนามีความเข้าใจเช่นเดียวกับชาวบ้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากวิทยาการใหม่ ๆ นี้

เป็นสิ่งเกินกำลังความสามารถของประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจว่า การพัฒนาคือ การได้รับวัตถุใหม่จากทางราชการ ทำให้คุณธรรมของการพัฒนาชนบทที่ มุ่งหวังให้ชาวชนบท ช่วยตนเองมลายสูญไป กลับเพาะนิสัยการขอและรอให้คนอื่นมาช่วยแทน

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ ทำให้สภาพการดำเนินชีวิตของชาวชนบท เปลี่ยนไปทั้งทางด้านที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ถนนทำให้ชาวนาชาวไร่ชนผลิตไป ตลาดได้เร็วขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้ขายได้ราคาดีขึ้นเสมอไป ถนนทำให้ชาวบ้านนำคนเจ็บไปโรงพยาบาล ช่วยชีวิตคนเจ็บไว้ได้ แต่ถนนก็นำวัฒนธรรมใหม่ที่ทำให้ชีวิตเปลี่ยนไป ถนนนำคน ขยายยาเร่ ที่เข้าไปพร้อมกับยาชุดรักษาสารพัดโรค เข้าไปพร้อมกับภาพยนตร์ที่ให้ตัวอย่างของชีวิต อีกแบบหนึ่ง ซึ่งเหมาะหรือไม่ ไม่มีการหยุดคิดหยุดพิจารณา คนส่วนใหญ่ยินดีที่จะรับความสนุก ความตื่นเต้นเหล่านั้นเข้าไป โดยไม่ทันระวังว่า ใจนั้นได้ถูกจับสิ่งที่เห็นเข้าไปที่ละ เล็กละ น้อย จนติด การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เช่น มีการไปดูภาพยนตร์ร่วมกันจนสว่าง 2-3 วัน งานการ ค้าง ๆ ก็วางมือ เพราะง่วงนอน เด็ก ๆ ก็พากันหลับหลับในห้องเรียน การโฆษณาชวนเชื่อ ที่ไหลเข้าไปในชนบทในรูปของการขายสินค้าต่าง ๆ มีมากขึ้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ วัตถุกลายเป็นเครื่องหมายของฐานะทางสังคม ผู้คนแสวงหาเพื่อความมีหน้ามีตา การพัฒนาที่มุ่งด้าน วัตถุ ก็ได้ผลตอบแทนทางด้านวัตถุ เมื่อขายผลผลิตได้ราคาดี ชาวชนบทก็มักวิ่งซื้อมากขึ้น สินค้าที่นิยมกันคือ วัตถุของฐานะ เช่น วิทยุ รถจักรยานยนต์ รถโต หมูบ้านโคที่มีไฟฟ้าใช้แล้ว จะเขยิบเป็นโทรทัศน์ ตู้เย็น แต่ที่น่าประหลาดที่สถิติการเจ็บไข้ได้ป่วยของชาวชนบทที่सानยังไม่ลดลง ชาวอีสานยังมีสถิติการเป็นโรคนิ่วไตไปไม่สูงที่สุดในประเทศเล็ก ๆ ยังอยู่ในสภาพ ขาดอาหารมากที่สุดในประเทศ คำถามที่น่าสนใจคือ เกิดอะไรขึ้นในกระบวนการพัฒนา อะไร ทำให้ชาวบ้านนำเงินที่ขายข้าวได้เพิ่มไปซื้อโทรทัศน์ แทนที่จะสร้างส้วมก่อน ทำไมชาวบ้านยังคงคิมน้ำจากบ่อ แทนการเก็บน้ำฝนไว้กิน ทำไมบ่อน้ำบาดาลที่ทางการขุดเจาะไว้ให้ จึงไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคือ ผู้ที่มีฐานะดีกว่าคนอื่นอยู่แล้ว ประเพณีลงแขกช่วยกันทำงาน ทำไมจึงเลื่อนหรือเจือจางไป คำตอบที่ยอมรับกันในขณะนี้คือ การพัฒนาไม่ได้พัฒนาด้านจิตใจ สังคมควบคู่ไปด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 จึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาชนบทว่า เน้นการพัฒนาในพื้นที่ยากจนหนาแน่น และต้องพัฒนากันจิตใจและสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นฐานสำคัญทางกายภาพ โครงการตามนโยบายนี้คือ การอ่านเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี กฎหมายสำหรับชาวบ้าน เพื่อความเป็นธรรมในสังคม ควบคู่ไปกับการสร้างถนน แหล่งน้ำ สถานีอนามัย ศูนย์เด็กเล็ก และการให้ความรู้ด้านสุขศึกษา สุขาภิบาล และการรักษาสภาพแวดล้อมเป็นการแก้ไขปรับปรุงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ศาสนาพุทธกับการพัฒนาชนบท

คนไทยประมาณ 80% นับถือศาสนาพุทธ ศาสนามีอิทธิพลต่อจิตใจและการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะคนชนบทเป็นอย่างยิ่ง ในอดีตวัดไม่เพียงแต่เป็นศูนย์กลางของการอบรมศีลทางค่านิยมใจ แต่ยังมียุทธศาสตร์เป็นศาลากลางบ้านและศูนย์วิทยากร เด็กผู้ชายเรียนอ่าน เรียนเขียนจากวัด ศาลาวัดคือที่ประชุมของชาวบ้านทั้งงานวัดและงานของส่วนรวม ต่อมาในรัชกาลที่ 5 เมื่อทางการเริ่มจัดการให้การศึกษาแก่ราษฎรเป็นระบบ ระเบียบขึ้น การทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาของวัดก็ลดลง การอบรมปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมก็พลอยโอนให้กับโรงเรียน เด็กห่างวัดเพราะต้องใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนมากขึ้น ที่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาระบบการศึกษา ผลที่มองเห็นเด่นชัดคือ เด็กผู้หญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น แต่ผลของการอบรมค่านิยมใจ วัดหรือโรงเรียน ใครทำหน้าที่ได้ดีกว่ากัน ไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันได้

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพฤติกรรมของชาวชนบทในภาคอีสาน วัดยังคงเป็นศูนย์กลางของชีวิตชาวนาชาวไร่ เทศกาลงานบุญและวันสำคัญทางศาสนา ชาวชนบทจะไปทำบุญกันพร้อมเพรียงกัน มีการนัดแนะวันพัฒนาวัด ไปช่วยกันทำความสะอาดบริเวณวัดบ้าง สร้างถึงเก็บน้ำฝนไว้ที่วัดบ้าง ซ่อมหลังคาโบสถ์ ฯลฯ หมู่บ้านใดชาวบ้านมีรายได้ดี ความเป็นอยู่ที่ โบสถ์ วิหาร ศาลา จะใหญ่โต และสวยงามในแบบตามทัศนะของชาวบ้าน ชาวบ้าน

ยังคงหัวปิ่นโตไปถวายเพลพระเป็นประจำทุกวัน คนเข่าคนแก่ในหมู่บ้าน เล่าให้ฟังว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวัดคือ คนหางวัดมากขึ้น จริงอยู่แม่ทุกคนจะเต็มใจดูแลบูรณะรักษาวัด และพระเหมือนเดิม แต่ความใกล้ชิดคนน้อยลง คนแก่ถูกมอบหมายให้ไปวัด ไปฟังเทศน์ ไปถือศีล คนหนุ่มคนสาวไปทำมาหากิน วันสำคัญทางศาสนาจึงจะไปวัด เด็ก ๆ สมัยก่อนช่วยทายายช่วยปู้ย่าหัวปิ่นโตไปวัด ไปเป็นเพื่อนและช่วยดูแลผลพลอยได้คือ ได้รับการอบรมจากพระ คุณเคยกับประเพณี ศาสนา ไกล่ชิดศาสนา ปัจจุบันเด็กว่างน้อยลง ต้องไปโรงเรียน วันหยุดก็ดูโทรทัศน์หรือฟังละครวิทยุ ไม่สนใจที่จะไปวัดกับปู้ย่าทายาย เด็กอีกจำนวนหนึ่งไม่ได้ไปวัด เพราะต้องช่วยเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เลี้ยงน้อง ท่างานบ้านเด็ก ๆ ต้องท่างานหนักขึ้น เช่นเดียวกับพ่อแม่ เพื่อความอยู่รอดในสภาพเศรษฐกิจที่ตึงตัวกว่าสมัยก่อน หมู่บ้านใดการพัฒนาบ้านวัดอยู่สูง การยังชีพก็ยิ่งต้องต่อสู้กันร่นมากขึ้น การเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ก็ยิ่งมากขึ้น นั่นหมายความว่าโอกาสที่ชาวบ้านและเด็ก ๆ จะใกล้ชิดวัดก็จะยิ่งน้อยลง ทำให้เกิดการสันนิษฐานว่า สภาพเช่นนี้จะมีผลต่อพัฒนาการด้านคุณธรรมของเด็ก กังนั้น วัดและชาวบ้านควรจะร่วมมือกันแก้ปัญหา

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้จัดตั้งขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงเด็กกับวัด ให้เด็กใกล้ชิดศาสนาพุทธ ได้รู้จักคุ้นเคยชนบประเพณีพิธีการทางศาสนา ได้รู้จักคุ้นเคยกับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ได้รับการอบรมปลูกฝังคุณธรรมจากวัด ซึ่งเป็นที่มาของการสอนบาป บุญ และคุณโทษในครอบครัว

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เริ่มตั้งขึ้นตามเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น เพราะเมืองเหล่านี้มีอัตราการพัฒนาทางบ้านวัดอยู่เร็วมาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเร็วตามไปด้วย สถานที่และวัดที่บำรุงบำเรอความพอใจทางกายมีอยู่มากมาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่บำรุงความสุขทางใจ เพื่อความสมดุลย์ให้กับการเจริญ

เติบโตพัฒนาของเด็ก ความสำคัญและความจำเป็นที่พ่อแม่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นที่
ยอมรับ และได้รับการสนับสนุนพอสมควรตามเมืองใหญ่ทั่วไป ในชนบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากแก้ว
ของสังคมไทย โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังไม่มี ความจำเป็นในความนึกคิดของชาวบ้าน
อาจเป็นเพราะปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาวัตถุยังไม่เข้มข้นทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ประกอบกับความไม่
รู้จักการวางแผนล่วงหน้า หรือนึกไม่ถึงผลข้างเคียงของการพัฒนา จึงยังไม่มี การตื่นตัวที่จะใช้
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นเครื่องมือเสริมอาหารใจแก่เด็กที่กำลังถูกผลกระทบจากการ
พัฒนาจากภายนอก

นับว่าโชคดีที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2 แห่ง แห่งหนึ่งอยู่ที่วัดในเขตเทศบาลเมือง ส่วนอีกแห่งหนึ่งอยู่ที่หมู่บ้านโคกสี-โคกเปี้ย
นอกเขตเทศบาลเมืองไปทางทิศเหนือ 22 กิโลเมตร บ้านโคกสี-โคกเปี้ย เป็นหมู่บ้านที่กำลัง
พัฒนา มีถนน ร.พ.ช.ตัดเข้าถึงหมู่บ้าน มีไฟฟ้าเข้าถึง มีอบาบาลที่รัฐชุกเจาะให้หลายแห่ง
มีรถประจำทางจากหมู่บ้านไปจังหวัดขอนแก่น วันละ 5 เที่ยว โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
เปิดมาได้ 5 ปีแล้ว โดยเจ้าอาวาสวัดประจำหมู่บ้านเป็นผู้ริเริ่ม ท่านตั้งใจจะให้เป็นที่สอน
ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาควบคู่ไปกับการทวดวิชาให้กับเด็ก ๆ ในหมู่บ้าน ท่านว่าเด็กเหล่านี้
นี้เรียนอ่อน ไม่สอบเรียนต่อชั้นมัธยมสอบกับเขาไม่ค่อยได้ ทั้งหมู่บ้านปีหนึ่ง ๆ สอบเข้าโรงเรียน
รัฐบาลไม่เกิน 3 คน การเรียนเริ่ม 9.00 น. สามเณรจะสอนวัจนธรรมทางศาสนา เช่น
การกราบพระพุทธรูป กราบพระสงฆ์ ภาษาที่ใช้พูดกับพระ การนั่งในวัด การสำรวม วัน-
สำคัญ ธรรมะง่าย ๆ สำหรับเตือนใจ 10.00 น. นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นสอนเลข
ภาษาอังกฤษ ความรู้ทั่วไป โดยแบ่งเป็นกลุ่มประถม มัธยม หมุนเวียนสอนสัปดาห์ละ 1 วิชา
ระหว่างที่พระฉันเพล เด็ก ๆ จะเล่นเกมส้ออกกำลังกายแบบต่าง ๆ พอพระฉันเสร็จ เด็กจะ
กินอาหารกลางวันที่วัดแล้วจึงกลับบ้าน อุปกรณ์การเรียนคือ สมุด ดินสอ ไม้บรรทัด ทางวัดจัด
ให้เด็กหมก เด็ก ๆ ชอบโรงเรียนวันอาทิตย์กันมาก ทุกคนบอกว่าสนุก หลวงปู่ใจดี ครูก็ใจดี
พ่อแม่ก็เต็มใจให้เด็ก ๆ มา ช่วยทวดโต๊ะเรียน ม้านั่งให้

บ้านโคกสี-โคกเปี้ย เป็นตัวอย่างของหมู่บ้านพัฒนาที่มีการใช้ศาสนาพุทธช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจกับเด็ก ในขณะที่เด็กที่เด็กได้รับรู้การพัฒนาทางกายภาพในหมู่บ้าน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สนใจผลของการพัฒนาทางกายภาพที่มีต่อใจของเด็ก มุ่งหวังจะหาคำตอบว่า การพัฒนาที่เน้นด้านวัตถุ และการพัฒนาที่มีการใช้ศาสนาพุทธเสริมทางใจแก่เด็กด้วยกัน จะมีผลต่อคุณธรรมของเด็กแตกต่างกันหรือไม่ และคุณธรรมตามค่านิยมเดิมเมื่อถูกกระทบจากการพัฒนา ซึ่งจะใช้แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์เป็นตัวอย่าง จะคงสภาพความสัมพันธ์เป็นอย่างไร นั่นคือ เด็กที่มีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์สูง ซึ่งแสดงว่า มีความมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จสูง เป็นสภาพของใจที่ถูกกระทบจากการพัฒนา เด็กเช่นนี้จะมีคุณธรรมทางศาสนาพุทธสูง เช่นเดียวกัน หรือมีความสัมพันธ์ไปในทางตรงกันข้าม

หมู่บ้านที่ศึกษา

จุดมุ่งหมายกว้างกล่าว ทำให้การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องเจาะจงเลือกศึกษาหมู่บ้านเป็นรายกรณี ทั้งนี้เพื่อให้ได้หมู่บ้านที่มีสภาพการพัฒนาต่างระดับกัน และมีการพัฒนาที่ใช้ศาสนาพุทธมีส่วนเสริมสร้างอาหารทางใจให้กับเด็กในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังจะต้องเป็นหมู่บ้านที่มีสภาพทางกายภาพ สภาพทางวัฒนธรรมและสังคมใกล้เคียงกัน จึงได้เลือกใช้หมู่บ้าน 3 แห่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นคือ

1. บ้านโคกพันโปง เป็นหมู่บ้านที่ชนะเลิศประกวดการพัฒนาระดับชาติ ผู้ใหญ่บ้านได้รางวัลแทนทองคำ จากผลงานพัฒนาดีเด่น เป็นตัวแทนหมู่บ้านที่มีการพัฒนาอยู่ในระดับสูง
2. บ้านโคกสี-โคกเปี้ย เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาบ้างแล้ว เป็นหมู่บ้านเดียวในจังหวัดขอนแก่นที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ เป็นตัวแทนหมู่บ้านพัฒนาระดับกลางที่มีการส่งเสริมศาสนาสำหรับเด็ก

3. บ้านหนองบึง เป็นหมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับการพัฒนามากมีเพียงถนน ร.พ.ช. เข้าถึงหมู่บ้าน ยังไม่มีไฟฟ้า ไม่มีบ่อน้ำบาดาล ชาวบ้านเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพทำนาทำไร่ เป็นตัวแทนของหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาค่ำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ต้องการจะศึกษาคูณธรรมของเด็กในชนบทที่มีสภาพการพัฒนาค่าต่างกันคือ ก. หมู่บ้านพัฒนาระดับสูง ข. หมู่บ้านพัฒนาระดับกลาง ที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย ค. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาค่ำ ต้องการจะศึกษาว่าเด็กชั้นประถมปีที่ 3 ในชนบทที่มีสภาพการพัฒนาค่าต่างกันจะ

1. มีความเชื่อถือ คุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธแตกต่างกันหรือไม่
2. มีพฤติกรรมแสดงคุณธรรมแตกต่างกันหรือไม่
3. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันหรือไม่
4. มีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อถือคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันหรือไม่

หรือไม่

5. เพศเป็นตัวแทนที่ทำให้ความเชื่อถือคุณธรรม พฤติกรรมแสดงคุณธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อถือคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แตกต่างกันหรือไม่

โครงแบบการวิจัย

ตัวแปรตาม

		ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม		
			คุณธรรม	แรงจูงใจ	ความสัมพันธ์ คุณธรรมกับแรงจูงใจ
สภาพ การ พัฒนา	ระดับสูง				
	กลาง ร.ร. ศาสนา				
	ต่ำ				
เพศ	ชาย				
	หญิง				

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ศึกษาแบบเฉพาะกรณีกับหมู่บ้านสามแห่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางการวิจัยต่อไป และนำผลไปใช้กับหมู่บ้านที่มีสภาพใกล้เคียงกับหมู่บ้านที่ศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างใช้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีอายุเฉลี่ย 9 ปี มีวุฒิภาวะพอที่จะปรับตัวกับคนแปลกหน้า มีความสามารถในการอ่านและเขียนพอที่จะตอบแบบสอบถามหรือทำแบบทดสอบที่สะท้อนความคิดเห็นของตน และอยู่ในช่วงครึ่งหนึ่งของระยะเวลาของการศึกษาภาคบังคับ ผลวิจัยที่ค้นพบ ถ้าจะนำมาแก้ไขในโรงเรียน ก็จะมีเวลาอีก 3 ปี ที่จะอบรมซ้ำๆ เกลาไปในทางที่พึงปรารถนา นอกจากนี้เด็กวัยนี้อยู่ในระยะ concrete-operation ตามทฤษฎีของเพียเจต์ เริ่มคิดมีเหตุมีผลของตนเองและเริ่มรับบทบาทในสังคม

คำนิยามปฏิบัติการ

คุณธรรมหมายถึง คุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธ ซึ่งสอนไว้ในทศชาติชาดก เช่น ความกตัญญู ความเพียร การมีจิตใจเอื้อเฟื้อ และความศรัทธาในพระพุทธเจ้า บารมีและบุญของชาวพุทธ เช่น การหลอกลวงเป็นบาป การกราบไหว้ผู้ใหญ่เป็นบุญ

เด็กไทยในชนบทหมายถึง เด็กในหมู่บ้านการปกครอง ตามระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้านเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ประกอบด้วยครัวเรือนจำนวนประมาณ 200 ครัวเรือน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าอยู่ในเขตอำเภอเมือง ของจังหวัดขอนแก่น

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี แข่งขันกันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม ไม่ได้เป็นการกระทำเพื่อแสวงการยอมรับทางสังคม แต่กระทำเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการความสำเร็จของตน ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ชนิดภาพลายเส้นของอะรอนสัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามความเชื่อถือ คุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธที่ผู้วิจัย ได้จัดสร้างขึ้นนั้นสามารถวัดคุณธรรมของเด็กไทยในชนบทได้
2. แบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ชนิดลายเส้น (Graphic Expression) ตามวิธีการของอะรอนสัน สามารถวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กไทยในชนบทได้

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธ

การวิจัยครั้งนี้ประเด็นที่เกี่ยวกับคุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธนั้น ผู้วิจัยสนใจไม่นำทฤษฎีหรืองานวิจัยที่มีพื้นฐานความคิดของต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทาง เพราะประสงค์จะศึกษาจากสภาพของชนบท ภาคอีสานจริง ๆ

ผู้วิจัยใช้วิธีพูดคุยซักถามจากพระสงฆ์ ชาวบ้านในวัยพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และเด็ก ๆ โดยพูดคุยกับคนเหล่านี้ที่ หมู่บ้านคำไฮ บ้านม่วง และน้ำเกี๋ยม หมู่บ้านทั้งสามมีสภาพการพัฒนาใกล้เคียงกับหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการศึกษา บ้านคำไฮมีระดับการพัฒนาสูง บ้านม่วงมีระดับการพัฒนาปานกลาง และบ้านน้ำเกี๋ยมระดับการพัฒนาค่ำ

ข้อมูลจากบุคคลเหล่านี้สรุปได้ว่า พระสงฆ์และชาวบ้านใช้วิธีปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก ด้วยการให้ความคิดรวบยอดเรื่อง บาปและบุญ ความคิดเรื่องบาปและบุญส่วนใหญ่มาจากทศชาติของพุทธประวัติ (เรื่องย่ออยู่ในภาคผนวก)

ชาวพุทธเชื่อกันสืบมาว่า ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงเกิดและตายมาถึง 500 ชาติ (จอม บุญตาเพศ, 2501) ทรงผ่านชีวิตต่าง ๆ ทั้งของสัตว์และมนุษย์มากมาย ทำให้พระองค์เข้าใจถึงสุขและทุกข์ของชีวิต เพราะทรงมีประสบการณ์ด้วยพระองค์เอง ทศชาติเป็นสิบชาติสุดท้ายของพระองค์ ก่อนประสูติเป็นพระพุทธเจ้า เรื่อกันว่า มหานิบาตชาดก ชาดกแต่ละเรื่อง จะเป็นชีวิตที่พระพุทธเจ้าเกิดเป็นกษัตริย์บ้าง เป็นพราหมณ์บ้าง ต้องผจญทุกข์ ซึ่งในที่สุดก็แก้ไขทุกข์เหล่านั้นได้ด้วยคุณธรรมต่าง ๆ ชาดกแต่ละเรื่องจึงสอนคุณธรรมของศาสนาพุทธ พระสงฆ์และผู้เฒ่า ผู้แก่ในชนบท ยังคงสั่งสอนลูกหลานให้มีคุณธรรมเหล่านี้ สมัยก่อนนี้ใช้นิทานชาดกสอนกันโดยตรงเลย ปัจจุบันแม้จะไม่มีเวลา

เลขที่ ๑๑๖
ก สค ๒๖
จ. ๖
เลขทะเบียน ๘ ๑๐๖๑๐

วัน เดือน ปี ๑๖ ค.ศ. ๓๕

ชาคที่บ้าน แต่คุณธรรมเหล่านั้นยังคงถูกสอนให้เด็กซึมซับเข้าไปในจิตใจ ภายใต้ความคิดรวบยอด บาปและบุญ ซึ่งได้รับการปรับตัวอย่างให้เข้ากับสภาพของชีวิตในสังคมชนบทปัจจุบัน

คุณธรรมจากมหานิทานชาคก

นิทานชาคกอาจเป็นเรื่องล้าสมัย นำมาเพื่อสำหรับเด็ก ๆ และคนในเมือง นิทานชาคกและนิยายจักร วงศ์ ยังอยู่ในหัวใจของคนชนบทอีกส่วนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การเรียกประชุมชาวบ้านคุยเรื่องโลกก็ตาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องรอให้หมดเวลาของนิยายยอกนิยม เช่น นกกระเจาบ โสนน้อยเรืองาม สุวรรณหงส์ เสียก่อน แท้ที่จริง วิธีใช้นิทาน นิยายปลุกฝังคุณธรรมหรือทัศนคติอะไรก็ตาม ยังคงเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลเสมอมา แม้ในศตวรรษปัจจุบัน เพียงแต่เนื้อเรื่องที่ใช้เป็นสื่อถ่ายทอดคุณธรรมนั้น ต้องปรับให้เข้ากับรสนิยมของคนยุคนั้น ๆ เป็นที่น่าเสียดายว่า คนไทยไม่ได้ปรับปรุงนิทานชาคกของเราให้อยู่ในรูปแบบใหม่ที่ถูกรสนิยมของคนไทยสมัยนี้ นิทานชาคกจึงกลายเป็นของเก่าเก็บ เปิดโอกาสให้นิยายกำลังภายใน สารพัดการ์ตูนของญี่ปุ่นเข้ามาแทนที่และถ่ายทอดทัศนคติ วัฒนธรรมต่างต่าง ซึ่งแน่นอนว่าบางอย่างขัดแย้งกับวัฒนธรรมไทย

คุณธรรมในเทศชาติมีดังนี้

1. เติมนิทานชาคกสอนให้ ตั้งใจมั่น เมื่อตั้งใจจะทำสิ่งใดที่ดีที่ถูกต้อง ต้องมุ่งมั่น แน่วแน่ไม่เปลี่ยนใจ แม้จะมีอุปสรรคประการใดก็ตาม
2. มหาชนชาคกสอนให้ มีความมานะ อุตุน ไม่ย่อท้อ ผู้ใดมีคุณสมบัติดังนี้ ย่อมเป็นที่ชื่นชมและได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น
3. สุวัฒน์สามชาคกสอนให้เห็นว่า ผู้มีกัญญ์ต่อมิตำ มารคา แม้ได้รับอันตรายเพียงใดก็ตาม อาณิสงส์ความดีจะช่วยให้ปลอดภัยได้
4. เนมิราชชาคกสอนไว้ว่า ผู้ทำความดี ประพฤติชอบ เมื่อหมดอายุในโลกมนุษย์แล้ว จะไปจุติเป็นเทวดาเสวยสุขอยู่บนสวรรค์ ส่วนผู้นำความชั่วต่าง ๆ จะไปเกิดในนรกถูกลงทัณฑ์ ได้รับความทุกข์ยากแสนสาหัส

หน้า ๑๓ ๗๐๖ ๖๖๐
นาย... กิ่งแก้ว

5. มโหสถชาคกให้ข้อคิดว่า ปัญญาเปรียบเสมือนแสงประทีปจะทำการส่องใญ่ให้ใช้ปัญญา
6. กุริชชาคกสอนให้ ประพติชอบด้วย กาย วาจา ใจ ไม่ถือพยามาท จองเวร รุจักการให้ภัย
7. จันทกุมารชาคกให้กำลังใจว่า ผู้ใดประพติดี ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ทักสิน พิพากษาคคีตามความถูกต้อง แม้การตุงความยุติธรรมนั้น จะก่อให้เกิดศัทรูบางครั้ง อานิสงส์ ความดีจะช่วยให้พ้นภัย
8. พรหมนารชาคกสอนว่า บุตร ธิดาที่ดี ย่อมไม่คูดาย ย่อมแนะนำคักเตือน บิดา มารดาที่หลง เข้าใจผิดคักว่ประการต่าง ๆ ให้กลับมาสู่ความดีงาม
9. วิชรูบัณฑิตสอนว่า ผู้ประพติชอบ รักษาศีลเคร่งครัด ยึดมั่นในธรรมะ แม้ ประสมอันตรายสักเพียงใดก็คักตาม ในที่สุดก็จะรอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง
10. เวสสันดรชาคกสอนให้ รุจักเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน ทำทาน แก่ผู้มีความทุกข์ยาก เกื้อกร่อน

แม้ว่าเนื้อเรื่องในชาคกกล่าวถึงบุญญาภินิหาร ในลักษณะมีเทวดา มีพระอินทร์ หรือนางฟ้า ออกมาช่วยเหลือ ผู้ประพติดีในเวลาคับขันคักทุกข์ได้ยาก ชาวบ้านเข้าใจคักว่าเป็นการสมมติให้ส่นุกสนาน คักละครเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของการให้รางวัลคนประพติดี ประพติชอบ เป็นการสอนกฎแห่งกรรมคักรูปธรรมให้คนเข้าใจง่ายขึ้น สมัยก่อนชาวชนบทอาจเชื่อจริงจิงว่านรก สวรรค์ เป็นภพที่มีอยู่จริง ปัจจุบันส่วนใหญ่ปรับว่าสวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ สำหรับชีวิตในภพนี้ เมื่อใดคักทำดี ก็อิมเอิบสบายใจมีความสุข ทำความชั่วเมื่อใดจิตใจก็เศร้าหมอง ไรความสุข เสมือนคนนรก อย่างไรก็ตามชาวชนบทยังเชื่อเรื่องของชาคคหน้า การเวียนว่ายตายเกิด คักนั้น เรื่องนรก-สวรรค์ จึงยังคงอยู่ในความเชื่อของชาวบ้าน ทำคักชาคคนี้เพื่อรับกุศลกรรมในชาคคหน้า เมื่อบารมีความดีพอกพูนสะสมมากขึ้น จะถึงเวลาที่คนนั้นหลุดพ้น เสวยสุขบนสวรรค์ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกคักไป

บาป บุญในทัศนะของเด็กชนบท

ห้องสมุด

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ชาวชนบทจะอบรมปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก ๆ ของตนด้วยการสอนความคิดรวบยอดบาปและบุญ เด็ก ๆ จะถูกสอนให้ทำบุญและไม่ทำบาป พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย สอนจะสอนว่าการกระทำใบบ้างเป็นบาป การกระทำใบบ้างเป็นบุญ ทำบุญจะได้ขึ้นสวรรค์ ทำบาปจะตกนรก จากการอบรมสั่งสอนที่บ้าน ทางโรงเรียน และวัด เด็กชนบทแยกบาปและบุญในชีวิตประจำวันของคนไว้ดังนี้

บาป

บุญ

1. ขาดศีลวัคคชีวิต	1. คักมาตร
2. คา พ่อ แม่ ปู่ ยา ตา ยาย	2. กราบไหว้พระพุทธรูป
3. หลอกเพื่อน หลอกคนอื่น	3. กราบไหว้พระสงฆ์
4. ขโมยของ	4. ทำทาน
5. ทรมานสัตว์	5. ไปฟังเทศน์
6. คีและกาพ่อแม่	6. ไปวัดวันสำคัญทางศาสนา
7. กาหลวงพ่อ	7. ชยันช่วยงานพ่อแม่
8. ทำสกปรกในวัด	8. รักพ่อแม่พี่น้อง
9. คาครู	9. ไหว้พ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ครู
10. แกล้งเพื่อน คีเพื่อน	10. พุคจาไฟเราะ
11. โโกหก	11. กิริยาเรียบร้อย
12. ชีเกียจ	12. ตั้งใจเรียน
13. ล้อเลียนพ่อแม่	13. ไมคบคนพาล
14. คีอ ไมเชื่อฟัง	14. วานอน สอนง่าย
15. คีคยาเสพคิก	
16. เลนการพนัน	
17. หนีเที่ยว	

เด็ก ๆ เล่าให้ฟังว่า ทุกคนรู้ว่า อะไรเป็นบาป ไม่ควรทำ แต่ก็ทำกันอยู่ อย่างเช่น ยิงนก รู้ว่าบาป เมื่อยิงได้ก็เอาไปตอนชนบั้งกิน พ่อแม่ก็ไม่ว่าอะไร บอกแต่เพียงว่าอย่าไปยิงนกในวัดก็แล้วกัน รู้ว่าล้อเลียน ทำหน้าลิงใส่ครูไม่ดี แต่โมโหไม่ชอบครู ก็แอมทำลับหลัง ชกต่อยกันไม่ดี แต่บางทีก็ชกกันบ้าง เมื่อโมโหหรือถูกชกก่อน ไม่ได้ขโมย เมื่อเห็นว่าไม่มีเจ้าของเลยหยิบไปใช้ก่อน ความเปิดเผยของเด็ก ๆ ทำให้โค้ชคิดว่า การสอนแต่เพียงว่า อะไรคือบาป ทำไม่ได้ อะไรคือบุญที่ควรทำ คงไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ถ้าจะวัดความสำเร็จนั้นด้วยพฤติกรรม คงจะต้องมีการสร้างและเสริมปัจจัยที่จะเอื้อให้คุณธรรมที่ตั้งใจจะปลูกฝังนั้น เจริญเติบโตจนกล้าแข็งมั่นคงในจิตใจของเด็ก

การวิจัยครั้งนี้จึงสอบถามคุณธรรมของเด็กทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรมตามความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมบางอย่างที่จะทดสอบว่า เมื่อเด็กรู้ว่า นี่เป็นบาปไม่ควรทำในสภาพการณ์ปกติเด็กทำหรือไม่ และในสภาพการณ์ที่มีการช่วยๆ พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากคุณธรรมนั้น เพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยมีสมมติฐานว่า เด็กที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จะมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นคุณธรรมสูงกว่าเด็กในหมู่บ้านทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีการสร้างสภาพแวดล้อมส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนค์ (McClelland, 1961 อ้างจาก Rogers, 1969: 246) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจที่สำคัญยิ่งและควรปลูกฝังให้แก่พลเมืองคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเขาได้ให้คำนิยามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แข่งขันกันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม (Standard of Excellence) ไม่ได้เป็นการกระทำเพื่อแสวงการยอมรับทางสังคม แต่กระทำเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการความสำเร็จของตน

ดังนั้น บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ย่อมมีสิ่งผลักดันให้บุคคลเหล่านั้นมีความมานะพยายาม มีความอดทนเพื่อเอาชนะอุปสรรค และเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนตั้งเอาไว้ และพยายามทำสิ่งใดก็ตามด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยมและผลจากการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะทำให้ประเทศชาติประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แมคเคลเลนค็อกส์สรุปว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวบ่งชี้ (indicator) ถึงความมีคุณภาพของมนุษย์ได้อย่างหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีลักษณะ เป็นผู้ประกอบการขึ้นในตัวบุคคล ลักษณะ และพฤติกรรมของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูงจะมีลักษณะดังนี้

1. มุ่งที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จมากกว่าทำเพียงเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
2. มักจะเลือกทำสิ่งที่เป็นไปได้ และเหมาะสมกับกำลังความสามารถของเขา และจำทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ
3. คิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จลงได้ด้วยความตั้งใจจริง และทำงานจริงของตน ไม่ใช่เกิดจากโอกาสและไม่เชื่อในสิ่งมหัศจรรย์
4. จะทำอะไรเพื่อให้ตนบรรลุมาตรฐานของตนเอง ไม่ทำโดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่รางวัลหรือชื่อเสียง

เมื่อพิจารณาคูณสมบัติของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาชุมชน ในประเด็นที่มุ่งพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพด้วย ดังนั้นในสภาพการพัฒนาที่แตกต่างกัน จึงน่าจะมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคนในชุมชนแตกต่างกันด้วย

แรงจูงใจกับคุณธรรม

พระราชวรมุนี (2526) บรรยายความเป็นไปของการพัฒนาในสังคมไทยไว้ว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาเอาอย่างประเทศตะวันตก เมื่อประมาณ 100 ปีมาแล้ว เพื่อป้องกัน

ตนเองจากลัทธิลัทธิอาณานิคม การพัฒนาในระยะ 20 ปีแรกนั้น สังคมไทยยังมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หลังจากนั้นก็แยกทางกัน บ้านเมืองและราษฎรได้พากันแล่นคิงไปทางตะวันตก ส่วนวัดก็หันมาเก็บตัวอยู่ข้างใน เมื่อมีการแยกตัวกันเสียแล้ว ความรู้จักความเข้าใจเรื่องของอีกฝ่ายหนึ่งพลอยลดลงไปด้วย เกิดความรู้สึกว่านี่เป็นเรื่องของวัด นั่นเป็นเรื่องของชาวบ้าน เกิดการห่างไกลกันในด้านความเข้าใจ แม้ว่าจะยังคงรักษาความสัมพันธ์ เกื้อกูลกันพิธีกรรมไว้ก็ตาม

พระราชวรมุนีกล่าวสรุปว่า เมื่อเริ่มต้นพัฒนาประเทศนั้น คนไทยมีจิตสำนึกทางสังคม ต้องการแก้ปัญหาประเทศชาติ แต่เป็นจิตสำนึกที่อยู่ในวงจำกัด และไม่ทันจะแพร่หลายไปถึงมวลชนก็จางหายไปก่อน เมื่อไม่มีจิตสำนึกเสียแล้ว แรงจูงใจที่เหลือก็เป็นเพียงความต้องการที่จะเสพเสวยความเจริญ หรือความตื่นเต้นใหม่ ๆ ต้องการสิ่งหรูหราฟุ่มเฟือย มีความสะอากสบาย จิตสำนึกทางสังคมในการแก้ปัญหาที่แท้ไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาหมดไป เหลือแต่แรงจูงใจที่อยากจะรับเอาและเวียนตามเขาไป

เมื่อสภาพการพัฒนาชนบทที่ผ่านมา เป็นลักษณะการพัฒนาค้นพัฒนา มีการบริโภควิทยาการใหม่ ๆ เพื่อความฟุ้งเฟ้อ ความสะอากสบาย ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า แรงจูงใจนี้ไม่สัมพันธ์กับคุณธรรมน่าจะมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกัน

สมมติฐานการวิจัย

จากสภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทย ที่ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ประกอบกับลักษณะการพัฒนาที่เน้นค่านิยม และคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแรงจูงใจในสังคมไทยที่มีมูลเหตุมาจากการพัฒนาตามแบบตะวันตก การวิจัยครั้งนี้ตั้งสมมติฐานว่า

1. เด็กในหมู่บ้านที่มีสภาพการพัฒนาค่างกัน จะมีความเชื่อถือน้อยกว่าระดับการพัฒนาต่ำ และเด็กในหมู่บ้านพัฒนาที่มีการส่งเสริมศาสนาจะมีความเชื่อถือคุณธรรมสูงกว่าหมู่บ้านระดับพัฒนาสูง และไม่แตกต่างจากหมู่บ้านระดับพัฒนาต่ำ

2. พฤติกรรมแสดงคุณธรรมของเด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน จะแตกต่างกัน เด็กหมู่บ้านพัฒนาระดับสูง จะมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์สูงกว่า เด็กหมู่บ้านที่มีการพัฒนาควบคู่กับศาสนา และเด็กหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ

3. เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สัมพันธ์ทางเดียวกัน การพัฒนาระดับสูงจะแสดงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เด็กในหมู่บ้านพัฒนาปานกลาง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ปานกลาง เด็กในหมู่บ้านพัฒนาปานกลางจะแสดงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อถือคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะสัมพันธ์กันทางตรงกันข้ามคือ ถ้ามีความเชื่อถือคุณธรรมสูง จะแสดงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

5. เด็กผู้หญิงมีความเชื่อถือคุณธรรมสูงกว่าเด็กผู้ชาย

6. เด็กผู้ชายมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กผู้หญิง

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อถือคุณธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กผู้หญิงและชายไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

หมู่บ้านที่ศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มุ่งหมายจะศึกษาคุณธรรมของ เด็กชนบทในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกัน ตัวแปรต้นที่สำคัญคือ สภาพที่แสดงถึงระดับการพัฒนาต่างกัน เมื่อพิจารณาหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง ปรากฏว่า หมู่บ้านที่มีการพัฒนาอยู่ในระดับชั้นที่หนึ่ง ในการ - ประกวดหมู่บ้านพัฒนาในจังหวัดขอนแก่น พ.ศ.2521 ได้แก่ หมู่บ้านโคกพันโพง หมู่บ้านแห่งนี้ภายหลังการชนะประกวดแล้ว ยังคงรักษาสภาพการพัฒนาค่านอาชีพ และสภาพแวดล้อมไว้ได้ในระดับเดิมและมีแนวโน้มจะสูงขึ้นในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกบ้านโคกพันโพง เป็นตัวอย่างกรณีของหมู่บ้านที่มีการพัฒนาในระดับสูง

หมู่บ้านที่เริ่มได้รับการพัฒนาแล้ว และมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาค่านคุณธรรม ปรากฏว่า ในเขตจังหวัดขอนแก่น มีเพียงหมู่บ้านเดียวคือ หมู่บ้านโคกสี-โคกเปี้ย เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ติดกัน มีโรงเรียนประถมเพียงหนึ่งแห่ง เด็กทั้งสองหมู่บ้านไปโรงเรียนเดียวกัน โรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ตั้งอยู่ที่วัดสีนวล ซึ่งอยู่ในเขตบ้านโคกสี แต่เด็กในบ้านโคกเปี้ยก็ไปเรียนโรงเรียนวันอาทิตย์ได้ ซึ่งปรากฏว่า เด็กบ้านโคกเปี้ยไปเป็นจำนวนมาก แม้จะไม่มากเท่าเด็กบ้านโคกสี เพราะระยะทางที่ห่างไปประมาณ $1\frac{1}{2}$ กิโลเมตร บ้านโคกสี-โคกเปี้ยจึงได้รับเลือกให้เป็นตัวอย่างกรณีหมู่บ้านพัฒนาระดับกลางที่มีการส่งเสริมทางศาสนา

สำหรับหมู่บ้านที่มีการพัฒนาระดับต่ำ ยังไม่ได้รับการพัฒนามากนัก เมื่อถามความคิดเห็นของหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัด หน่วยงานทางการพัฒนาชุมชน ปรากฏว่า มีอยู่หลายหมู่บ้านที่มีสภาพใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงสุ่มมาหนึ่งหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองบึง

หมู่บ้านที่ทำการศึกษานี้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีอยู่ 2 หมู่บ้านที่มีการเจาะจงเป็นรายกรณี เพื่อให้ได้ หมู่บ้านที่มีคุณลักษณะการพัฒนาในระดับที่ต่างกัน และอยู่ในเงื่อนไขของ การมีการส่งเสริมด้านศาสนา มีเพียงหมู่บ้านค้อยพัฒนาที่ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย จากหมู่บ้านที่มีสภาพใกล้เคียงกัน

หมู่บ้านหนองบึง

บ้านหนองบึงอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมือง จ.ขอนแก่น ไปทางทิศตะวันตก บนถนนหลวงสาย ขอนแก่น-ชุมแพ ไปจนถึงบ้านทุ่ม ระยะทาง 12 กิโลเมตร แล้วแยกขึ้นทางเหนือไปตามถนนลูกรังของ ร.พ.ช. ไปอีกระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร และถนนทางเกวียนประมาณ 12 กิโลเมตร จำนวนประชากรมีอยู่ 205 หลังคาเรือน ผู้ชาย 650 คน ผู้หญิง 510 คน เด็กในวัยเรียนประมาณ 250 คน ครัวเรือนหนึ่งมีลูกเฉลี่ย 6 คน ผู้ใหญ่บ้านไม่ได้เก็บสถิติประชากรแยกตามช่วงอายุ จากการคาดคะเนของผู้ใหญ่บ้านและจำนวนลูกเฉลี่ยในแต่ละครอบครัว ลักษณะของประชากรหมู่บ้านนี้มีแนวโน้มเป็นรูปปิรามิดคือ มีประชากรวัยเด็กมากที่สุด วัยหนุ่มสาวและผู้ใหญ่ ซึ่งทำหน้าที่ผลิตและเลี้ยงดู มีจำนวนน้อยกว่าประชากรวัยเด็กและวัยชรามาก การคุมกำเนิดเริ่มมีผู้หญิงปฏิบัติบ้างแล้ว แต่ยังคงทั้งจำนวนว่าต้องการลูก 3 คน จึงจะคุมกำเนิด ส่วนผู้ชายยังไม่นิยม มีความเชื่อว่า การทำหมันชายทำให้ไม่แข็งแรง ทำงานหนักไม่ได้ ปฏิบัติหน้าที่ทางเพศของสามีไม่ได้เหมือนเดิม

บ้านหนองบึงมีประวัติเก่าแก่มาก เป็นหมู่บ้านมาแล้วประมาณ 300 ปี เดิมชื่อ บ้านหนองบัวขาว เพราะในหนองหมู่บ้านมีดอกบัวขาวมาก ต่อมาเมื่อปลิงในหนองมากมายจึงเรียกชื่อเพี้ยนกันมาเป็นบ้านหนองบึง เดิมชาวบ้านถือว่า ตนเป็นลาว เพราะพูดภาษาลาว มีความเป็นอยู่แบบคนลาว มีความคิดว่า ต่างไปจากคนไทย ซึ่งเป็นคนภาคกลาง แต่มิได้กำหนดสัญชาติตนเองว่าเป็นคนของประเทศลาว ตนเก่าแก่มากกว่าถือชาติไทย-ลาว ประมาณ 70 ปีผ่านมา ชาวบ้านนี้ถือว่าตนเป็นคนไทย

อาชีพหลักคือ ทำนา จุดมุ่งหมายสำคัญคือ ทำนาไว้กินเหลือจึงจะขาย ทำไร่ตาม
ลำดับมากน้อยดังนี้ ปอ มันสำปะหลัง และอ้อย หมกฤดูเพาะปลูก ระหว่างเดือนมกราคม-
เมษายน หนุ่มสาวบ้านนี้จะพากันไปรับจ้างตัดอ้อย ที่จังหวัดกาญจนบุรี มารดของ เจ้าแก้ว
อ้อยมารับถึงที่ ได้ค่าแรงวันละ 50 บาท การปลูกพืชหมุนเวียน เช่น มะเขือเทศ ผักค่าง ๆ
จึงทำกันน้อย เพราะขาดแรงงานและราคาพืชผลไม่แน่นอน นิยมไปรับจ้างที่อื่นชั่วคราวถึงหน้า
นาที่กลับมาทำนา

ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านนี้มี 3 ระดับ ระดับมีกิน มีรายได้ประมาณปีละ
2 หมื่นบาทต่อครัวเรือน ระดับปานกลาง รายได้ประมาณปีละ หมื่นกว่าบาท คนจนมีประมาณ
10 ครัวเรือนประมาณ 70 คน ไม่มีที่ดินทำกิน ต้องหารับจ้างเลี้ยงชีวิตและครอบครัว ทั่ว ๆ
ไป ชาวหนองบึงมีความรู้สึก ว่า คนพ้ออยู่พอกิน ไม่ได้ลำบากซักเท่าไหร่มากมาย ทุกคนมีบ้าน
เรือนอยู่อาศัย คนจนมากก็ขอสงเคราะห์จังหวัด ขอรับแจกสังกะสีมาซ่อมบ้าน ขอความช่วยเหลือ
พยาบาลฟรี นอกจากนี้ยังมีประเพณีเค็มที่ยังคงปฏิบัติอยู่ คนจนยังคงไปขออาศัยชั่วคราวกินได้
เสมอ เมื่อเกิดกรณีตกทุกข์ได้ยากมาก ๆ เจ้าอาวาสจะบอกบุญให้ชาวบ้านช่วยเหลือ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ถนนลูกรังในหมู่บ้านใช้การได้ดี มีถนนทางเกวียน
เกิมติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ฤดูฝนใช้การไม่ได้ แต่ยังคงไปมาได้ แหล่งน้ำสำคัญคือ หนองใหญ่
ในหมู่บ้าน ชาวบ้านใช้ดื่ม ใช้กินตลอดปี มีการเก็บน้ำฝนใส่ตุ่มไว้ดื่มบ้าง แต่ยังไม่ทุกหลัง
คาเรือน ส่วนใหญ่ยังไม่มีส้วม ไฟฟ้ายังไม่มีใช้ในหมู่บ้านนี้ มีร้านขายของชำอยู่หลังหนึ่ง มี
สภาพเป็นศูนย์กลางกลาง ๆ สำหรับผู้ชายในหมู่บ้าน ร้านนี้มีโทรทัศน์ใช้ไฟจากแบตเตอรี่
จึงเป็นที่กุมวยและเล่นพนันมวยทุกเสาร์-อาทิตย์ การติดต่อกับภายนอกมีรถประจำทางวิ่ง
เข้าเมืองขอนแก่น ไป-กลับวันละหนึ่งเที่ยว คนภายนอกที่เข้ามาคือ พ่อค้าเร่รับซื้อปอ มัน ข้าว
และพ่อค้าเร่ขายน้ำปลา ยาสูบ เลื่อยผ้า และของใช้อื่น ๆ

อบายมุขของชาวบ้าน เล่นไม้ ชนไก่ หวยไต้กิน ซ้อกันทุกวงก เฉลี่ยประมาณ
บ้านละ 10 บาท ท่องวงก พนันมวยตู้ กินเหล้า ผู้ชายเสพอบายมุขมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิง
เล่นหวยไต้กิน อย่างอื่นไม่ค่อยมี

ชาวบ้านหนองบึงมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา อยากให้ลูกมีความรู้ ไม่อยากให้ทำอะไร
ทำนา ที่ดินน้อย ลูกมาก ไม่พอแบ่งกันทำกิน ลูกคนไหนหัวไปไหน จึงพยายามให้เรียน ทั้ง
ความหวังให้ลูกเป็นครู นางพยาบาล ตำรวจ หรือทำงานเสมียน ตามบริษัทร้านค้า ลูกคน
ไหนไม่ชอบเรียนจริง ๆ หักให้ทำนา ทำไร่

การเปลี่ยนแปลง เช่น ๆ สำคัญในหมู่บ้าน ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมามี ชีวิต
ของชาวบ้านดำเนินไปเรื่อย ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก ครูที่สอนในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน
เป็นครูมาจากบ้านอื่น อำเภออื่น เพราะคนในหมู่บ้านยังไม่มีแม่แท่นเด็กวัยที่จบการศึกษาเป็น
ครูได้

บ้านโคกสี-โคกเปี้ย

บ้านโคกสี-โคกเปี้ยอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมือง จ.ขอนแก่น ไปทางทิศเหนือ เส้น
ทางถนนหลวงสายขอนแก่น-อุดร ประมาณ 17 กิโลเมตร จากบ้านสำราญไปมีถนนลูกรัง ร.พ.ช.
เข้าไปจนถึงบ้านโคกสี-โคกเปี้ยอีกประมาณ 6 กิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 186 เรือน ประ
ชากรชายและหญิงใกล้เคียงกันประมาณ 550 คน เด็กก่อนวัยเรียน 100 คน เด็กในวัยเรียน
256 คน จำนวนลูกเฉลี่ยครอบครัวละ 5 คน หญิงเป็นฝ่ายทำหมัน มักทำเมื่อได้ลูกคนที่สาม
แล้ว การทำหมันเริ่มได้รับความนิยม แต่ผู้หญิงส่วนหนึ่งยังคงมีความเชื่อว่า ทำหมันทำให้ไม่
สบาย ไข้ส่าวนว่า เวียนหัว เสียประสาท ผู้หญิงที่ท่่าส่วนใหญ่มีสามีทำงานหน่วยงานราชการ
นอกหมู่บ้านหรือมีอาชีพในเมือง เช่น ขับรถ ทำงานตามร้านตามอยู่ในเมือง

บ้านโคกสี-โคกเปี้ยเป็นหมู่บ้านมานานประมาณ 200 ปี ประวัติหมู่บ้านไม่มีอะไร
พิเศษ อยู่กันมาอย่างนี้ตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ค่อยเป็นค่อยไป ไม่มี
อะไรที่เปลี่ยนกระทันหันรุนแรง มีที่สังเกตเห็นคือ ปัจจุบันชาวบ้านไม่ค่อยเคร่งประเพณี เช่น
การทำนา สมัยก่อนถึงฝนจะตก แต่ถ้ายังไม่ถึงเดือน 6 ยังไม่ได้เลี้ยงศาลาเจ้าปู่จะยังไม่ลง
มือทำ สมัยนี้ถ้าฝนมาก็ลงมือไถเลย เพราะต้องไปทำงานอื่นอีก รีบลงมือเสียก่อน ต้องทำมา
หากินหลายอย่างเพิ่มขึ้น ทำงานเพิ่มชนิดขึ้น เพื่อหาเงินให้พอใช้

อาชีพสำคัญคือ ทำนา รองลงมาเป็นการปลูกมันสำปะหลัง อ้อย รับจ้างงานทั่วไป เวลาหมดหนานา มีประชากรประมาณ 10% ทำงานกับหน่วยราชการ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการอื่น ๆ ในจังหวัด เพราะการเดินทางสะดวก มีทางลัดซึ่งรถจักรยานยนต์ใช้ได้ นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางออกจากหมู่บ้านทุก ๆ 2 ชั่วโมง ซึ่งระหว่างหมู่บ้านกับตัวจังหวัดขอนแก่น

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวโคกสีสูงกว่าชาวหนองบึง คน (มั่ง) มีของเขาประมาณ 50 ครัวเรือน ทรัพย์สินที่บอกฐานะมี ที่นา โรงสีขนาดเล็ก รถปิคอัพ โทรทัศน์สี และตู้เย็น หมู่บ้านนี้มีไฟฟ้าใช้แล้ว ผู้มีฐานะระดับกลางจะมีที่นา มีมอเตอร์ไซค์ บางบ้านมีโทรทัศน์ขาวดำ คนยากจนมีประมาณ 30 ครัวเรือน กลุ่มนี้มีที่ดินทำกินน้อย อีกประมาณ 10 ครัวเรือนยากจน ไม่มีที่ดินทำกินเลย ต้องรับจ้างงานทุกชนิดตลอดปี การอพยพชั่วคราวไปทำงานถิ่นไกลเหมือนบ้านหนองบึงไม่มี วัลย์คงทำหน้าที่สถานสงเคราะห์ คนทุกข์ยากเช่นกัน การบอกบุญให้ช่วยเหลือคนจนมาก ๆ ยังคงมีอยู่ประปราย การหางานรับจ้างง่ายกว่าบ้านหนองบึง

สิ่งแวดล้อมทั่วไปดีกว่าบ้านหนองบึง สภาพถนนทั้งในหมู่บ้านและติดต่อกับหมู่บ้านอื่นเป็นถนนลูกรังหมก มีบ่อน้ำบาดาลที่ ร.พ.ช. และหน่วยงานอื่นเข้าไปขุดเจาะให้ใช้อยู่หลายบ่อ บางบ่อชำรุดเสียหายใช้การไม่ได้แล้ว บ่อที่ใช้ใช้ชาวบ้านจะอาบน้ำ ชักเสื้อผ้า และแม่แต่ให้วัว คายกินน้ำที่ปากบ่อ ไม่มีการรักษาบริเวณบ่อน้ำบาดาลให้สะอาดถูกสุขลักษณะ การปลูกบ้านเริ่มใช้วัสดุชาวเมืองมากขึ้น ไซ้หน้าต่างกระจก หลังคากระเบื้อง บ้านบางหลังก่ออิฐทาสี เครื่องหนึ่งของครัวเรือนมีส้วมใช้ แต่บ้านที่เลี้ยงควายไว้ใช้งาน ยังคงเก็บควายไว้ได้ดูบ้าน การรักษาความสะอาดรอบบริเวณบ้านดีกว่าบ้านหนองบึง แต่ก็ยังสกปรกอยู่ ยังคงมีเศษขยะมูลสัตว์ให้เห็นอยู่ทั่วไป

อบายมุขที่ชาวบ้านนิยมมี เหล่ากินกันบ้าง แต่ไม่ถึงกับเสียหายมีเรื่องเคียดแค้นเล่นพนันมวยคู่มีบ้าง หว่ยไต่กินมีบ้างไม่มาก ชาวบ้านแข่งกันสร้างฐานะ เพราะอยู่ในสภาพที่จะหางาน หาอาชีพรองได้ เพราะอยู่ใกล้เมือง อาชีพรองที่นิยมกันคือ การหารับจ้างในเมือง

อาจเป็นเพราะชาวโลกสี่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าบ้านหนองบึง วัคซีนลประ
จำหมู่บ้านจึงใหญ่โตกว่า ก่อสร้างตามแบบสมัยนิยมมากกว่า ศาลาวัดก่ออิฐ ก่อปูน มุงกระ-
เบื้องสีวางลวดลายเป็นสีฉ่ำวัก มองเห็นเด่นชัดแก่ไกล และเป็นโชคที่ลูกบ้านเดิมซึ่งบวชเรียน
มานานที่วัดมหาธาตุที่กรุงเทพฯ กลับมาเป็นเจ้าอาวาส กังนั้น ความใกล้ชิดกับชาวบ้าน
ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดดีมาก โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2519
เป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ทั้งบ้านและวัดไม่ไ้หวังผลเลิศอะไร พอ
แม่มีความคิดว่า อย่างน้อยที่สุดลูกก็ใช้เวลามาเรียนมาพบพระอาทิตย์ละ 2-3 ชั่วโมง แทนการ
ไปวิ่งเล่นไม่ไ้เรื่องไ้ราว ทางวัดก็หวังจะให้เด็ก ๆ คุ้นเคยกับศาสนา ไ้ตัวอย่างของศาสนา
นี้ ศาสนาปฏิบัติ ไปบ้างคอยเรียนคอย ๆ สอนกันไป ลูกใจเด็กให้เข้าหาวัดไ้ตั้งแต่เล็ก ๆ
และเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนต่อของเด็กในหมู่บ้านบ้าง เจ้าอาวาสจึงไ้ขอให้นักศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไปช่วยสอนวิชาการบ้างในปีหลัง ๆ ซึ่งนักศึกษาไ้ยังไม่สามารถจัดระบบ
ไ้ไ้ผลจริงจัง

ชาวโลกสี่มีทัศนคติที่ไ้ต่อการศึกษา อยากไ้ลูกเรียนจะได้เปลี่ยนอาชีพไ้ แต่ไ้
ไม่ไ้ไ้ความหวังไ้สูงมาก ต้องการไ้ลูกเป็นครู นางพยาบาล ตำรวจ ท่างานราชการหน่วย
ไหนไ้ไ้ นักเรียนที่เรียนชั้นมัธยม พอแม่นิยมส่งเข้าเมือง ส่วนใหญ่ต้องไปเรียนโรงเรียน
ราษฎร์ เพราะสอบแข่งขันเข้าโรงเรียนรัฐบาลไ้ไ้ยาก ชาวบ้านมีความรู้สึกไ้ว่า โอกาสที่ลูก
จะสำเร็จจนอย จึงหักไ้ให้ทานา ทำไร และงานอื่น ๆ ไ้ไ้ด้วย มีความรู้สึกไ้ว่าถึงอย่างไรไ้ก็พอหา
พออยู่ในหมู่บ้านของคน

ชาวบ้านโลกสี่ประสบความสำเร็จสูงไ้กว่าบ้านหนองบึง มีคนเรียนจบปริญญาตรี
กศ.บ.หนึ่งคน รับราชการเป็นครูที่อำเภอหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น และมีผู้จบอาชีพะชั้นสูง
หลายคน เป็นช่างไฟ ช่างถนน เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่อนามัย บุคคลกลุ่มนี้ไ้เป็นที่
ชื่นชม และเป็นตัวอย่างที่พ่อแม่ไ้ให้ลูกพยายามทำตาม

บ้านโคกพันโปง

บ้านโคกพันโปงอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมือง จ.ขอนแก่น ไปทางทิศตะวันตก บนถนนหลวงสายขอนแก่น-ชุมแพ เป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร จากถนนหลวงแยกถนนลูกรังไปทางทิศใต้ 2 กิโลเมตร จึงห่างจากตัวจังหวัดเพียง 8 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 197 ครัวเรือน ประชากรชาย 599 คน หญิง 607 คน นักเรียนในวัยเรียนประมาณ 200 คน ลูกเฉลี่ยครอบครัวละ 5 คน อาชีพหลักคือทำนา อาชีพรองลงมา ซึ่งมีผู้ทำประมาณ 80% คือ รับจ้างงานก่อสร้าง งานก่อสร้างจะทำกันเมื่อปักค่าเสร็จแล้ว นอกจากนี้มีผู้ทำงานเป็นลูกจ้างประจำตามร้านค้าต่าง ๆ ในเมืองประมาณ 10% จำนวนรถยนต์ในหมู่บ้าน 11 คัน รถจักรยานยนต์มีกันถึง 20% ของจำนวนบ้าน

บ้านโคกพันโปงเริ่มเป็นหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2442 ชาวบ้านอพยพมาจากบ้านเบิกซึ่งอยู่ทางทิศเหนือชาวบ้านเบิกพากันมาตัดไม้ไปทำโปงหรือกลองไม้ไว้ขายนอกเวลาเพลที่วัดจึงเรียกบริเวณนี้ว่า โคน (ที่สูงที่เนิน) ที่ไปพัน (ไม้) โปง ชาวบ้านเห็นว่า เป็นบริเวณอุดมสมบูรณ์ จึงอพยพจากบ้านเบิกมาตั้งถิ่นฐานที่นี่ ต่อมาความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อยลดลง เพราะผู้คนหนาแน่นมากขึ้น การทำนาขึ้นอยู่กับฝน บางปีก็ไถผลดี บางปีไม่ไถ่เลย และคนไม่น้ำพอที่จะทำนาติดต่อกันถึง 3 ปี เพราะที่ดินส่วนใหญ่เป็นโคกสูง ชาวบ้านอยู่ในสภาพยากจนเช่นเดียวกับชนบทในภาคอีสานทั่ว ๆ ไป

ปี พ.ศ. 2515 ผู้ใหญ่บ้านถึงแก่กรรม ลูกชายผู้ใหญ่บ้านได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านต่อ ผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ประชุมปรึกษาหารือกับลูกบ้านว่า จะอพยพที่ดินไปหรือจะยังคงอยู่ที่บ้านนี้ คำตอบคือ ไม่ทิ้งบ้าน เมื่อไม่อพยพหนักก็มีวิธีเกี่ยวข้องช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นให้ได้ ลูกบ้านมอบหมายให้ผู้ใหญ่ริเริ่ม ลองหาวิธีแก้ปัญหา เนื่องจากเป็นหมู่บ้านใกล้เมือง ลูกบ้านออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างในเมืองจำนวนหนึ่ง คนเหล่านี้ได้เรียนรู้ทั้งความเข้าใจและทักษะในงานก่อสร้างพอสมควร ผู้ใหญ่บ้านจึงตั้งกลุ่มก่อสร้างขึ้น มีกลุ่มช่างปูน ช่างสี ช่างม่าน ฯลฯ คนเองเป็นนายหน้าติดต่อกองานมาป้อนให้กลุ่ม กลุ่มดูแลกันเองที่จะรับ

ฝึกอบงาน ทำงานให้มีคุณภาพ และมีการฝึกงานก่อสร้างให้กับคนใหม่เสมอ ด้วยความสามัคคี และการรักษาคุณภาพ งานของกลุ่มขยายมากขึ้น มีจำนวนกลุ่มเพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีรายได้ดี กลุ่มก็มีเงินกองกลางที่จะใช้สอยเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีรถบัสค้อพประจำกลุ่ม เข้ารับสมาชิกไปทำงาน ตอนเย็นรับกลับหมู่บ้าน ผู้คนในหมู่บ้านนี้จึงมีอาชีพก่อสร้าง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นช่างสี ช่างเดินสายไฟ ช่างเดินท่อน้ำ เป็นอาชีพรอง

เมื่อรายได้ดีขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวบ้านยังคงใช้พลังกลุ่มในการพัฒนาหมู่บ้าน กำนันอื่น ๆ มีการก่อตั้งกลุ่มเพื่อประโยชน์ทางคานสังคม เช่น กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มสงเคราะห์ชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านได้ช่วยกันทำถนนในหมู่บ้านใหม่ วางผังหมู่บ้านใหม่ในปี 2516 ตัดถนนเป็นขั้วออก ๆ ย้ายบ้านปลูกใหม่ให้เป็นระเบียบสวยงาม ซึ่งการจัดผังหมู่บ้านใหม่ ชาวบ้านต้องเสียสละที่ดินของตนไปเป็นถนน ทุกบ้านมีรั้ว บริเวณบ้านสะอาด ไม่รกรุงรัง บ้านส่วนใหญ่ก่ออิฐถือปูน ไซ้ไม้เท่าที่จำเป็น หน้าค่างกระจกไซ้ไม้เป็นกรอบเท่านั้น บ้านส่วนใหญ่หลังใหญ่ ปลูกสร้างแข็งแรง เพราะมีฝีมือในการก่อสร้างอยู่แล้ว เนื่องจากความสามัคคีและความร่วมมือของชาวบ้านดีมาก เมื่อโครงการของกรมอนามัย พ.ศ.2518 เข้าหมู่บ้านในลักษณะให้วัสดุอุปกรณ์ กรมการหมู่บ้านตัดสินใจทำถังเก็บน้ำฝน เพื่อป้องกันโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร อันเนื่องมาจากการคั้นน้ำไม่สะอาด เงินที่ได้มาประมาณ 30% ใช้ซื้อวัสดุ ค่าแรงงานไม่ต้องจ่าย หมู่บ้านนี้จึงสามารถสร้างถังเก็บน้ำฝนได้ในราคาถูกลงประมาณ 1500-1600 บาท โดยกรมอนามัยจ่ายหินทรายและภาชนะส่ง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เจ้าของบ้านออกเงินสมทบ สำหรับคนยากจนในหมู่บ้านสร้างถังเก็บน้ำฝนสาธารณะไว้ 3 ถัง ปีต่อมาใช้เงิน กสช.สร้างอ่างเก็บน้ำ ซึ่งสร้างตามหลักวิชาทุกประการ ด้วยผลงานคาน การพัฒนาตนเอง หมู่บ้านนี้จึงชนะเลิศประกวดการพัฒนาเป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดขอนแก่น พ.ศ.2521 ปีถัดมาผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำริเริ่มการพัฒนาแบบช่วยตนเอง ได้รับรางวัลแทนทองคำ

สภาพแวดล้อมในหมู่บ้านสะอาด เป็นระเบียบ มีบ้านจำนวนไม่น้อยสร้างดังแกส สีวภาพ ไซ้มูลสัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นควาย มาทำแกสไซ้หุงต้ม ทำให้หมู่บ้านสะอาดยิ่งขึ้น

แม่บ้านได้รับความสะดวก ใช้แกสหุงต้มและจุดไฟสว่าง โดยไม่ต้องกังวลกับราคาของแกส มีถังเก็บน้ำฝนถึง 114 หลังคาเรือน มีถังน้ำฝนสาธารณะ 36 ถัง

ทัศนคติต่อการศึกษาและการไฝ่หาความรู้ก็มาก ผู้ใหญ่บ้านติดตั้งระบบโทรโข่ง กระจายเสียง ตอนเย็นระหว่างที่ทุกคนกลับบ้าน กำลังหุงหาอาหารรับประทานจะมีการกระจายข่าวให้ได้ยินกันทั่ว เช่น ข่าวแขกมาเยือน คำแนะนำที่ได้รับ ข่าวสำคัญ ๆ ของทางราชการและข่าวภายในหมู่บ้าน เป็นการให้ความรู้แก่ลูกบ้าน มีการติดต่อเชิญศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน และศูนย์พัฒนาแรงงานฝีมือ ไปให้การอบรมเป็นครั้งคราว

อบายมุขในหมู่บ้านคือ การเสพสุราของพวกผู้ชาย แต่องานกันว่าเพื่อสังคม จะได้คุยกันครึกครื้น เข้าใจกันดีไม่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาทจากการดื่มสุรา การเล่นหวยใต้ดินมีบ้างประปราย เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างดี มีความเป็นอยู่ดี ชาวบ้านจึงไม่มัวเมาด้วยการฝากความหวังลม ๆ แล้ง ๆ กับโชคของการพนัน

เป็นที่น่าเสียใจว่า หมู่บ้านนี้เมื่อเจริญพัฒนาไปสูงสุดก็พบกับจุดที่ทำให้ซงัก มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นใน ปี 2525 เมื่อผู้ใหญ่บ้านคนสำคัญ ซึ่งเป็นหัวแรงในการพัฒนามาตลอดระยะเวลา 2515-2525 เกิดถูกทางการฟ้องร้องสอบสวนทุจริตด้านการเงิน คดียังคงอยู่ระหว่างรอคำพิพากษาของศาล ผู้ใหญ่บ้านจึงลาออกจากตำแหน่ง มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ขึ้นมาแทน การพัฒนาจึงซงักไปในระยะนี้ กลุ่มต่าง ๆ ของกลุ่มก่อสร้างสลายตัวไปปริยาย เพราะขาดคนกลางที่จะประสานให้ทำงานด้วยกัน ต่างกลุ่มต่างหางานทำกันไปเอง การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ชาวบ้านแสดงความต้องการผู้ใหญ่บ้านคนเดิมกลับมา ชาวบ้านไม่พอใจว่าผู้ใหญ่ของตนตั้งใจทุจริต ความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะความไม่รอบคอบหรือจำเป็นต้องทำเพื่อความคล่องตัวในการทำงานนั้น หักล้างความดีความตั้งใจและความสามารถในการทำงานไม่ได้ ชาวบ้านโคกพันโปงจึงยังรอคอยการกลับมาของผู้นำ

กลุ่มตัวอย่าง

เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประจำบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านที่ศึกษา
จำนวนแยกตามเพศดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง แยกตามหมู่บ้านและเพศ

หมู่บ้าน \ เพศ	หนองบึง	โลกสี	พันโปง	รวม
ชาย	14	20	20	59
หญิง	15	24	12	46
รวม	29	44	32	105

เนื่องจากจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนมีจำนวนไม่มาก ได้มีการคัดเลือกและ
สุ่มหมู่บ้านที่จะศึกษาแล้ว จึงถือว่านักเรียนทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านที่มีระดับการ
พัฒนาต่างกัน จึงได้ทำการสอบถามและทดสอบนักเรียนทุกคนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไม่สุ่ม
ตัวอย่างอีก

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามและแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการสร้างแต่ละชนิด
ดังนี้

1. แบบสอบถามคุณธรรม

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีพูดคุยซักถาม พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และพระหมูนาน บ้านเบ็ด บ้านม่วง และบ้านน้ำเกี๋ยง ซึ่งมีระดับการพัฒนาจากมากไปหาน้อยเช่นเดียวกับหมู่บ้านที่จะเก็บ ข้อมูลซักถามว่า ในการอบรมสั่งสอนลูกหลานนั้น สอนให้เป็นเด็กดี เด็กต้องทำอะไรบ้าง และไม่ทำอะไรบ้าง -ข้อมูลขั้นนี้สรุปได้ว่า ผู้ใหญ่สอนโดยปลูกฝังความคิดรวบยอด บาปและ บุญให้กับเด็ก บาปเช่นสิ่งไม่ดี ไม่ควรทำ ใครทำบาป จะตกนรก กินแค้นที่ไม่มีใครอยากไป เพราะเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานนานาประการ บาปก็ได้แก่ข้อห้ามต่าง ๆ ในเบญจศีลและ วัณธรรมของไทย บุญคือ สิ่งควรทำ ทำแล้วได้มีความสุข ได้รับการยกย่องชมเชย สร้าง สมบุญไว้มาก ๆ ตามแล้วจะได้เกิดเป็นเทพบุตรเทพธิดา เสวยสุขบนสวรรค์ชั้นฟ้า บุญก็ได้แก่ เบญจศีลและพฤติกกรรมที่พึงประสงค์ทั้งหลายในวัณธรรมไทย ชาวบ้านได้ค้นคว้าความคึกมาจกจาก การฟังเทศน์ พระจะเทศน์เป็นนิทานเปรียบเทียบ นิทานที่ชาวบ้านฟังกันอย่างสำรวม อย่าง เคารพบูชา ฟังด้วยความศรัทธาคือ นิทานชาดก คำานานพุทธประวัติ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกทศชาติ ชาดก เป็นแหล่งที่จะใช้หลักคุณธรรมมาสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยอ่านและวิเคราะห์คุณธรรมสำคัญที่สอนในชาดกแต่ละเรื่อง

ขั้นที่ 3 นำคุณธรรมจากชาดกแต่ละเรื่องมาคัดแปลงให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน แต่งเรื่องเป็นภาพ และมีภาพให้เด็กเลือกแต่งต่อ ให้เลือกหนึ่งจากภาพที่มีให้เลือก 2 ภาพ ภาพหนึ่งแสดงทิศทางการหลักคุณธรรม อีกภาพหนึ่ง แสดงความไม่ยึดมั่นในคุณธรรมนั้น ตัวอย่างเช่น สุวัณณสามชาดก จะวาดเป็นภาพแม่ไม่สบาย นอนอยู่ลูกนั่งร้องไห้อยู่ข้าง ๆ (ภาพที่ 4 ในแบบสอบถามคุณธรรม) ภาพที่ให้นักเรียนเลือกไปต่อคือ ภาพ ก. แม่ยังคงนอนป่วยอยู่ ลูกป้อนข้าวน้อง มีแก้วนํ้า ถาดอาหาร ถังนํ้าวางไว้ข้างแม่ แสดงว่า ไก้ดูแลให้แม่กินข้าวเสร็จแล้ว ภาพ ข. ลูกกำลังจะลงบันไดไปเล่นกับเพื่อน ๆ คุณธรรมจากชาดกวาดเป็นภาพทั้งหมด 10 ภาพ คือภาพที่ 1 ถึง 10 ในแบบสอบถาม

ภาพที่ 11-20 นำมาแปลและปฏิบัติตามความเข้าใจของเด็ก ๆ มาวาดเป็นภาพ ทำนองเดียวกับ ภาพจากซาคก ตัวอย่างเช่น ภาพที่ 11 นักเรียนกำลังนั่งสอบเลขคณิต เด็กคนหนึ่งทำไม่ได้ นั่งหงุดหงิดอยู่ ภาพที่ให้เลือกมาต่อมี 2 ภาพ ภาพหนึ่งเด็กคนนั้นสั่งเขียนรูปการ์ตูนในสมุดคำตอบ อีกภาพหนึ่ง เด็กคนนั้นแอบดูคำตอบของเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ

ขั้นที่ 4 ทดสอบเนื้อเรื่องของภาพ นำแบบสอบถามที่วาดเป็นภาพทั้งหมดไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 ที่บ้านม่วง ทดสอบว่า เด็กเข้าใจเรื่องในภาพตามที่ผู้วิจัยตั้งใจไว้หรือไม่ วิธีทดสอบ แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน แจกภาพให้คนละภาพ แล้วให้เด็กเล่าเรื่องจากภาพของตน ปรากฏว่า มีเพียง 3 ภาพเท่านั้นที่เด็กเล่าตงไปจากความหมายที่ต้องการ จึงแก้ไขใหม่

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดสอบคำอธิบายในเวลาตอบแบบสอบถาม ครั้งที่หนึ่ง ทดลองกับนักเรียนชั้น ป.3 ที่บ้านเป็ด คำอธิบายครั้งนั้น "ให้นักเรียนสมมติตัวเองเป็นเด็กคนสำคัญในภาพแต่ละภาพ เมื่อเกิดเรื่องอย่างในภาพใหญ่แล้ว นักเรียนจะทำอย่างไร จะทำอย่างไรรูป ก. หรือรูป ข. ให้เลือกเพียงรูปเดียว แล้วขีดเครื่องหมายกากบาทลงบนรูปนั้น" ปรากฏว่าคำตอบไม่กระจ่าง 85% ของนักเรียนตอบถูก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเมื่อสมมติเป็นตัวเอง นักเรียนจึงตอบคำตอบที่ถูก ไม่ใช่ตามความจริง เพราะมีความรู้สึกปกป้องตนเอง แสดงตนเป็นเด็กดี

ครั้งที่สองผู้วิจัยเปลี่ยนคำอธิบายวิธีทำใหม่ คราวนี้ให้นักเรียนลองคิดว่า เด็กในภาพนั้นจะทำอย่างไร ทดลองกับนักเรียนบ้านหนองหลุม ปรากฏว่า คำตอบครั้งนี้ 78% ตอบคำตอบที่ผิด แสดงถึงความไม่ยึดมั่นในคุณธรรม ผลตรงกันข้ามกับการให้คำอธิบายครั้งที่หนึ่ง เช่น ภาพที่ 11 ซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กทำข้อสอบไม่ได้ เมื่อใช้คำอธิบายว่า ถ้าเป็นนักเรียนจะทำอย่างไร เกือบทั้งหมดการรูปที่หนึ่งเขียนการ์ตูน แต่คำอธิบายครั้งนี้ ให้นักเรียนเดาซิว่า เด็กคนนั้นจะทำอย่างไร เกือบทั้งหมดการรูปที่แอบดูคำตอบเพื่อน ผู้วิจัยจึงต้องทดลองอธิบายใหม่

ครั้งที่สาม ทดลองใช้คำอธิบายวิธีทำ ให้นักเรียนคุณภาพใหญ่ เมื่อเข้าใจเรื่องราวดีแล้ว ให้แต่งเรื่องต่อโดยเลือกภาพ ก. หรือภาพ ข. มาต่อเพียงภาพเดียว (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก) ทดลองกับนักเรียนโรงเรียนริมถนนสายหนองเรือ-ชุมแพ ปรากฏว่า ครั้งนี้ คำตอบของนักเรียนกระจายดีขึ้น มีการเลือกภาพ ก. หรือภาพ ข. ทุกภาพ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจใช้คำอธิบายวิธีทำแบบนี้ 3 สัปดาห์หลังจากทดสอบครั้งแรก ผู้วิจัยกลับไปให้นักเรียนชั้นเดิมจำนวน 36 คนตอบแบบสอบถามใหม่ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 6 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีสอบถาม 2 ครั้ง หาระยะห่างกัน 3 สัปดาห์ นักเรียนโรงเรียนเดิมที่อำเภอหนองเรือ คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้เท่ากับ .87

2. แบบทดสอบคุณธรรม

คุณธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เป็นความรู้สึกนึกชอบชั่วดีที่มีอยู่ภายในจิตใจของแต่ละคน ตัวคุณธรรมเองนั้นไม่มีรูปมีลักษณะให้เห็นหรือวัดได้ แต่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคน คุณธรรมจึงเป็นสภาพจิตใจของคนที่แสดงออกด้วยการกระทำ เด็กที่ช่วยเอาแมวที่ตกน้ำเปียกปอนไปเลี้ยงที่บ้าน กับเด็กที่วิ่งไล่ตีแมวจนแมวตกน้ำ แล้วยืนหัวเราะ ยอมปล่อยให้สภาพจิตใจหรือคุณธรรมในใจของเด็กทั้งสองคนนั้นต่างกัน สังคมหนึ่งวัฒนธรรมหนึ่งจะมีคุณธรรม ซึ่งกำหนดให้สมาชิกของชนยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกของตน จึงมีการให้รางวัลและการลงโทษ คุณธรรมในวัฒนธรรมนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ เพราะได้รับการอบรมปลูกฝังถ่ายทอดกันมาแม้กระนั้นการ "รู้" คุณธรรม ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า คนนั้นจะประพฤติตาม ผู้วิจัยจึงศึกษาด้วยการสอบถามคุณธรรมของเด็กชนบทก่อน แล้วทดสอบว่า ในทางปฏิบัตินั้น เด็กยึดมั่นในคุณธรรมหรือไม่ ผู้วิจัยได้เลือกคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นตัวพื่อนำมาทดสอบกับพฤติกรรมที่เด็กทำเป็นประจำคือ การทำข้อสอบ ผู้วิจัยจึงสร้างแบบทดสอบความซื่อสัตย์ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำแบบทดสอบภาษาไทย ใช้คำศัพท์ที่คิดว่า เด็กทั่วไปจะรู้อยู่แล้วจำนวน 5 คำ คละกับศัพท์ยากที่เด็กวัยนี้ไม่รู้อีก 5 คำ ใช้คำสั่งว่า "ให้นักเรียนเขียนคำแปลของคำต่อไปนี้ ลงในช่องว่างที่เว้นไว้ ให้คะแนนข้อถูกข้อละ 1 คะแนน" แบบทดสอบภาษาไทยเป็นแบบทดสอบความซื่อสัตย์ในสภาพการฉกฉวย

ทำแบบทดสอบเลขคณิต ใช้คำสั่ง "ให้นักเรียนทำเลขข้อต่อไปนี้ ผู้ใดทำถูกต้องตั้งแต่ 5 ข้อขึ้นไป จะได้รับรางวัลกินสอค่าคนละ 1 แห่ง" โจทย์มีทั้งหมด 10 ข้อ 5 ข้อเป็นโจทย์บวกลบง่าย ๆ ที่นักเรียนชั้นประถม 3 ควรทำได้ อีก 5 ข้อเป็นโจทย์ที่ยาก แบบทดสอบเลขคณิตเป็นแบบทดสอบความซื่อสัตย์ในสภาพการณ์ที่มีการยั่ว

ขั้นที่ 2 นำแบบทดสอบคุณธรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนบ้านม่วง ผู้วิจัยพบว่า เด็กจะถามกัน วิ่งมาคุยกัน เวลาที่ครูประจำชั้นไม่อยู่ ทำให้การจกบันทึกการสังเกตทำไม่ได้ เพราะห้องเรียนวุ่นพอสมควร และเมื่อเด็กทำข้อยาก ๆ ไม่ได้ทั้งห้อง เด็กก็เบื่อไม่สนใจจะทำให้เสร็จ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องหลักฐาน ใครลอกของใคร คำศัพท์บางคำที่ผู้วิจัยคิดว่า เด็กไม่รู้ เด็กอาจจะรู้ก็ได้ แบบทดสอบคุณธรรมจึงต้องแก้ไขใหม่

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยแก้ไขคำสั่งแบบทดสอบภาษาไทยและเลขคณิตใหม่ ทำเฉลยไว้ข้างหลังของแบบทดสอบ ศัพท์และโจทย์เลขข้อยาก ๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ข้อ ในแต่ละแบบทดสอบจะเฉลยให้คิดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้หลักฐานทุกจริตของเด็ก ถ้าเด็กมีความรู้ของตนเองอยู่ เด็กจะให้คำ-ตอบที่ถูกต้อง เด็กที่แอบดู ไม่ซื่อสัตย์เวลาสอบ เด็กจะลอกคำตอบลงไป โดยที่ตนเองก็ไม่รู้ว่าเป็นคำตอบที่ผิด การทดลองแบบทดสอบคุณธรรมครั้งนี้ ปรากฏว่าได้ผล สามารถเก็บข้อมูลได้ว่า เด็กคนไหนทุจริตหรือไม่ และทุจริตมากหรือน้อย การทดลองขั้นนี้ทำกับนักเรียนโรงเรียนบ้านม่วง

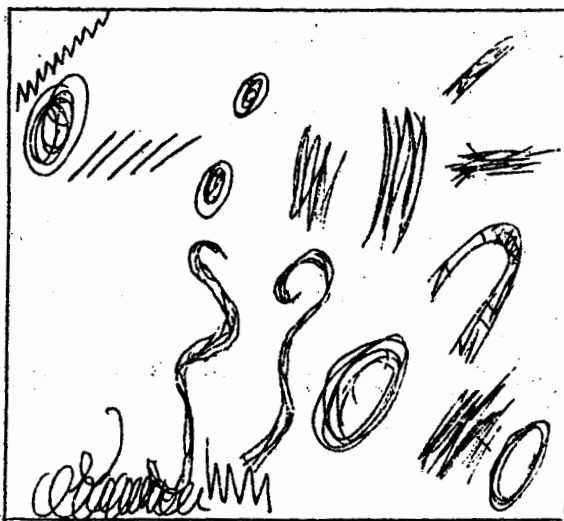
ขั้นที่ 4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคุณธรรม เก็บข้อมูลกับนักเรียนโรงเรียนในอำเภอหนองเรือ กลุ่มเกี่ยวกับที่สอบแบบสอบถามคุณธรรม จำนวน 36 คน ใช้วิธีทดสอบ ทดสอบซ้ำ คำนวณค่า

3. แบบทดสอบแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบชนิดเส้น (Graphic Expression) ซึ่งอะรอนสัน (Atkinson, 1966 : 249-250) สร้างขึ้น เพื่อให้สามารถวัดแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ของเด็กเล็ก แบบทดสอบที่เอที ซึ่งแม็คเคลแลนค์และคณะ ใช้วัดแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์นั้น ไม่อาจนำมาใช้ทดสอบ เด็กเล็กได้ เนื่องจากเด็กเล็กยังไม่สามารถเขียนหรือเล่าเรื่องตามจินตนาการได้ต่อเนื่องกัน อีกประการหนึ่ง แบบทดสอบนี้เกี่ยวข้องกับภาษา ซึ่งทำให้ยากต่อการทำให้การวัดเป็นมาตรฐาน ในทุกวัฒนธรรมได้ (Cultural Free) แม็คเคลแลนค์ (Atkinson, 1966: 306-321) พบว่า เมื่อเด็กเริ่มมีอายุตั้งแต่ 5 ขวบเป็นต้นไป แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์จะมีความแตกต่างกันมากพอที่จะใช้แบบทดสอบชนิดเส้นวัดได้

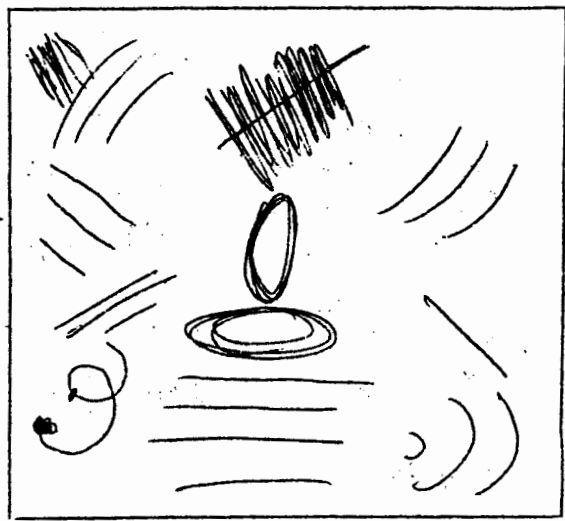
3.1 ลักษณะของแบบทดสอบ แบบทดสอบรูปนี้ประกอบด้วยภาพ ซึ่งจะใช้เป็นสิ่งเร้า จำนวน 2 ภาพ แต่ละภาพเป็นลายเส้นหลาย ๆ ชนิด (Abstract Design) เขียนลงใน กระดาษเนื้อที่ขนาด 4" X 4" โปรงคุณภาพประกอบ

ภาพที่ 1

4"

ภาพที่ 2

4"

3.2 การดำเนินการสอบ ดำเนินการสอบพร้อมกันทั้งชั้น ทดสอบภาพที่ 1 ก่อน จึงทดสอบภาพที่ 2 ต่อเนื่องกันไป โดยผู้วิจัยใช้คำสั่งกับนักเรียน ดังนี้

"ในการทดสอบครั้งนี้ เป็นการวัดความสนใจและความตั้งใจในการทำงานของ นักเรียน โดยให้นักเรียนวาดรูปภาพลายเส้น ตามแบบที่จะให้ดู จะให้นักเรียนดูภาพในของ 1 นาที แล้วให้เก็บภาพใส่ซอง ลงมือวาดภาพในกระดาษที่แจกให้ ให้เวลาวาด 5 นาที ให้นักเรียนพยายามวาดภาพให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตามความคิดของนักเรียน ไม่ต้องกลัวว่า จะวาดได้ไม่เหมือนแบบ จงวาดให้ดีที่สุดที่นักเรียนสามารถทำได้"

"ตั้งใจดูภาพให้ดี"

กระดาษที่แจกให้นักเรียนวาดภาพหลังจากดูภาพคือ กระดาษขนาด 8" X 11"

3.3 เกณฑ์ในการตรวจให้คะแนน พิจารณาจากลายเส้นที่นักเรียนวาดในแต่ละ ภาพ คะแนนรวมทั้ง 2 ภาพคือ คะแนนที่ได้จากการวัดแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ของนักเรียนแต่ละคน เกณฑ์ในการตรวจใช้เกณฑ์ของอะรอนสัน (Atkinson, 1966: 252-257) ดังต่อไปนี้

การตรวจให้คะแนนแบ่งเกณฑ์ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

(1) เส้นที่กระจ่างชัดกับเส้นสับสน (Discreteness vs. Fuzziness)

1 ก. เส้นแต่ละเส้นที่เขียนไว้เพียงเส้นเดียว ไม่เป็นกลุ่มให้คะแนน +1

2 ข. เส้นแต่ละเส้นที่สับสนเขียนซ้อนกัน ไม่เป็นกลุ่ม ให้คะแนน -1

ตัวอย่าง / หรือ \ หรือ - หรือ ~ หรือ (หรือ (

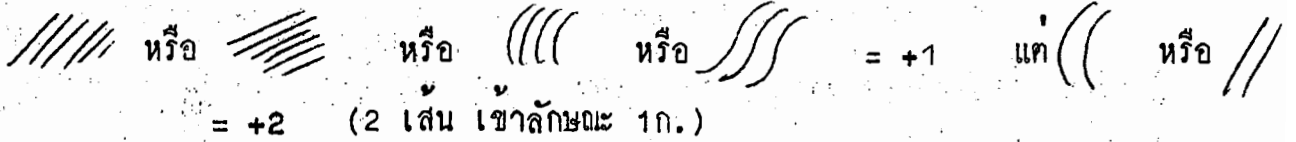

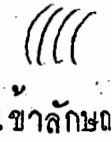

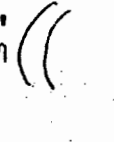
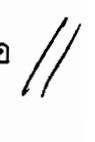
เป็นต้น = +1 หรือ หรือ หรือ

หรือ เป็นต้น = -1

2ก. แต่ละกลุ่มของเส้น 1ก. ที่ขนานกัน (3 เส้นเป็นอย่างน้อย) ให้ คะแนน +1

2ข. แต่ละกลุ่มของเส้น 1ข ที่ขนานกัน (3 เส้นเป็นอย่างน้อย) ให้คะแนน -1

ตัวอย่าง

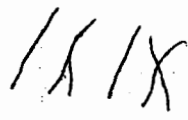

 หรือ หรือ หรือ = +1 แต่ หรือ

= +2 (2 เส้น เข้าลักษณะ 1ก.)

 หรือ หรือ = -1 แต่ หรือ

= -2 (2 เส้น เข้าลักษณะ 1ข.)

ข้อสังเกต : ในการพิจารณาว่าเส้นเป็นเส้นเดียวเข้าลักษณะ 1ก หรือเป็นเส้นที่สัมผัสเข้าลักษณะ 1ข. ให้ตัดสินจากการสังเกตว่านักเรียนเขียนเส้นหลาย ๆ เส้นต่อเนื่องกันไปโดยไม่ยกคินสอเลย หรือเขียนโดยยกคินสอทุกครั้งที่จะเขียนเส้นใหม่ ดังตัวอย่าง

 = +1 และ = -1

3ก. แต่ละเส้นที่เป็นคลื่น (อย่างน้อย 2 ยอด) ความยาวตลอดเส้นยาวกว่า 3 เท่าของความสูงของยอดที่สูงที่สุด และเส้นไม่ซ้อนทับกันให้คะแนน +1

3ข. แต่ละเส้นที่เป็นคลื่น (อย่างน้อย 2 ยอด) ความยาวตลอดเส้นเท่ากันหรือสั้นกว่า 3 เท่า ของความสูงของยอดที่สูงที่สุด หรือเส้นที่ซ้อนทับกัน ณ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ให้คะแนน -1

ตัวอย่าง

 หรือ = +1
หรือ หรือ = -1

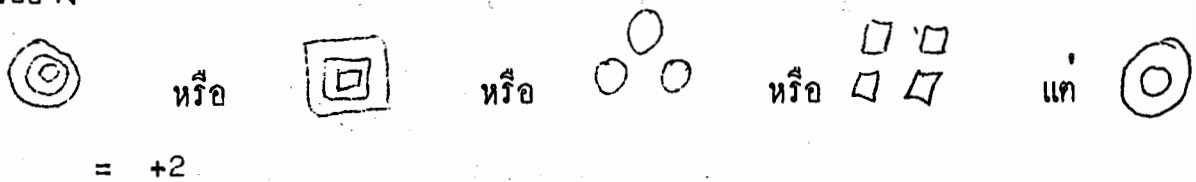
4. รูปทรงเรขาคณิตหรือรูปที่ใกล้เคียงกับรูปทรงเรขาคณิต แต่ละรูปให้คะแนน +1
รูปทรงเรขาคณิตนี้หมายถึงรูปร่างกลม สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สี่เหลี่ยมคางหมู สี่เหลี่ยมคางหมู รูปเกลียว รูปดาว รูปสามเหลี่ยม เป็นต้น ไม่ได้รวมเส้นที่ตัดกัน เช่น X หรือ #

ตัวอย่าง

5. รูปในลักษณะข้อ 4 ถ้าเขียนเป็นกลุ่มเดียวกัน (ไม่น้อยกว่า 3 รูป) ให้คะแนน +1

ตัวอย่าง

(วงกลม 2 วงซ้อนกันจัดเข้าลักษณะ 4)

6ก. เส้นรอบวงที่ซ้อนกันให้คะแนน +1

6ข. เส้นรอบวงที่เขียนซ้อนกันเต็มจุดศูนย์กลาง ให้คะแนน -1

ตัวอย่าง

7ก. จุดจุดเดียวให้คะแนน +1

7ข. จุดจุดเดียวที่เขียนซ้อนทับกัน ให้คะแนน -1

ตัวอย่าง

8ก. จุดในลักษณะ 7ก. ที่เขียนเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 จุดขึ้นไป ให้คะแนนกลุ่มละ +1

8ข. จุดที่อยู่ในลักษณะ 7ข. ถ้าเขียนเข้ากลุ่มเดียวกันตั้งแต่ 2 จุดขึ้นไปให้คะแนน -1

ข้อสังเกตทั่วไป การตัดสินว่าเส้นหรือรูปเขียนรวมกันเป็นกลุ่มหรือไม่ ตัดสินจากการที่กลุ่มนั้นประกอบด้วยเส้นหรือรูปตั้งแต่ 3 จำนวนขึ้นไปขนานกันอยู่ในพื้นระนาบเดียวกัน และมีขนาดรูปร่างคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้

SSS หรือ $\cup))$ หรือ \parallel

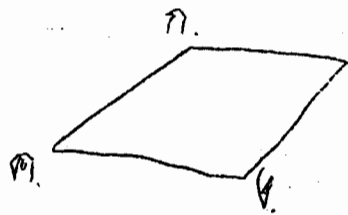
แต่ละกลุ่มให้คะแนน +1. แต่เส้นต่อไปนี้ไม่จัดเป็นกลุ่ม

\parallel หรือ \parallel

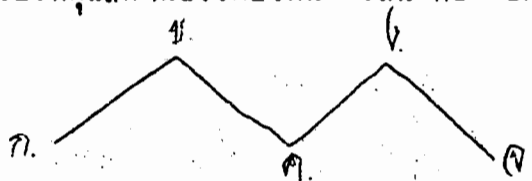
แต่ละเส้นให้คะแนนแยกกันเส้นละ +1

(2) เส้นทะแยง (Diagonal Configurations)

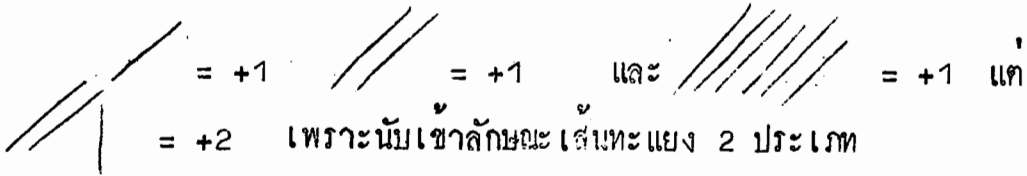
เส้นทะแยงแต่ละเส้น (ไม่ว่าจะเป็นเส้นในลักษณะ 1ก. หรือ 1ข. ก็ตาม) คือเส้นที่ทาบมุมระหว่าง 15 องศา ถึง 75 องศา กับแนวระดับ เส้นทะแยงที่เป็นส่วนหนึ่งของรูปใดรูปหนึ่ง ไม่คิดคะแนนให้ เช่น

เส้น กข และ คง ไม่คิดคะแนน เพราะเป็นส่วนหนึ่งของรูปสี่เหลี่ยมคางหมูขนาด กว้างเหตุผลทำนองเดียวกัน เส้น กข ขค คง กับ งจ ไม่คิดคะแนน ทั้งรูปข้างล่างนี้

วิธีคิดคะแนน ให้คะแนนกลุ่มเส้นที่ทะแยงไปทางเดียวกัน กลุ่มละ +1 ไม่ใช่ให้คะแนนแต่ละเส้นเป็น +1 ดังตัวอย่าง

(3) เส้นที่มีรูปร่างเป็นตัวเอส (S-Shaped Lines)

เส้นที่มี 2 ยอด และมีทิศทางตรงกันข้าม ดังตัวอย่าง

ถ้ารูปตัวเอส เป็นส่วนหนึ่งของรูปอื่น ไม่คิดคะแนนเป็นรูปตัวเอส แต่ให้คะแนนตามเกณฑ์ในข้อ (1) ตั้งแต่ 1ก ถึง 4

ดังนั้น

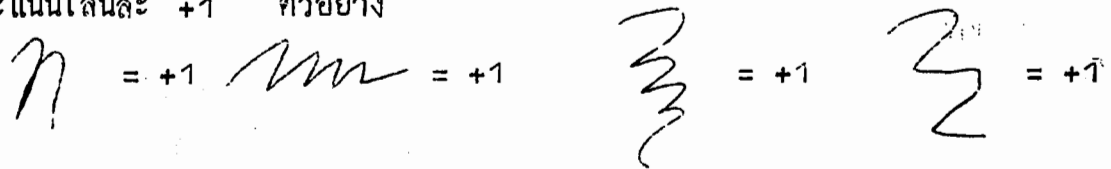

ไม่เข้าเกณฑ์ข้อ (3)

ข้อสังเกต เส้นแต่ละเส้นที่เป็นรูปตัวเอส ให้คะแนน +1 ซึ่งต่างจากเกณฑ์การให้คะแนน ของข้อ (2)

(4) เส้นที่เป็นคลื่น (Multiwave Lines)

เส้นที่เป็นคลื่นทุกเส้น ประกอบด้วย 2 ยอดขึ้นไป ทุกยอดอยู่ในทิศทางเดียวกัน ให้คะแนนเส้นละ +1 ดังตัวอย่าง

ถ้าเส้นที่เป็นคลื่นเป็นส่วนหนึ่งของรูปอื่น จะไม่คิดคะแนนตามเกณฑ์ ข้อ (4) แต่ให้คะแนนตามเกณฑ์ ข้อ (1) ตั้งแต่ข้อ 1ค. ถึง 4

ข้อสังเกต เส้นทุกเส้นพิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ข้อ (1) และให้คะแนนตามเกณฑ์ข้อ (2) หรือ (3) หรือ (4) ดังนั้น จึงให้คะแนน 2 ประเภทในแต่ละเส้น หรืออาจให้เพียงประเภทเดียว ไม่มีเส้นใดเลยที่ให้คะแนนได้ถึง 3 ประเภท ทั้งนี้เพราะแต่ละเส้นพิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ ข้อ (2) หรือข้อ (3) หรือข้อ (4) ได้เพียงเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเพียงเกณฑ์เดียวเท่านั้น

หมายเหตุ ในการตรวจครั้งนี้ไม่ได้ใช้เกณฑ์ การวัดเนื้อที่ว่างจากขอบล่างซึ่งนักเรียนไม่ได้วาดภาพ โดยถือเอา -2 เท่าของจำนวนเส้นทึบที่วัดได้เป็นคะแนน เพราะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนชนบทมีความเข้าใจในทักษะการเขียนการอ่านโดยทั่วไปอยู่แล้ว จึงไม่ได้ใช้เกณฑ์นี้เพิ่มเข้าไปอีก

วิธีเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อแจ้งไปยังโรงเรียนหนองบึง โคนสี-โคกเปี้ย และบ้านโคกพันโปง ขอเวลาทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประมาณ 2 ชั่วโมง เวลาที่ได้รับอนุญาตเป็นช่วงบ่าย หกโมงถึง 3 โมงเย็น ผู้วิจัยดำเนินการเอง และขอความร่วมมือให้ครูประจำชั้นไปจากห้อง นักเรียนจะทำการใช้ข้อมูลดังนี้

1. ทดสอบแบบสอบถามคุณธรรม ไม่จำกัดเวลา นักเรียนใช้เวลาทำประมาณ 15 นาที
2. ทำแบบทดสอบคุณธรรม 1 (แบบทดสอบภาษาไทย) นักเรียนใช้เวลาประมาณ 10 นาที
3. ทำแบบทดสอบคุณธรรม 2 (แบบทดสอบเลขคณิต) นักเรียนใช้เวลาเฉลี่ย 15 นาที

4. พัก 10 นาที แจกคืนสอคำให้นักเรียนคนละ 1 แท่ง เป็นรางวัลที่ทำแบบสอบถามทั้งหมด

5. ทำแบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ใช้เวลาเฉลี่ย 15 นาที

ระยะเวลาที่เก็บข้อมูล

ระหว่างวันที่ 1-20 มีนาคม 2526 การตรวจแบบสอบถามและแบบทดสอบ

1. แบบสอบถามคุณธรรม ตรวจ 2 อย่างคือ

ก. ความดีที่กลุ่มตัวอย่างเลือกภาพนั้น ๆ เช่น ภาพชุดที่ 1 มีนักเรียนเลือกภาพ ก. กี่คน เลือกภาพ ข. กี่คน

ข. ให้คะแนนคำตอบที่ถูก คำตอบใดที่ถูกตามหลักคุณธรรมของศาสนาพุทธ ใต้คะแนนภาพละ 1 คะแนน รวมเป็นคะแนนทั้งหมดของนักเรียนแต่ละคน

2. แบบทดสอบคุณธรรม นับจำนวนคำตอบที่แอบลอกจากเฉลยมา จำนวนที่ได้เป็นทั้งความดีและคะแนนทุจริต เช่น โสภิต แปลว่า กลาง นักเรียนคนนั้นทุจริต 1 ครั้ง และได้คะแนนทุจริตเท่ากับ 1 เช่นกัน แบบทดสอบภาษาไทยมีค่าเฉลยผิดที่ใช้ทดสอบคุณธรรมมี 5 ข้อ คือ ก) โสภิต ข) คีรี ค) อัสว ง) กษิระ จ) อสุนีบาต อีก 5 คำที่เหลือไม่พิจารณาถือเป็นคำที่นักเรียนรู้แล้ว แบบทดสอบเลขคณิต โจทย์ยากที่เฉลยไว้ผิดคือ

$$(1) 5 \quad 5 \quad 5 \quad 5 \quad 10 = 65 \quad (2) 2 \quad 2 \quad 2 \quad 13 = 3 \quad (3) 3 \quad 2 + 6 - 10 = 4 \quad (4) \frac{100}{10} - 6 = 15 \quad (5) 3 \quad 5 - 10 + 3 = 12$$

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบสมมติฐานว่าคุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธ แตกต่างกันตามสภาพหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกันหรือไม่ แตกต่างกันตามเพศหรือไม่ ใช้วิธี Chi-square ทดสอบ

2. ทดสอบการทุจริตของกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านทั้ง 3 แห่ง เปรียบเทียบระหว่างเพศ ใช้วิธี Median Test
3. ทดสอบพฤติกรรมทุจริตของกลุ่มตัวอย่าง ในสภาพการณ์ปกติกับสภาพการณ์ที่มีการข่มขู่ แยกทดสอบตามสภาพหมู่บ้าน และเพศ ใช้วิธี Wilcoxon Signed Rank Test

การวิเคราะห์ข้างต้นนี้ ใช้ Non-parametric Statistics เพราะใช้ความถี่มาวิเคราะห์ จริงอยู่แม่หลักเกณฑ์ตามศาสนาจะมีอยู่ แต่ในทางปฏิบัติ ยังแปรเปลี่ยนไปได้ ตามการตีความของผู้ปฏิบัติในสภาพแวดล้อม การตัดสินว่าถูกหรือไม่ ควรหรือไม่ ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับว่า คนส่วนใหญ่ทำอย่างไร เหตุผลอีกประการหนึ่งข้อมูลลักษณะเช่นนี้ ไม่กระจายเป็นโค้งปกติ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจใช้วิธีสถิติแบบนอน-พาราเมตริก

4. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการประเมินของครู แยกทดสอบตามสภาพหมู่บ้านและเพศ ใช้วิธีหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) เพราะข้อมูลส่วนนี้ให้เป็นคะแนนใน interval scale ได้ โดยใช้เกณฑ์ความถูกต้องตามหลักศาสนาพุทธ ถ้าตอบข้อใดถูกต้องตามเกณฑ์ก็ได้ข้อละ 1 คะแนน เพราะฉะนั้นคะแนนแต่ละจำนวนมีระยะห่างเท่ากัน ส่วนคะแนนของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นับเนื่องเป็น interval scale ได้เช่นกัน เพราะมีเกณฑ์การให้คะแนนซึ่งที่ได้อธิบายไว้แล้ว เพราะฉะนั้นคะแนนจึงสามารถที่จะให้ได้ตั้งแต่ 0 เป็นต้นไป และช่วงระหว่างคะแนนเท่ากัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
คุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธ

คุณธรรมของเด็กชนบท

คำตอบของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่รู้ว่าคุณธรรมที่พึงประสงค์คืออะไร นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกเกินกว่า 50% ของนักเรียนถึง 19 ข้อ มีเพียงข้อเดียวที่ตอบถูกเพียง 43.81% คือภาพที่แสดงถึงการทำทานที่ถูกวิธี เมื่อเราเองก็ยากจน อาหารไม่พอกินอยู่แล้ว คำตอบที่ถูกคือ ควรแนะนำให้คนขอทานไปขอข้าววัดกิน เด็กตอบผิดเป็นส่วนใหญ่คือ เลือกภาพที่แบ่งข้าวให้ขอทานคนนั้น อีกมุมหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การทำทานควรทำทุกครั้ง เมื่อมีแยะก็ทำน้อย ช่วยเหลือกันไปตามที่มีตามเกิด พิจารณาคำตอบในตารางที่ 2 สรุปได้ว่า เด็กชนบททั้ง 3 หมู่บ้านมีความเข้าใจคุณธรรมดี รู้ที่ว่าอะไรคือบุญควรทำ อะไรคือบาปไม่ควรทำ

ตารางที่ 2 สภาพคุณธรรมของเด็กชนบท แสดงจำนวนร้อยละของคำตอบที่ยึดมั่นในคุณธรรม และคำตอบที่ไม่ยึดมั่น เรียงตามลำดับจำนวนสูงสุดไปหาน้อยที่สุด

อันดับที่	คุณธรรม	ร้อยละของคำตอบ		ภาพที่
		ยึดมั่น	ไม่ยึดมั่น	
1	ไม่โกง	75.24	24.76	13
2	ไหว้พระสงฆ์	73.33	26.67	7
3	มีธรรมาศัย	72.38	27.62	20
4	อกทาน	66.67	33.33	10
5	ซื่อสัตย์	65.71	34.29	11
5	ไม่พยายาบาท	65.71	34.29	8

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อันดับที่	คุณธรรม	ร้อยละของค่าตอบ		ภาพที่
		ยึดมั่น	ไม่ยึดมั่น	
7	กตัญญู	64.76	35.24	4
8	ยำเกรงพ่อแม่	63.81	36.19	18
9	บำเพ็ญประโยชน์	60.95	39.05	6
10	ตั้งใจมั่น	59.05	40.95	3
11	มีความเพียร	55.24	44.76	1
11	ใช้ปัญญา	55.24	44.76	2
13	ตั้งใจเรียน	54.29	45.71	15
14	ช่วยงานบ้าน	53.33	46.67	16
15	ไม่ฉวยโอกาส	52.38	47.62	12
15	ทักเตือนพ่อแม่	52.38	47.62	9
17	เชื่อฟังครู	51.43	48.57	14
17	รู้จักข่มใจ	51.43	48.57	19
19	รู้จักแบ่งปัน	50.48	49.52	17
20	ทำทานอุก	43.81	56.19	5

คุณธรรมของเด็กในหมู่บ้านที่มีสภาพการพัฒนาต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเด็ก 3 หมู่บ้าน ปรากฏว่า ภาพรวมเด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน มีสภาพคุณธรรมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 เมื่อวิเคราะห์ต่อไปว่า คุณธรรมข้อใดบ้างที่เด็กจาก 3 หมู่บ้านนี้แตกต่างกัน ปรากฏว่า แตกต่างกัน 10 ข้อด้วยกัน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คุณธรรมที่แตกต่างกันของ เด็กชนบทในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูง กลาง และต่ำ

คุณธรรม	ค่า Chi-square	ระดับความเชื่อมั่น
รวมทั้งหมด	6.82	.05
มีความเพียร	10.83	.001
บำเพ็ญประโยชน์	9.03	.02
ไหว้พระสงฆ์	6.87	.05
ไม่พยายาท	9.16	.02
ไม่กลั่นแกล้ง	10.42	.01
เชื่อฟังครู	13.62	.01
ช่วยงานบ้าน	11.85	.01
แบ่งปัน	10.61	.01
ยำเกรงพ่อแม่	6.81	.05
มีอัธยาศัย	9.36	.01

สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เด็กในสภาพหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน จะเข้าใจคุณธรรมต่างกัน จึงได้รับการยืนยัน เพราะคุณธรรมในภาพรวมทั้งหมดแตกต่างกัน และเมื่อแยกวิเคราะห์รายข้อ ก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ขึ้นไป

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของคำตอบที่แสดงถึงการยึดมั่นในคุณธรรมข้อที่แตกต่างกัน

คุณธรรม	ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน		
	สูง	กลาง	ต่ำ
มีความเพียร	21.88	45.46	68.97
บำเพ็ญประโยชน์	81.25	56.82	44.83
ไหวพระสงฆ์	84.38	77.27	55.17
ไม่พยายาท	81.25	68.18	44.33
ไม่กลั่นแกล้ง	93.75	61.36	75.86
เชื่อฟังครู	78.13	36.36	44.83
ช่วยงานบ้าน	62.07	65.91	28.13
แบ่งปัน	28.13	65.91	51.73
ยำเกรงพ่อแม่	81.25	54.54	58.62
มีอัธยาศัย	81.25	56.82	86.21
รวมทั้งหมด	69.33	58.86	55.92

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาระดับสูง แสดงการยึดมั่นในคุณธรรมสูงกว่านักเรียนในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาปานกลางและต่ำ เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนในหมู่บ้านพัฒนาสูงแสดงคำตอบสูงมากในคุณธรรมข้ออื่น ๆ แต่คำตอบที่ต่ำเป็นอันดับลงสุดท้ายคือ การแบ่งปัน และมีความเพียร เช่นเดียวกับเด็กในหมู่บ้านพัฒนาระดับกลาง คุณธรรมสองอันดับสุดท้ายคือ มีความเพียรและเชื่อฟังครู แต่เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ ยังคงยึดมั่นในความเพียรสูง (68.97%) ซึ่งให้เห็นแนวโน้มว่า หมู่บ้านที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น

เด็กจะแสดงการยึดมั่นในคุณธรรมเรื่องความเพียรลดน้อยลง เด็กในหมู่บ้านพัฒนาระดับกลาง ที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ฉาย แสดงคุณธรรมการแบ่งปันและช่วยงานบ้านสูงกว่าเด็กหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงและต่ำ เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่ำแสดงควมมีอัธยาศัยสูงกว่าเด็กหมู่บ้านอื่น

เมื่อพิจารณาประกอบกับตารางที่ 11 ซึ่งใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเกี่ยวกับคะแนนของคุณธรรมของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของเด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .001 หมู่บ้านพัฒนาสูง คะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาหมู่บ้านพัฒนาต่ำ หมู่บ้านพัฒนาระดับกลาง ที่มีโรงเรียนพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีการส่งเสริมพุทธศาสนาจะมีคุณธรรมสูงที่สุด จึงไม่ได้รับการยืนยัน

คุณธรรมของเด็กชนบทแยกตามเพศ

คนชนบทอบรมสั่งสอนเด็กผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกัน เด็กผู้หญิงจะถูกอบรมให้รู้จักทำหน้าที่แม่ศรีเรือน ไม่ไปเล่นที่โนนที่นี้ ชอบรับแขก ดูแลพ่อแม่เวลาแก่เฒ่า เด็กผู้หญิงถูกคาดหวังให้มีความมั่นคงยึดมั่นในคุณธรรมมากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กผู้ชายได้รับอนุญาตให้มีขอบข่ายของความประพฤติอันแปรไปจากคุณธรรมกว้างกว่าเด็กผู้หญิง ตัวอย่างที่เห็นชัดคือ การทะเลาะทู่ตีกัน เด็กผู้หญิงจะถูกห้ามมาก ในขณะที่เด็กผู้ชาย ผู้ใหญ่ยอมรับว่าต้องต่อสู้กันบ้าง บางคนถึงกับสอนให้ลูกรู้จักการชกต่อย เพื่อป้องกันตนเอง และเพื่อยุติข้อพิพาทอย่างลูกผู้ชาย การวิจัยครั้งนี้จึงต้องสมมติฐานว่า เด็กผู้หญิงจะมีคุณธรรมสูงกว่าเด็กผู้ชาย ตารางที่ 5 และ ตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า สมมติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยัน ความแตกต่างระหว่างสองเพศไม่มากจนมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 คุณสมบัติของเด็กชนบทแยกตามเพศ วิเคราะห์รวมไม่แตกต่างกัน แต่ราย
ข้อพบความแตกต่าง 3 ข้อ

คุณธรรม	ค่า Chi-square	ระดับความเชื่อมั่น
รวมทั้งหมด	2.41	ไม่มีนัยสำคัญ
มีความเพียร	16.32	.001
ไม่พยายาม	19.54	.001
ดักเตือนพ่อแม่	6.97	.05

เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่า เด็กหญิงและชายแสดงคุณธรรมต่างกันในเรื่องความเพียร การไม่ยุ่งพยายามและการดักเตือนพ่อแม่ (ตารางที่ 6) ผลการวิเคราะห์ยืนยันข้อสังเกตว่าสังคมไทยปลูกฝังคุณธรรมเด็กหญิงและชายต่างกัน แต่ต่างกันเป็นบางเรื่อง ไม่ใช่ทั้งหมด โดยภาพรวมแล้วการอบรมคุณธรรมเหมือนกัน แต่ในเรื่องของความเพียร เด็กผู้ชายแสดงการยึดมั่นสูงกว่าเด็กผู้หญิง ความไม่ยุ่งพยายามเด็กผู้หญิงมีมากกว่าเด็กผู้ชาย และใกล้ชิดกับพ่อแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย จึงกล้าดักเตือนพ่อแม่มากกว่า

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละของคำตอบที่แสดงถึงการยึดมั่นในคุณธรรมที่ต่างกันของเด็กผู้หญิง
และผู้ชาย

คุณธรรม	เพศ	
	ชาย	หญิง
มีความเพียร	57.63	28.26
ไม่พยายาม	37.24	80.43
ดักเตือนพ่อแม่	50.85	76.09
รวม	48.57	61.59

พฤติกรรมคุณธรรมของเด็กชนบท

การรู้คุณธรรมไม่ได้เป็นหลักประกันว่า บุคคลนั้น ๆ จะประพฤติปฏิบัติตาม เป้าหมายของการปลูกฝังคุณธรรมคือ ต้องการให้ใช้คุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การตรวจสอบคุณธรรมที่ดีที่สุดคือ การประเมินจากพฤติกรรม เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลา และความเป็นไปได้ยาก สำหรับผู้วิจัยที่จะติดตามสังเกตกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้จึงได้เลือกตัวอย่างพฤติกรรมทุจริตในการทำข้อสอบมาทดสอบคุณธรรมความซื่อสัตย์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยทดสอบทั้งสภาพการปกติเช่นเดียวกับการทำข้อสอบทั่วไปของเด็กนักเรียน และในสภาพการณ์ที่ยั่วุใช้การให้รางวัลคืนสอค่าเป็นสิ่งที่ยั่วุ ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 7 ปรากฏว่า การทุจริตของเด็กในหมู่บ้านทั้ง 3 แห่ง แตกต่างกันทั้งในสภาพการปกติ และสภาพการณ์ยั่วุเด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาทั้งระดับสูงและกลาง แสดงพฤติกรรมทุจริตสูงกว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ นั่นคือ ไม่ว่าในสภาพการปกติหรือยั่วุ เด็กในหมู่บ้านพัฒนาทุจริตมากกว่าเด็กในหมู่บ้านค่อยพัฒนาตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 7 พฤติกรรมทุจริตในสภาพการปกติของเด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน

หมู่บ้านพัฒนา	สภาพการณ์			
	ปกติ		ยั่วุ	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
สูง	4.78	0.55	4.47	.98
กลาง	4.30	1.24	4.53	1.13
ต่ำ	3.86	1.79	3.76	2.10
ค่า Md. test	6.66		8.49	
ระดับความเชื่อมั่น	.05		.025	

ตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมทุจริตของ เด็กหญิงและผู้ชาย ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเปรียบเทียบในสภาพการณ์ปกติ หรือในสภาพการณ์ที่มีการยั่ว กระแสนทุจริตมีค่าสูงสุดในแบบทดสอบนี้เท่ากับ 5 จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อแยกตามเพศและแยกตามหมู่บ้าน จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมทุจริตสูงมาก

ถ้ายึดถือหลักว่า การกระทำนอกความคิด เพราะฉะนั้น เครื่องบ่งชี้สภาพคุณธรรมที่ดีคือพฤติกรรมแล้ว ก็สรุปได้ว่า เด็กชนบทรู้เข้าใจว่า ความซื่อสัตย์เป็นบุญ เป็นสิ่งที่ดีที่ยึดถือเป็นแนวความประพฤติ แต่เวลาปฏิบัติ เด็กไม่ได้แสดงพฤติกรรมตามแนวความซื่อสัตย์ แสดงว่า รู้แต่ไม่ศรัทธาที่จะทำตาม เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เลือกพฤติกรรมตัวอย่างมาทดสอบเพียงตัวอย่างเดียว จึงไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่า เด็กชนบทไม่ศรัทธาคณะธรรมตามหลักศาสนาพุทธทั้งหมด แต่เป็นข้อพิสูจน์ให้สังวรว่า การรู้และเข้าใจคุณธรรมของเด็กยังไม่มีความลึกซึ้งหนักแน่นจนกำหนดพฤติกรรมของเด็กให้อยู่ในกรอบของความดีงาม การปลูกฝังคุณธรรมจะต้องทำต่อไป พร้อม ๆ กับการควบคุมสภาพการณ์รอบตัวเด็กให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ตารางที่ 8 พฤติกรรมทุจริตในสภาพการณ์ปกติและยั่ว ของเด็กหญิงและเด็กชาย

เพศ	สภาพการณ์			
	ปกติ		ยั่ว	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
ชาย	4.29	1.37	4.25	1.49
หญิง	4.13	1.53	4.11	1.65
ค่า Md. test	.00		.06	

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบพฤติกรรมทุจริตในสภาพการปลูกตและย้าย ของเด็กในหมู่บ้าน
เดียวกัน และภายในกลุ่มเพศเดียวกัน

ตัวแปร		Z
หมู่บ้าน พัฒนา	สูง	-1.34
	กลาง	-1.28
	ต่ำ	-0.27
เพศ	ชาย	-0.33
	หญิง	-1.02
รวม		-0.16

ตารางที่ 9 ค่า Z ซึ่งคำนวณตามวิธี Wilcoxon Signed-rank test ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าเด็กในแต่ละหมู่บ้าน แสดงพฤติกรรมทุจริตไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าในสภาพการปลูกตหรือสภาพการที่มีการย้าย เด็กผู้หญิง เด็กผู้ชายก็เช่นเดียวกัน แสดงพฤติกรรมทุจริตไม่แตกต่างกันในสภาพการทั้งสองแบบ กล่าวคือ ในสภาพการปลูกตทุจริตอย่างไร ในสภาพการย้ายทุจริตในระดับเดียวกันเมื่อพิจารณาประกอบกับตารางที่ 7 สรุปได้ว่า เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูงและกลางทุจริตมากกว่า เด็กในหมู่บ้านพัฒนาต่ำ เด็กในหมู่บ้านพัฒนาต่ำทุจริตน้อยกว่าเด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนา

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจของเด็กในหมู่บ้านชนบท

ทั้งนี้กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ครั้งนี้ ใช้วิธีการ Graphic Expression ของอะรอนสัน ผลการวิเคราะห์คะแนน การเขียนภาพของกลุ่มตัวอย่างนำเสนอบนตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กชนบท แยกตามระดับการพัฒนาของหมู่บ้านและเพศ

ตัวแปร		\bar{x}	S.D.	F	P
		รวม	9.82	9.73	
หมู่บ้าน พัฒนา	สูง	12.75	11.80		
	กลาง	6.18	8.53	4.24	.025
	ต่ำ	10.72	7.12		
เพศ	ชาย	8.56	10.25		
	หญิง	10.74	8.76	1.23	-

ตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูงมีแรงจูงใจสูงที่สุด รองลงมาคือ เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ เด็กในหมู่บ้านพัฒนาระดับกลางที่มีโรงเรียนพุทธศาสนามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่สุด เด็กผู้หญิง เด็กผู้ชายมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน

คุณธรรมของเด็กในหมู่บ้านชนบท

การวิเคราะห์คุณธรรมของเด็กชนบทที่วิเคราะห์ไปก่อนหน้านี้ นำข้อมูลความถี่มาใช้ สถิติแบบนอน-พาราเมตริกวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม แบบสอบถามคุณธรรมชุดนี้สามารถให้คะแนน เป็น Interval Scale ได้ เพราะมีเกณฑ์ถูกหรือผิดได้ โดยตั้งเกณฑ์ตามหลักของศาสนา พุทธคะแนนรวมของเด็กแต่ละคน นำไปคำนวณหาค่า F ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และเพื่อหาสหสัมพันธ์ของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับ คะแนนคุณธรรมต่อไป กังนำเสนอในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 คุณธรรมของเด็กชนบท แยกตามระดับการพัฒนาของหมู่บ้านและเพศ

ตัวแปร		\bar{x}	S.D.	F	P
		รวม	12.57	2.81	-
หมู่บ้าน พัฒนา	สูง	14.22	2.39	12.63	.001
	กลาง	10.75	3.60		
	ต่ำ	12.48	2.60		
เพศ	ชาย	12.10	3.79	.00	-
	หญิง	12.13	2.66		

ตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ไม่มีความแตกต่างด้านเพศในการเชื่อถือคุณธรรม เด็กผู้หญิงและผู้ชายแสดงสภาพคุณธรรมใกล้เคียงกัน แต่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กในหมู่บ้าน ที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน ค่าเฉลี่ยที่ออกมาเช่นเดียวกับค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจคือ เด็กในหมู่บ้าน พัฒนาสูงมีแรงจูงใจและสภาพคุณธรรมสูงที่สุด เด็กในหมู่บ้านพัฒนาต่ำมีแรงจูงใจและสภาพคุณธรรม

อยู่อันดับที่สอง เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาระดับกลางและมีการส่งเสริมพุทธศาสนา แสดงสภาพ
คุณธรรมและแรงจูงใจอยู่ในอันดับสุดท้าย

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรม

เมื่อวิเคราะห์ต่อไปว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมอย่างไรบ้าง
ตารางที่ 12 แสดงผลว่า สองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์จนมีนัยสำคัญอยู่ 3 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มเด็กใน
หมู่บ้านที่มีการพัฒนาสูง ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับคุณธรรมเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามคือ
ถ้ามีแรงจูงใจสูงจะมีคุณธรรมต่ำ ถ้ามีแรงจูงใจต่ำจะมีคุณธรรมสูง เช่นเดียวกับความสัมพันธ์
ที่พบในกลุ่มเด็กผู้ชาย ซึ่งแม้จะไม่มีนัยสำคัญ แต่ได้ค่าสหสัมพันธ์เป็นลบ เด็กในหมู่บ้านที่มีการ
พัฒนาต่ำ และเด็กผู้หญิงความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมกับแรงจูงใจเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ มีแรง
จูงใจสูงพร้อม ๆ กับมีคุณธรรมสูง ถ้ามีแรงจูงใจต่ำก็จะมีคุณธรรมต่ำไปด้วย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กชนบทที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีสภาพการพัฒนาด่าง ๆ กัน
มีความเข้าใจคุณธรรมตามหลักศาสนาแตกต่างกัน เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูงแสดงความเข้าใจสูง
กว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาปานกลางและต่ำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็เช่นเดียวกัน
แม้จะแสดงความเข้าใจคุณธรรมแตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบจากพฤติกรรมทฤษฎีในการสอบ
ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมทฤษฎีอยู่ในระดับสูง เพราะค่าเฉลี่ยสูงกว่าจุดกลาง
ของคะแนน เด็กในหมู่บ้านที่พัฒนาสูงและปานกลางทฤษฎีมากกว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนา
ต่ำ สภาพการพัฒนาของหมู่บ้านยังมีผลต่อ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรมของเด็ก เด็กในหมู่บ้าน
พัฒนาสูงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และคุณธรรมไปในทิศทางตรงกันข้าม เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายใน
หมู่บ้านพัฒนาต่ำ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และคุณธรรมไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 12

สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรม แยกตามระดับการพัฒนา
ของหมู่บ้านและเพศ

ตัวแปร	r		t	
	รวม	.08	.77	-
หมู่บ้าน พัฒนา	สูง	-.37	-2.18	.05
	กลาง	.04	.22	-
	ต่ำ	.43	2.48	.02
เพศ	ชาย	-.06	-.43	-
	หญิง	.32	2.13	.05

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มองสภาพปัญหาของการส่งเสริมการพัฒนาในค่านักบุญที่กระจายเข้าไปในชนบทเป็นจำนวนมากในขณะนี้ สภาพการพัฒนาที่เน้นค่านักบุญจะเป็นอันตรายต่อจิตใจของคนในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อไปในอนาคต การวิจัยครั้งนี้ประสงค์จะศึกษาว่า ในหมู่บ้านชนบทที่มีระดับการพัฒนาต่างกันเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง ระดับกลางที่มีการส่งเสริมพุทธศาสนา โดยมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับหมู่บ้านที่มีการพัฒนาระดับต่ำ คุณธรรม ความหลักศาสนาพุทธ กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กเป็นอย่างไร ต้องการหาคำตอบของคำถามต่อไปนี้

1. เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน แสดงคุณธรรมต่างกันหรือไม่
2. เด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายในหมู่บ้านชนบทแสดงคุณธรรมต่างกันหรือไม่
3. เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหรือไม่
4. เด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายในหมู่บ้านชนบท แสดงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหรือไม่
5. ความสัมพันธ์ของคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กชนบทในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกันเป็นอย่างไร
6. ความสัมพันธ์ของคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กผู้หญิง และของเด็กผู้ชายเป็นอย่างไร

กลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูง และหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาปานกลางที่มีโรงเรียนพุทธศาสนา เป็นการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้สภาพที่ต้องการ บ้านโคกพันโปง ซึ่งชนะ-

ประกวดหมู่บ้านพัฒนาอันดามันที่หนึ่งในปี 2521 เป็นหมู่บ้านพัฒนาสูง บ้านโคกลี-โคกเปี้ยเป็นหมู่บ้านชนบทแห่งเดียวที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหมู่บ้านพัฒนาที่มีการส่งเสริมศาสนา และบ้านหนองปิงเป็นหมู่บ้านที่สุ่มมาได้จากกลุ่มหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ หมู่บ้านทั้ง 3 แห่ง อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

เก็บชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนประจำหมู่บ้านทั้ง 3 แห่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสอบถามคุณธรรมตามหลักศาสนาพุทธ ใช้ทดสอบใจในทศชาติชาดก และความคิดเรื่องบุญและบาปของชาวชนบทเขียนเป็นภาษาชีวิตประจำวันของเด็ก ให้เด็กดูภาพต่าง ๆ แล้วเลือกภาพที่กำหนดให้มาตอบเรื่องที่เริ่มต้นไว้ในภาพแรก มีภาพให้เลือก 2 ภาพ ภาพหนึ่งแสดงการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมอีกภาพหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม

2. แบบทดสอบพฤติกรรมคุณธรรม เลือกการทุจริตในการทำข้อสอบ มาเป็นพฤติกรรมตัวอย่างทดสอบว่า เด็กปฏิบัติตามคุณธรรมที่ตนแสดงหรือไม่

2.1 แบบทดสอบภาษาไทย เป็นการทำข้อสอบในสภาพการฉีกติงรางวัลคือคะแนน

2.2 แบบทดสอบเลข เป็นการทำข้อสอบในสภาพการย้ายๆ ไกรทำถูกเกินที่กำหนดได้คืนสอค่าเป็นรางวัล

3. แบบทดสอบแรงจูงใจไม่สัมพันธ์คือ Graphic Expression ของอะรอนสัน

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทั้งสองเป็นผู้ดำเนินการสอบถาม ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 หมู่บ้าน โดยให้นักเรียนทำพร้อมกันทั้งชั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้วิธี Chi-square ทดสอบว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกัน เด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายตัวแปรต้นเหล่านี้ มีผลทำให้การแสดงคุณธรรมแตกต่างกันหรือไม่
2. ใช้ Median Test ทดสอบว่า พฤติกรรมทุจริตในการทำข้อสอบของเด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกัน เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย การทุจริตในสภาพการณ์ปกติ และสภาพการณ์ย่ำแย่ แตกต่างกันหรือไม่
3. ใช้ Wilcoxon Signed-rand Test ทดสอบภายในกลุ่มเดียวกัน ของเด็กในหมู่บ้านเดียวกัน เด็กผู้หญิง เด็กผู้ชายว่า พฤติกรรมทุจริตต่างกันหรือไม่ ในสภาพการณ์ปกติและสภาพการณ์ย่ำแย่
4. ใช้ One-way Analysis of Variance ทดสอบว่าคุณธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันหรือไม่ ตามตัวแปรของหมู่บ้านและเพศ
5. ใช้ Correlation Coefficient ทดสอบความสัมพันธ์ของคุณธรรมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก กลุ่มตัวอย่าง แยกตามตัวแปรระดับการพัฒนาของหมู่บ้านและเพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอบคำถามของวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพคุณธรรมของเด็กชนบท
 - 1.1 เด็กชนบทแสดงคุณธรรมสูง เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกันแสดงคุณธรรมแตกต่างกัน เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาสูงแสดงคุณธรรมสูง เป็นอันดับที่หนึ่ง เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำแสดงคุณธรรมเป็นอันดับที่สอง เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาปานกลางและมีโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาตย์ แสดงคุณธรรมต่ำที่สุด
 - 1.2 เด็กชนบทแสดงพฤติกรรมทุจริตในการสอบสูงมาก เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกัน แสดงพฤติกรรมทุจริตแตกต่างกัน เด็กในหมู่บ้านพัฒนาทั้งสูงและกลาง แสดง-

พฤติกรรมทุจริตสูงกว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ เป็นเช่นนี้ทั้งในสภาพการณ์ปกติและย้ายชุมชน ไม่เป็นตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมทุจริตทั้งสองสภาพการณ์

แม้จะใช้ตัวอย่างพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวมาทดสอบการปฏิบัติความคุณธรรม แต่ก็มีนัยสำคัญจนทำให้หาพิจารณาว่า คำตอบที่ได้จากการสอบถามคุณธรรมนั้น เป็นการแสดงถึงการ "รู้" ของเด็กว่าอะไรเป็นคุณธรรม แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าคุณธรรมนั้นจะเป็นบรรทัดฐาน ความประพฤติของเด็ก เด็กที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความใกล้ชิดศาสนา มากกว่า เป็นไปได้ที่เด็กจะมีความซื่อสัตย์ในการตอบคำถามจริงใจมากกว่าเด็กกลุ่มอื่น ไม่ได้พะวงคำตอบที่ควรจะตอบคืออะไร กวядเหตุนี้จึงมีค่าคะแนนคุณธรรมต่ำ แต่เมื่อทดสอบด้วยพฤติกรรม เด็กหมู่บ้านที่มีการพัฒนาทั้งที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาและ ไม่มี กลับแสดงพฤติกรรมทุจริตเหมือนกัน และอยู่ในระดับสูงกว่า เด็กที่อยู่ในหมู่บ้านค่อยพัฒนา จึงอาจสรุปได้ว่า ระดับการพัฒนาเป็นตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมคุณธรรมของเด็ก

2. เพศไม่เป็นตัวแปรที่ทำให้คุณธรรมของเด็กชนบทแตกต่างกัน เด็กผู้หญิงผู้ชายแสดงคุณธรรมใกล้เคียงกัน

3. ภาพรวมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กชนบทต่ำ เด็กในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงที่สุด รองลงมาคือ เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ เด็กในหมู่บ้านพัฒนาปานกลางที่มีโรงเรียนพุทธศาสนามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่สุด

4. เด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงชนบท มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับคุณธรรม เด็กชนบท 2 กลุ่มคือ

5.1 หมู่บ้านที่มีการพัฒนาสูง ความสัมพันธ์ที่ออกมาเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ถ้ามีแรงจูงใจสูงคุณธรรมต่ำ และในทางกลับกัน

5.2 เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่ำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือ สูงกับสูง ต่ำกับต่ำไปด้วยกัน

6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรมของกลุ่ม เด็กผู้หญิง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในกลุ่มเด็กผู้ชาย แม้ความสัมพันธ์จะไม่สูงจนมีนัยสำคัญ แต่ทิศทางเป็นไปกันตรงกันข้าม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่า เด็กชนบทในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาสูงและค่าแสดงคุณธรรม สูงกว่า เด็กหมู่บ้านพัฒนาที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะการสอบถามคุณธรรมไม่เป็นวิธีการที่ดีในการศึกษาคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของคน เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูง ปลอดภัยได้รับการพัฒนาด้านการศึกษา ซึ่งเน้นคุณธรรมควบคู่ ภายใต้วงเวียนมีค่าขวัญ มีคติเตือนใจ คำสอนต่าง ๆ ติดไว้ทั่วไป สิ่งเหล่านี้เสริมความรู้เรื่องคุณธรรมของเด็ก เด็กรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ควรทำ อะไรคือสิ่งไม่ควรทำ ส่วนจะปฏิบัติตามหรือไม่ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องอีกมาก เด็กในหมู่บ้านพัฒนาต่ำ เป็นสภาพธรรมชาติของหมู่บ้านเช่นนี้อยู่แล้ว ที่ดำเนินชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทยเดิมอยู่มาก การเน้นการย้ำเรื่องคุณธรรมจะทำได้ทั้งที่บ้าน วัด และโรงเรียน เด็กจึง "รู้" คุณธรรมดีเช่นกัน ส่วนเด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาปานกลางและมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เด็กได้รับการปลูกฝังจากทางวัดเป็นกิจลักษณะมากกว่าวัดตามปกติเป็นไปได้ว่า เมื่อสอบถามคุณธรรม เด็กเหล่านี้จึงตอบด้วยความซื่อสัตย์ความจริงใจมากกว่า ตามประเพณีปฏิบัติอย่างไรก็ตอบมาตามนั้น เช่น เอาหนังสือคิงหมา ซึ่งเด็กชนบททำกันอยู่ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าควรจะไม่เลือกภาพที่เด็กถือไม้ค้อยปรามหมาไม่ให้กัหรือการช่วยงานบ้าน รู้ว่าควรทำ แต่วิสัยเด็กชอบสนุกชอบเล่น จึงตอบอย่างที่คุณเคยทำคือ เมื่อไม่ชอบเลย เวลาทำแล้วเหนื่อยหน้างอ เด็กนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาจึงตอบตามความเป็นจริง เป็นเหตุให้ค่าคะแนนคุณธรรมของกลุ่มคนต่ำ

เป็นที่น่าเสียใจว่า เมื่อทดลองทดสอบพฤติกรรมทฤษฎีในการสอบ ผลกลับปรากฏว่า เด็กในหมู่บ้านพัฒนาสูงและพัฒนาปานกลางที่มีโรงเรียนพุทธศาสนากลับแสดงพฤติกรรมทฤษฎี สูงกว่า เด็กในหมู่บ้านก้อยพัฒนา เป็นการชี้ให้เห็นว่า การพัฒนามีผลต่อคุณธรรมของเด็ก แม้ว่า การศึกษาครั้งนี้จะไม่ได้ออกสอบพฤติกรรมครบทุกข้อของคุณธรรม เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปอยู่แล้วว่า คุณธรรมนั้นต้องวัดจากพฤติกรรม แต่ทำได้ยากในการวิจัย ตัวอย่างที่ทดลองดูจึงมีน้ำหนักควร

พิจารณา ซึ่ให้เห็นว่า การพัฒนาที่ทำอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อคนไม่เพียงประสงค์ต่อคุณธรรมของเด็ก ซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกพัฒนานั้น และดูเหมือนว่า อิทธิพลของการพัฒนาจะมีผลต่อเด็กมากกว่า อิทธิพลของศาสนาของวัด

การที่เด็กในหมู่บ้านที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิยแสดงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ค่าศาสนาพุทธสอนให้ผู้ที่นับถือ เกินสายกลาง ให้มีมัทธิมปฏิบัติหา ความสุข ความสำเร็จของชีวิต คือ การมีชีวิตที่สงบ สันติ ไม่เบียดเบียนมีพหุกันและกัน ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จให้ถึงระดับมาตรฐาน (Standard of Excellence) เป็นหนึ่งในจำนวนน้อยของคนที่อยู่ปลายแหลมของแต่ละอาชีพ แต่ละกิจการ แต่ละวงการ ไม่ใช่สิ่งที่ไม่ไปในแนวทางเดียวกับพุทธศาสนาจึงไม่น่าแปลกใจที่ผลการศึกษาดังกล่าวพบเช่นนี้

เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาสูงแสดงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เพราะได้รับอิทธิพลของการพัฒนาได้เห็นตัวอย่างของความสุขที่ได้รับจากความเจริญทางวัตถุ เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ ได้รับการกระตุ้นให้แข่งขันเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นกว่าคนอื่น เด็กในหมู่บ้านพัฒนาต่ำ อาจอยู่ในสภาพที่ยากไร้ขัดสน ความจำเป็นที่จะต้องยกระดับตนเองให้อยู่ในสภาพที่พอดำรงชีวิตอยู่ได้ ทำให้มีแรงกระตุ้นที่ต้องการความสำเร็จสูง แต่เป็นความสำเร็จในสภาพ เพื่อยกระดับตนเองให้ดีขึ้น ยังไม่ใช่เพื่อจะได้มีโอกาสรับความเจริญทางวัตถุอันเป็นผลจากการพัฒนา

ข้อสังเกตนี้ได้รับการยืนยัน เพราะเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรม ปรากฏผลว่า เด็กในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาสูง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ในขณะที่เด็กในหมู่บ้านที่ยังพัฒนามีทิศทางไปในทางเดียวกัน

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังพบหลักฐานสนับสนุนการอบรมปลูกฝังคุณธรรมเด็กหญิงและเด็กชายแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับคุณธรรมของเด็กผู้ชายแสดงทิศทางไปในทางตรงกันข้าม แม้ว่าจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็เป็นข้อมูลเตือน ๆ ที่บอกว่า ยังมีการพัฒนาสูง เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แต่คุณธรรมของเด็ก โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะลดน้อยลง

หนังสืออ้างอิง

จอม บุญตาเทศ ป. พระเจ้า 500 ซากิ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง พ.ศ. 2501.

พระราชวรมุนี "พุทธธรรมกับการแก้ปัญหาการศึกษาของสังคมไทยในอนาคต" วารสาร-
ครูศาสตร์. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ตุลาคม-ธันวาคม 2525 และฉบับที่ 3
มกราคม-มีนาคม 2526.

มาลา วิภูษานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบการรับรู้และการเลี้ยง
ดูถูกในค่านิยมที่พึงตนเองกับในค่านิยมที่ยังการพึงตนเอง. ปรินฤพานิพนธ์
มหาบัณฑิต, วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2515.

สุชีพ ปุณฺณานุกาพ. พระไตรปิฎกฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.
2524.

Atkinson, J.W. & Feathes, NT. (Eds). A Theory of Achievement
Motivation. New York: Wiley, 1966.

Rogers, Everett M., "Modernization Among Peasants" The Impact of
Communication, New York: Holt Rinehart and Winston, Inc.,
1-69.

ภาคผนวก

มหานิบาตชาดก

เต ชะ สุ เน มะ ภู จะ นา วิ เว

เทมียชาดก

เทมียราชกุมารเป็นโอรสของพระเจ้ากาลสิกราช แห่งกรุงพาราณสี วันหนึ่งพระราชบิคาอุมราชกุมารออกว่าราชการ วันนั้นพระราชบิคาได้ทรง ทักสินความให้ลงอาญาโจร 4 คน ค่วย การเขียนค่วยหนามหวาย 1 คน ให้เอาดอกแหงทมมานให้เจ็บปวด 1 คน ให้เอาหลาวเสียบทั้ง เป็น 1 คน และให้จองจำในคุก 1 คน พระเทมียทรงสลกพระหฤทัยมาก รักเกียจการเป็นพระ- เจ้าแผ่นดิน เพราะไม่ปรารถนาที่จะทำหน้าที่ลงโทษผู้ให้ให้เป็นเวรเป็นกรรมสืบต่อไป พระมารดา ของพระเทมียในชาติก่อน ชาคนนี้เป็นเพชฌิบาลอยู่ที่เสวตฉัตร แนะนำให้พระเทมียแสวงหาเป็น ง่อย หูหนวก และไม้เสียบ จะได้พ้นจากการสืบราชสมบัติต่อจากพระราชบิคา พระเจ้ากาลสิกร ทรง เสียบพระหทัยมากที่ราชกุมารมาเปลี่ยนจากเด็กที่ร่าเริง ช่างพูด ช่างคุยมาเป็นคนง่อย หูหนวก และไม้ ไม่อาจจะตัดพระหทัยเชื่อว่าลูกพิการจริง ๆ จึงสั่งให้ทกลองต่าง ๆ เช่น ปล่อยให้หิว ให้อยู่ในที่ สกปรก ลองเอาไฟจุกเผาเรือน ปล่อยช่างทกมันให้วิ่งเข้ามาทำร้าย เอางูมาปล่อยให้เลื้อยลักพัน ไปทั่วตัว แกล้งให้คนทำท่าจะฆ่าค่วยคอบ ฯลฯ พระเทมียก็ออกกลืนไม่แสดงพิรุชออกมา ตลอด ระยะเวลา 7 ปี ทั้งแต่อายุ 9 ขวบ ถึง 16 ขวบ

ในที่สุดพระเจ้ากาลสิกรทรงสิ้นหวัง ค่วยคำแนะนำของอำมาตย์ทรงเห็นว่า ราชบุตร คงเป็นกาลสิณีแน่แล้ว จำเป็นต้องประหารเสีย รับสั่งให้สารดีนำพระเทมีย ไปฝังเสียที่ป่าช้าฉิบ นอกเมือง ขณะที่สารดีกำลังชุกหลุมเพื่อเตรียมฝัง พระเทมียก็เสด็จลงจากรถ ตรัสปราศรัยค่วย แจงความจริงว่า พระองค์แกล้งทำเป็นง่อย หูหนวก และไม้ เพราะประสงค์จะออกบวช ไม่อยาก เป็นพระเจ้าแผ่นดิน สารดีเลื่อมใสพระเทมียมาก ทั้งใจออกบวชตาม พระเทมียทรงรับสั่งให้ กลับไปกราบทูลขออนุญาตจากพระเจ้ากาลสิกรเสียก่อน สารดีรีบกลับไปเล่าความจริงให้พระเจ้าแผ่นดิน ฟัง พระเจ้ากาลสิกรราชและพระนางจันทเทวีก็โงมมาก รับเสด็จพร้อมค่วยข้าราชการไปหา เชิญ ให้ราชกุมารเสด็จกลับไปครองราชสมบัติ พระเทมียทรงปฏิเสธ กลับพูดถึงหลักธรรมให้เห็นความสุข

ความดีของการออกบวช พระบิคาภกับพระมารดา และข้าราชการเลื่อมใสพากันออกบวชตาม เป็นจำนวนมาก

มหาชนกชาคก

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งชื่อมหาชนก ครองเมืองมิกิลา พระเจ้าแผ่นดินองค์นี้มีลูกชาย 2 คน เมื่อลูกชายโตขึ้นเป็นหนุ่ม ทรงตั้งให้คนที่เป็นอุปราช ให้คนน้องเป็นเสนาบดี ช่วยกันบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อพระมหาชนกสวรรคต องค์พี่ซึ่งเป็นอุปราชก็ขึ้นครองราชเป็นกษัตริย์แทน พระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่จึงตั้งน้องให้เป็นอุปราชแทน ต่อมาเสนาบดีอำมาตย์ ที่ประจบสอพลอ ช่วยกันเป่าหูพระเจ้าแผ่นดินว่า น้องที่เป็นอุปราชอยู่นั้นตั้งใจจะชิงราชสมบัติ เมื่อโคนเป่าหูเข้านาน ๆ พระเจ้าแผ่นดินหลงเชื่อ จึงสั่งให้จับน้องเอาไปไว้ในคุก

องค์น้องทั้งจิตอธิษฐานว่า ตนไม่ได้คิดคดต่อพี่ชายด้วยบารมีของชื่อสัตย์ ขอให้ชื่อคาโชทรวนจงหลุดออก ประทศกุงจึงเปิด องค์น้องก็หลบหนีไป พวกขุนนาง อำมาตย์และไพร่พลที่เห็นใจองค์น้องก็พากันหลบหนีตามไปด้วย องค์น้องก็มีสมัครพรรคพวกเพิ่มมากขึ้น องค์น้องเกิดความคิดว่าสมัยที่เราช่วยพี่ชายด้วยความชื่อสัตย์จึงรักภักดี กลับถูกหาว่าเป็นขบถ คราวนี้เราจะทำชั่วร้ายแทนพี่ชายบ้าง จึงยกทัพมาตีเมืองของพี่ชาย องค์พี่เมื่อทราบข่าวเข้าก็รู้ว่าไพร่พลก็มีน้อยกว่า เห็นจะสู้กองทัพน้องไม่ได้แน่ ๆ จึงบอกให้พระมเหสี ซึ่งทรงครรภ์อยู่ขณะนั้น ให้หลบหนีไปเสีย เมื่อออกไปชนช้างกับน้อง ก็เสียที่ถูกฟันสิ้นพระชน

พระมเหสีแค้นแค้นเป็นคนธรรมดาหนีออกจากเมืองไปได้ พระอินทร์แปลงกายลงมาเป็นชายแก่ ขับเกวียนพาหนีไปถึงเมืองที่คองการจะไป ระหว่างทางได้พบกับอาจารย์ผู้หนึ่งซึ่งสงสารเวทนา จึงรับนางไปอุปการะเป็นน้องสาว ต่อมาพระมเหสีคลอดลูกเป็นชาย ให้ชื่อว่ามหาชนก เมื่อลูกโตรู้ความโกลนเพื่อน ๆ ล้อว่า เป็นลูกไม่มีพ่อ มหาชนกจึงคาดคั้นกับมารดา

จนรู้ความจริง เมื่อโคเป็นหนุ่ม ขออนุญาตแม่ไปค้าขายเพื่อจะ ได้สะสมเงินทองและไพร่พล ไป
ชิงเมืองกลับมาให้ได้ มหาชนกลงเรือไปค้าขาย เรือโคนมรสุมแตกพังลง มหาชนก็ความ-
ออกทน วายน้ำอยู่ในมหาสมุทรถึง 7 วัน 7 คืน ร้อนถึงนางเมขลาต้องมาพาขึ้นจากมหาสมุทร
ไปอยู่ในอุทยานของ เมืองมิดิลา

ขณะนั้นพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งเป็นอาของมหาชนก บ่วยตายลงและไม่มีลูกชาย บุโรทิต
จึงทำพิธีเสด็จราชรถ มาในพิธีก็วิ่ง ไปที่มหาชนกนอนหลับอยู่ บุโรทิตจึงอัญเชิญมหาชนกให้เข้าวัง
ทำการทดสอบปัญญาของมหาชนกด้วยการถามปริศนาต่าง ๆ มหาชนกก็ตอบได้ ในที่สุดก็ได้รับ
อัญเชิญขึ้นเป็นกษัตริย์ เมืองมิดิลาเสกสมรสกับพระธิดาของพระเจ้าอา เมื่อแก่ก็ออกบวชบำ -
เพ็ญบุญ

พระสุวรรณสาม (สุวรรณสามชาย)

สุวรรณสามอยู่กับพ่อแม่ในป่า วันหนึ่งเกิดลมฝนแรงมาก พ่อแม่เข้าไปหลบฝนใน
พุ่มไม้ เติญมีงูเห่าตัวหนึ่งอยู่ในพุ่มไม้นั้น งูเห่าขบหัวเข้าตา พ่อแม่จึงคาบอด สุวรรณสาม
ออกมาตามมาจนพบ ค่อยจับงูพ่อแม่กลับไปใส่ตา ทั้งจิตมุ่งมั่นที่จะรับใช้ดูแลพ่อแม่อย่างเต็มที่
ที่ สุวรรณสามหาเดาวัลย์มาผูก เป็นเส้นเป็นแนวให้พ่อแม่จับเวลาที่จะเดินไปไหนมาไหนรอบ ๆ
อาสนรมที่ปัก คอยดูแลหาผลหมากรากไม้มาให้พ่อแม่ ตักน้ำให้พ่อแม่ได้กินได้ใช้

ต่อมาวันหนึ่งมีพระราชาองค์หนึ่ง ชอบว่าสัตว์มาก ออกไปล่าสัตว์ในป่า เห็น-
สุวรรณสามออกมาตักน้ำ ห้องล้อมไปค้ำหม้อน้ำและกวาง พระราชารว่าฟังว่า ผู้นี้เป็นใครหนอ
คงเป็นเทวดา รูปร่างงดงามเสียเหลือเกิน ถ้าเราปรากฏตัวให้เห็นก็จะหนีไปเสีย ยังให้ล้มลง
ก่อน แล้วค่อยไปตามจะดีกว่าสุวรรณสามโคนยิงด้วยลูกศร ได้รับความเจ็บปวดมาก แต่ก็ไม่
โกรธเคือง ร้องถามไปว่า ใครยิงข้าพเจ้าต้องการอะไรหรือพระราชาก็ออกไปให้เห็นตัว บอก
ว่ายิ่งเพราะนี่กว่าเป็นเทวดา กลับจะหนีสุวรรณสามบอกว่า คนเป็นลูกของผู้บำเพ็ญศีล ออกมา
ตักน้ำให้พ่อแม่ มาได้รับบาศเจ็บถึงชีวิตอย่างนี้ ช่วยเอาน้ำไปให้พ่อแม่แทนที่เกิด สุวรรณสามก็

สลบหมดสติไป พระราชาที่รีบเอาหมอนำไปที่ศาลา เล่าความให้พ่อแม่ฟัง พ่อแม่เสียใจร้องไห้
ขอให้พระราชพาไปที่ศพของลูก เมื่อไปถึงจับต้องตัวลูกเห็นยังอุ่นอยู่ จึงตั้งจิตอธิษฐานขอ
ให้สุวรรณสามฟื้นคือขึ้นมา สุวรรณสามก็ฟื้นกลับเป็นปกติ อยู่ปรนนิบัติรับใช้พ่อแม่ต่อไป พระ-
ราชากลับไปเมือง เลิกการล่าสัตว์ตกชีวิต

เนมิราชชาคก

พระเจ้าเนมิราชเป็นกษัตริย์ครองเมือง ทรงสั่งสอนให้ประชาชนทำความดี ผู้คน
ที่ทำตามคำสั่งสอน เมื่อตายแล้วก็ได้ไปเกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ เทวดาเหล่านี้สำนึกในบุญคุณ
ของพระเนมิราช อยากจะเฝ้าพระองค์บนสวรรค์ จึงไปขอให้พระอินทร์ช่วย พระอินทร์ก็ส่ง
มาตุลีเทวดาที่มีหน้าที่ขับรถให้ไปรับพระเนมิราช พระเนมิราชมีความคิดว่า สั่งสอนคนอื่นมาก
มากกว่า ทำดีได้ไปสวรรค์ ตัวเองก็ไม่เคยเห็นสวรรค์ ควรจะไปดูสักครั้ง จึงไปกับพระมาตุลี
ระหว่างทางพระมาตุลีพาไปแวะเมืองนรกก่อน

ที่นรกพระเนมิราชได้เห็นว่ามีคนตีลข้อ 3 ฝึกลูกฝึกเมียเขาคงถูกขังตันงัว
ซึ่งมีหนามแหลมคม ยาวยังกับใบมีด พวกผู้พิพากษาที่ตัดสินความผิด ๆ ถูก ๆ กินสินบน โคน
ภูเขาลึกหับตัวมีแผน พอกฎเขากล้งหับผ่านไป พวกนี้ก็จะเกิดขึ้นมาใหม่ แล้วก็โดนหับร้อง
โหยหวนครั้งแล้วครั้งเล่า พวกคำพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ไปเกิดเป็นเปรคปากเท่ารูเข็ม มือโศ
เท่าฟ้อม เพราะทำร้ายผู้มีพระคุณ

สวรรค์นั้นผู้คนมีความสุข แต่งกายสวยงาม มีคนศรีษะกลมเทพบุตร เทพธิดา
อยู่กับนิรมาน เทวดาเหล่านี้อัญเชิญให้พระเนมิราชอยู่เสียบนสวรรค์ พระเนมิราชปฏิเสธ
เพราะยังสงสารผู้คนที่หลงผิด ทำบาปทำชั่ว แล้วต้องไปตกนรก ซอกลับไปเมืองมนุษย์ เพื่อ
สั่งสอนผู้คนต่อไป

มโหสถชาดก

เศรษฐีคนหนึ่งมีโรคปวดหัวประจำ ต่อมาเศรษฐีคนนี้ได้ลูกชายที่คลอดออกมาพร้อมกับถือแท่งยาวิเศษออกมาด้วย เพื่อใ้ช้ยานี้ เศรษฐีก็หายจากโรคปวดหัวเรื้อรังเป็นปลิดทิ้ง จึงตั้งชื่อลูกว่า มโหสถ มโหสถเป็นคนฉลาด ต่อมาได้รับราชการเป็นมหามันตพิกขของพระเจ้าแผ่นดินเมืองมิกิลา ช่วยแก้ปัญหาและเป็นที่ยอมรับราชการงานต่าง ๆ ตัวอย่างความฉลาดของมโหสถ

เรื่องแย่งลูก

หญิงคนหนึ่งอุ้มลูกเดินทางมาเหนื่อย ถึงสระที่มโหสถซุกไว้ จึงหยุดพักวางลูกบนขอบสระ ตัวเองก็ไปลูบหน้าลูบตาที่สระน้ำ นางยักษ์คนหนึ่งผ่านมา นึกอยากกินเด็ก จึงแปลงตัวเป็นหญิงชาวบ้านเข้าไปหุ้กคุยกับแม่ของเด็ก เอยปากว่า ลูกน่ารักเหลือเกิน ขออุ้มหนอยนะ พอได้อุ้มก็จะพาหนี แม่จึงวิ่งตามยื้อยุดห่มเถียงกัน นายยักษ์ก็อ้างว่าเป็นลูกของตน หญิงที่เป็นแม่ก็อ้างว่าเป็นลูกของตัว ชาวบ้านจึงพาหญิงทั้งคู่ไปหามโหสถ มโหสถบอกให้หญิง 2 คนจับเด็กเข้าคนละทาง คนหนึ่งจับหัว อีกคนจับขา ให้ออกแรงดึง ใครมีกำลังดึงเด็กไปได้ คนนั้นก็เป็นแม่ พอบอกให้ลงมือก็ดึงได้ หญิงชาวบ้านก็ปล่อยมือยื่นร้องไห้ ในขณะที่นางยักษ์ถึงเต็มที เมื่อถูกถามว่าทำไมไม่ดึงสู้เขา นางตอบว่า สงสารลูกกลัวลูกตาย ถ้าดึงกันไปคนละทาง เด็กก็ตองตายแน่ มโหสถจึงตัดสินว่า นางเป็นแม่ เพราะคนเป็นแม่มีความรักลูก ไม่ยอมให้ลูกได้รับอันตราย

เรื่องทอนไม้

พระเจ้าแผ่นดินทรงทดลองปัญญามโหสถ พระองค์สั่งให้ช่างกลึง ๗ ไม้ตะเคียนเข้าทอนหนึ่ง ยาว 7 คืบ กลึงให้กลมเสมอกัน พระองค์ลองให้นักปราชญ์ 4 คน ประจำราชสำนัก ชี้ชี้ว่าทางไหนเป็นคั่น ทางไหนเป็นปลาย นักปราชญ์ทั้ง 4 ก็ทอมไม่ได้ พระเจ้าแผ่นดิน

จึงส่งไปให้ท่านเศรษฐีบิดามโหสถตอบ เศรษฐีก็จับบัญชาต้องให้บุตรชายช่วย มโหสถบอกให้พ่อ
เอาเชือกมาผูกที่กิ่งกลางท่อนไม้ แล้วหย่อนท่อนไม้ลงในอ่างน้ำ ปลายข้างหนึ่งจมลงก่อน
หลายอีกข้างหนึ่ง มโหสถถามว่า ท่อนไม้ข้างต้นหนักหรือข้างปลายหนัก เศรษฐีก็ตอบว่า ข้าง
ต้นหนัก เมื่อหนักก็ยอมต้องจมน้ำก่อน เศรษฐีจึงสามารถแก้ปริศนาของพระเจ้าแผ่นดินได้

ภริทัชชาคก

ภริทัช เป็นลูกของพระยานาคกับนางมนุษย์ เจ้าภริทัชขึ้นรักษาอุโบสถอยู่ที่จอมปลอก
ริมฝั่งน้ำยมนา ทั้งความปรารถนาละชีวิตร่างกายของตนให้แก่ผู้ต้องการ

ยังมีพรานป่า 2 คนพ่อลูก เข้าป่าล่าเนื้อชายเป็นประจำเย็นวันหนึ่งตามรอยเลือด
เนื้อที่โคนธนูไปจนมือค่ำ เข้าพักอาศัยในซุ้มไม้ที่ภริทัชจำศีลอยู่ เข้าไปซักถามว่าเป็นใคร
ภริทัชก็บอกความจริงว่า เป็นพระยานาคมาจำศีล และชวนพรานป่าพ่อลูกไปอยู่เมืองบาดาล
พรานป่าไปอยู่บาดาลในระยะหนึ่ง หนักคิดถึงโลกมนุษย์ไม่ได้ จึงทูลลาขอกลับขึ้นไปโลกมนุษย์
ใหม่ เจ้าภริทัชก็อนุญาตพร้อมกับมอบสมบัติมีแก้วมณีให้มาช่วย แต่พอขึ้นมาส่งโลกมนุษย์ สมบัติ
อื่น ๆ รวมทั้งแก้วมณีก็หายไปหมดสิ้น จึงกลับเป็นพรานป่าล่าเนื้อตามเดิม

คราวนั้นมีครุฑตัวหนึ่งบินมาจับนาคกิน นาคกลัวตายเอาหางตระหวักคันไทรใหญ่ไว้
เลยถูกลากตัวไปพร้อมกับต้นไม้ เมื่อครุฑกินนาคแล้ว ต้นไม้นั้นก็ตกลงไปข้างล่างทับเอาอาศรม
ของฤาษีคนหนึ่ง ครุฑกลัวจะบาป แปลงกายเป็นหนูน้อยเข้าไปถามฤาษี ฤาษีตอบว่าไม่บาป
เพราะไม่เจคนาหาร้าย ครุฑก็ใจ ใ้หมั่นคักกับยาทิพย์สำหรับปราบงูกับฤาษี

ครั้งนั้นมีพราหมณ์ผู้หนึ่งมีหนี้สินมากมาย ไม่มีปัญญาใช้เขาจึงหนีเข้าป่า ไปพบฤาษี
เข้า ก็อยู่ปรนนิบัติรับใช้เป็นเวลาช้านานฤาษีจึงสอมมนต์ และให้ยาทิพย์ปราบงู พราหมณ์ก็ลาพระ
ฤาษีเดินทางต่อไป พอเดินมาถึงริมฝั่งแม่น้ำ ใกล้ที่พระภริทัชจำศีลอยู่ นางนาคสาวที่มาจับกล่อม

พากันไปเล่นน้ำที่หาดทราย เอาแก้ววิเศษวางไว้บนหาด พราหมณ์เดินท่องมนต์ผ่านมา พากัน
กลัวหนีลงน้ำกันไปหมด พรหมจึงหยิบแก้วนั้นมาเสีย เดินทางต่อไป จนเจอกับพรานป่าพอลูก
ที่เคยไปอยู่ เมืองบาดาลลูกจำแก้วนั้นนั่นได้ว่า เป็นของคนที่ทำตกหาย จึงขอคืนพราหมณ์ไม่ให้
ลูกพรานจึงเล่าความที่ไปพบเจ้าภุริทัตกระทั่ง เคยไปอยู่เมืองบาดาล พราหมณ์ยินยอมคืนแก้วให้
แต่ลูกพรานต้องพาไปพบเจ้าภุริทัต เพราะอยากลองมนต์กับยาวิเศษ ลูกพรานจึงพาไปที่เจ้า
ภุริทัตจำศีลอยู่ พราหมณ์ยื่นแก้วมณีคืนให้ เขารับไว้ไม่คิด แก้วตกนั้นหายไปเสีย เลยชวคได้แก้ว
และยังเนรคุณกับผู้มีพระคุณอีก

เจ้าภุริทัตเห็นพรานพาพราหมณ์หมองมาทำร้ายตนเอง ถ้าจะทำร้ายหมองเสีย
ก่อนก็จะขาดศีล จึงคิดตกลงยอมสละชีวิต พราหมณ์กินยาแล้วร้ายมนต์เข้าไปจับเจ้าภุริทัต
งัดปากกรอกยาให้หมดกำลัง แล้วทำร้ายหุบที่ต่าง ๆ เอาใส่ชะลอมเถาว์ลัย จับเอาไปแสดง
หาเงินเลี้ยงตัวในที่ต่าง ๆ

การแสดงงูของพราหมณ์ต้องลือไปไกล จนแม่มชัตริย์ก็อยากดู สั่งให้เข้าไปแสดง
ในวัง คราวนั้นเจ้าพี่ของภุริทัต เมื่อรู้ข่าวว่าภุริทัตหายไปจากที่จำศีล จึงแปลงกายเป็นฤๅษีมา
เที่ยวตามมานั่งอยู่ในเมืองมนุษย์ ภูษาการแสดงงู จึงเข้าไปคุยด้วย เจ้าภุริทัตเลี้ยงออกมา
จากชะลอม เห็นฤๅษีแปลงก็รู้ว่า เป็นพี่ของตน จึงเลื้อยมาชมที่แทบเท้า พราหมณ์ก็โวยวายว่า
ฤๅษีโค่นพินัยแรงจากพระยานาคของตน ฤๅษีบอกว่า งูตนนี้ไม่มีพิษอะไร พราหมณ์หลอกชาว
บ้านหากินไปวัน ๆ และทำให้มาพิสูจน์ว่า พิษของงูกับพิษของเขี้ยคน้อยของฤๅษีอื่นไหนจะร้ายแรง
กว่ากัน ถ้าแพ้พิษนั้นพรหมต้องปล่อยงูของตนเสีย แล้วฤๅษีแปลงก็ให้เขี้ยก ซึ่ง เป็นน้องสาว
คายพิษลงบนฝ่ามือ บอกว่าพิษนี้ถ้าทิ้งบนดิน ต้นข้าว ต้นไม้จะตายหมด ถ้าทิ้งลงน้ำ ปลาจะตาย
สิ้น ข้างไปบนอากาศ ผ่นจะแล้งถึง 7 ปี ต้องชุกหลุมขึ้นมา 3 หลุม หลุมหนึ่งใส่ยาสมุนไพร
แก้พิษงูทุกชนิด หลุม 2 ใส่ข้าวให้เต็มหลุม 3 ใส่ยาพิษ เมื่อฤๅษีแปลงของพิษในมือใส่ลงใน
หลุมที่ 1 ก็เกิดเพลิงไหม้ลามเสียไปทั่วถึงหลุมที่ 3 จึงดับ พราหมณ์โค่นไฟรน จนเปลือกปอก
เปลือก กลัวมากจึงร้องปล่อยนาคของตน

เจ้าภริยัตถ์จึงหมกกรรมหมกเวร และไม่คิดใจที่จะล้างแค้น พรานป่าเนอร์คุณคน หรือพรานหมันที่ให้ความทุกข์ ความลำบากต่อตน อภัยบุคคลพวกนี้หมก กลับไปบำเพ็ญศีลในเมือง บาคาล อยู่เป็นสุขสบายตราบจนสิ้นอายุขัย

จันทกุมารชาคก

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว กษัตริย์องค์หนึ่งชื่อ พระเจ้าเอกราช มีลูกชายองค์หนึ่งชื่อ จันทกุมาร พระเจ้าเอกราชมอบให้พรานหมันทำหน้าที่คักสินพิพากษาคดีที่ต่าง ๆ พรานหมันชอบกินสินบน ใครมีเงินทองของกำนัลมาให้ ก็คักสินให้ผู้นั้นชนะคดี โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง วันหนึ่งชายคนที่ถูกคักสินให้แพคดีเคืองร้องให้ไปเจอจันทกุมาร เข้า เมื่อถูกไต่ถามก็เล่าความจริงให้ฟัง จันทกุมารจึงสั่งให้มีการไต่สวนคดีใหม่ โดยเป็นประธานเอง และคักสินตามความถูกต้อง พระเจ้าเอกราชจึงแต่งตั้งให้ทำหน้าที่คักสินพิพากษาคดีแทนพรานหมันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

พรานหมันโกรธแค้นมาก จึงหาโอกาสทำร้ายจันทกุมาร วันหนึ่งพระเจ้าเอกราชฝันไปว่า ไปได้ไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นสมภารพระอินทร์ ล้วนแต่เป็นของดีของวิเศษ นางฟ้าก็สวยงามไปหมด เมื่อตื่นแล้วก็นึกอยากได้ ประวิงกับพรานหมัน พรานหมันเห็นได้โอกาส จึงแนะนำว่า ถ้าอยากได้สมบัติวิเศษอย่างนั้น ต้องทำพิธีบูชายักษ์ของรักคือ มาลูกฆ่าเมียเสีย พระเจ้าเอกราชอยากได้สมบัติ จึงทำตาม ไม่ฟังเสียงคักค้ำนของผู้ใดทั้งสิ้น แม้จันทกุมารจะพูดให้สติว่า ถ้าบูชายักษ์แล้วได้สมบัติวิเศษจริง ทำไมพรานหมันไม่ทำเสียเอง

วันทำพิธีบูชายักษ์ มเหสีของจันทกุมาร ตั้งจิตอธิษฐานว่ากลัวความดีที่ทำมาของจันทกุมารและตัวเอง ขอให้เทวดาช่วยคุ้มครองชีวิตของจันทกุมารด้วย คำอธิษฐานของนางทำให้ที่หนึ่งพระอินทร์แจ้งกระง่าง ประอินทร์จึงเหาะลงมา ฟาครงต่าง ๆ ในประราพิสิทธิ์กลงหมก พร้อมกับประกาศว่า มีเยี่ยงอย่างกษัตริย์ที่โหมบ้าง ที่จะฆ่าคนเพื่อความต้องการของตัวเอง แทนที่

ที่จะปกครองด้วยความเป็นธรรม ถ้ายังขึ้นทำพิธีอีก จะพุนหัวให้ตายเลย ประชาชนก็เลยกรูกันเข้าไปทำร้ายพรหมณ์จนถึงตาย จะทำร้ายพระเจ้าเอกราชอีก แต่จันทกุมารห้ามไว้ เพื่อผ่อนคลายความโกรธของประชาชน จึงเพียงเนรเทศพระบิดาไปอยู่ที่หมู่บ้านยากจน ประชาชนอัญเชิญให้จันทกุมารขึ้นเป็นกษัตริย์แทน ทรงปกครองให้ประชาชนมีความสุขกันถ้วนหน้า และทรงเอาใจใส่ดูแลพระบิดาอย่างดี

พรหมนารถ

กาลครั้งหนึ่งมีกษัตริย์องค์หนึ่ง ครองเมืองด้วยทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญทานแก่ประชาชนอยู่เป็นนิตย์ ท้าวเธอมีพระราชบิดาองค์หนึ่ง ซึ่งใจบุญสุนทาน ทำแต่ความดีเช่นกัน อยู่มาวันหนึ่ง พระองค์เสด็จไปคุยเรื่องธรรมะกับนักบวชผู้หนึ่งถามว่า พระองค์ต้องประพฤติ ปฏิบัติอย่างไร เมื่อตายแล้วจึงจะได้ไปเกิดบนสวรรค์ นักบวชตอบว่า บุญก็ไม่มี บาปก็ไม่ดี ไม่มีกฎแห่งกรรม ทุกชีวิต เกิดขึ้นจากกรรมชาติ 7 อย่างคือ กิน น้ำ ลม ไฟ สุข ทุกชีวิต เมื่อชาติหนึ่ง 7 สลาย ชีวิตก็สิ้น คนทุกคนไม่ว่าหาคีหรือทำชั่ว จะเวียนว่ายตายเกิดใน 85 กัลป์เท่านั้น เสนาบดีที่ตามเสด็จก็เล่าให้ฟังว่า ชาติก่อนตนเกิดเป็นคนข้าวัวควายขายฆ่าสัตว์มามากมายหลายร้อย ถ้าบาปมีจริง ชาตินี้คงไม่ได้เกิดมาเป็นเสนาบดี มีชีวิตที่แสนสบายอยู่อย่างนี้ ความจริงเสนาบดีผู้นี้เกิดมามากมายหลายชาติ ชาติหนึ่งได้บูชาพระเจดีย์ ผลบุญที่ทำไว้ จึงได้เกิดมาเป็นเสนาบดีในชาตินี้ เจ้าตัวจำชาติอื่น ๆ ไม่ได้ จำได้แต่ชาติที่เกิดมาเป็นคนชาโศ

ที่นั่นมีชายยากจนคนหนึ่ง ได้ฟังคำอธิบายของนักบวชก็นั่งร้องไห้ พระเจ้าแผ่นดินถามก็บอกว่า บาปบุญคงไม่มีจริง เพราะชาติก่อนข้าพระองค์เกิดเป็นเศรษฐีใจบุญ ทำบุญทำทานเป็นประจำ ถ้าผลบุญมีจริง ทำไมชาตินี้จึงต้องเกิดมายากจน ล้ายาก ยากแค้นเช่นนี้ แท้จริงชายผู้นี้เกิดมาหลายชาติ ชาติหนึ่งเกิดมาเป็นคนเลี้ยงวัว ไปตามหาวัวไม่พบ กำลังอารมณ์เสีย

พาลพาลโธ พอพระเจ้ามาถามหาหนทาง คว้าคไปด้วยโหสะ บาบที่ท่ากริยาหยาบข้าคออพระ
จึงตอง เกิดมาเป็นคนยากจนในชาตินี้

พระเจ้าแผ่นดินไค้ฟังความหั่งปวงก็เชื่อ แค้นมากไม่ใ้ในธรรม ไม่สนใจที่จะทำ
บุญทำความดี ประพฤติปฏิบัติตามความพอใจของตน ล้วนมีเวาในอบายมุขต่าง ๆ พระราช
ธิดาเห็นพระบิดากลับกลายเป็นเช่นนั้น พยายามพูดโหสติ พระบิดาก็หาฟังไม่ จึงอธิษฐานให้
เทวดามาช่วย เทวดาองค์หนึ่งชื่อ พรหมนาถารับคำอธิษฐาน จำแลงร่างลงมาเป็นหนุ่มน้อย
นุ่งหมควยผ้าที่ทำควยทอง แถมหายทองเทาดูกพิทมาลอยอยู่ตรงหน้าพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์
เห็นเข้าก็นึกกลัว เพราะแน่ใจว่าผู้นี้คงเป็นผู้วิเศษแน่ พระองค์ถามว่า ท่านมาจากไหน จึงสวย
งามและมีทองมากมายเช่นนั้น ชายหนุ่มก็ตอบว่ามาจากสวรรค์ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะทำคุณงามความดี
เป็นค่นว่า ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ผิดลูกเมียเขา ไม่พูดปด ไม่คิมเหล่าเมายา พระเจ้าแผ่นดิน
ทรงชักไซ้ว่า นรก สวรรค์ มีจริงหรือไม่ พรหมนาถก็ตอบว่า มีจริง ชาติหน้าก็มีจริง ใครทำ
บุญไว้ก็ไค้เสวยผลบุญ ใครทำบาปก็ไค้ได้รับกรรมคอบสนอง พระเจ้าแผ่นดินก็ไค้สติกลับมามาประ-
พฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีเหมือนเดิม

วิชรุรบัตพิค

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง พระองค์เป็นเพื่อนกับ พระอินทร์
พญาครุฑ พญานาค สหายหั่งสี่ของมารักษาพระอุโบสถศีลรวมกัน วันหนึ่งขณะกำลังรักษาศีล
เกิดมีปัญหาคถามกันขึ้นมว่า ศีลของใครจะประเสริฐกว่ากัน พญานาคบอกว่าศีลของตน ประเสริฐ
กว่า เพราะออกโทโสไค้ เห็นพญาครุฑก็ไม่โกรธพญาครุฑก็ว่า ศีลของตนดีกว่า เพราะระงับความ
อยากไค้ ปกคิพระเจ้าแผ่นดินก็ว่า ตนประเสริฐกว่า เพราะเห็นคุณและโทษจึงมารักษาศีล หั่ง 4
ก็หุ่มเดียวกันไม่คกกลง ในที่สุดก็ให้หาวิชรุ ซึ่งเป็นบัตพิคของพระเจ้าแผ่นดินมาคคสิณ วิชรุรบัตพิคก็คค
สิณว่า ศีลของหั่ง 4 ก็เสมอกัน ไม่มีผู้ไค้สูงผู้ไค้ต่ำกว่ากันและกัน สหายหั่ง 4 ก็เกิดความพิคพอ

ใจ พญาครุฑก็บูชาธรรมด้วยดอกไม้ทอง พญานาคบูชาด้วยแก้วที่คล้องคอ พระอินทร์ก็บูชาด้วย
ผ้าทิพย์ พระเจ้าแผ่นดินก็ประทานวันมีให้พันตัว

พญานาคเมื่อลงไปบาคาล มเหสีก็ถามถึงแก่คล้องคอพญานาคบอกว่า กลายเป็น
ธรรมบูชากับวิษุรบัตติคแล้ว พระมเหสีอยากฟังธรรมบ้าง จึงขึ้นไปเมืองมนุษย์ก็ไม่ได้ จึงทำ
อุบายว่าป่วยไม่สบายมาก บอกว่าต้องเห็นหัวใจของวิษุรบัตติค จึงจะหาย พญานาคก็จิตใจไม่
กลัวทำอะไร เพราะรู้ว่า พระเจ้าแผ่นดินหวงแหนนักปราชญ์ผู้น้อยอย่างมาก ลูกสาวทนเห็นแม่ป่วย
ไข้ไม่ได้จึงอาสาจะไปเอาหัวใจวิษุรบัตติคมาให้

นางนาคสาวก็แปลงกายเป็นหญิงสาวที่สวยงามมาก ป่าวประกาศว่า ผู้ใดสามารถ
เอาหัวใจวิษุรบัตติคมาให้ได้ จะแต่งงานด้วย พญายักษ์คนหนึ่งหลงรักนาง รับอาสาจะไปเอามา
ให้ พญายักษ์รู้ว่า พระเจ้าแผ่นดินชอบเล่นสะกา จึงไปทำที่นั่นสะกาคด้วย วางเค็มพันด้วยแก้ว
วิเศษ มีวิเศษของตัวเอง กับสมบัติทั้งหมดของพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินแพ้ ยักษ์ขอแลก
สมบัติทั้งหมดกับวิษุรบัตติคเพียงคนเดียว พระเจ้าแผ่นดินให้วิษุรบัตติคตัดสินเอง วิษุรบัตติคไปกับ
ยักษ์ เพราะถือว่าตนเป็นทาสรับใช้พญายักษ์ที่มีวิเศษเหาะไป ให้วิษุรบัตติคเหาะหางมา เหาะให้
ชนชั้นไม้ ภูเขา ทำอันตรายต่าง ๆ นานา วิษุรบัตติคก็ไม่ตาย จึงคิดจะฆ่าด้วยมือตัวเอง
วิษุรบัตติคจึงถามว่า ทำไมถึงอยากฆ่าข้าพเจ้านัก ยักษ์ก็เล่าความจริงให้ฟัง วิษุรบัตติคก็คิดว่า
มเหสีพญานาคอยากฟังธรรมของตน เพราะธรรมคือดวงใจของนักปราชญ์นั่นเอง จึงบอกให้ยักษ์
วางตัวลงก่อน แล้วแสดงธรรมไปรศพญายักษ์ให้รู้จักขอบแผนภูมิพระคุณ ไม่คิดทำร้ายผู้มีบุญคุณต่อ
ตน ไม่ทำร้ายมิตร ไม่ดุ่มหลงอยู่หญิง พญายักษ์ได้ฟังธรรมก็กลัวได้ วัชิวัดวิษุรบัตติค พาไป
เมืองบาคาล พระมเหสีก็ไปฟังธรรมกับปรารดนา ยักษ์ก็ได้แต่งงานกับลูกสาวพญานาค วิษุรบัตติค
ก็ไต่กลับไปเมือง พระเจ้าแผ่นดินก็เลิกเล่นสะกา

วัด

พระเวสสันดร

พระเวสสันดรเป็นพระโอรสกษัตริย์เมืองสีพี เป็นคนใจบุญมาก ชอบทำทาน ใครขออะไรก็ให้ทั้งสิ้น อยู่มาวันหนึ่งมีพราหมณ์เมืองใกล้เคียง มาทูลขอช้างทรงซึ่งเป็นช้างวิเศษ ไปได้ไหนก็เกิดฝนตก น้ำท่าบริบูรณ์ ทำให้ชาวเมืองเพาะปลูกได้ เมืองนี้ฝนแล้ง ประชาชนอดอยากมานานแล้ว จึงมาทูลขอช้างวิเศษจากพระเวสสันดร พระเวสสันดรก็ให้ไป ชาวเมืองสีพีเมื่อรู้ข่าวเข้าพากันโกรธ กลับบ้านเมืองตนจะฝนแล้ง หานาไม่ไค้และกลัวว่า พระเวสสันดรขึ้นอยู่ในเมืองต่อไป อีกหน่อยก็คงเอาข้าวของสมบัติของประเทศทำทานไปหมด จึงไปทูลให้พระเจ้าสุทนต์เนรเทศพระเวสสันดรไปอยู่ป่าเสีย

กษัตริย์
อุป
ศิษย์

กษัตริย์
กษัตริย์
กษัตริย์
กษัตริย์

พระเวสสันดรกับนางมัทรีผู้ศรัทธา กับกัณหาบุรุษและชาลีบุตรชาย พากันไปอยู่ป่า นำเพ็ญพรตถือศีล เก็บผลหมากรากไม้เป็นอาหาร

ครั้งนั้นยังมีพราหมณ์แก่คนหนึ่ง ชื่อชูชกเป็นคนมีรูปร่างหน้าตาขี้ริ้วขี้เหร่มาก ชูชกเที่ยวได้ไปขอราน จนเก็บเงินสะสมไว้ได้มากมาย ก็ไปสว่ขอทางอมิตคามมาเป็นภรรยา อมิตกาถึงจะได้ตัวแก่ขี้ริ้วขี้เหร่ แค่นางก็ยกถือประเพณีปรนนิบัติรับใช้อย่างดีจนกลายเป็นตัวอย่าง ให้พราหมณ์อื่น ๆ คำว่า เมียตัวเองว่าทำไมไม่ทำตัวดีเหมือนอมิตกา นางทั้งสาวทั้งสวย ได้ตัวแก่ขี้ริ้วขี้เหร่ก็ยังไม่รังเกียจ ทำงานบ้านแข็งขันเหลือเกิน ไม่ขี้เกียจหลังยาวเหมือนเมียตน นางพราหมณ์มดีพวกนี้พากันโกรธแค้น พากันไปคำทอเยาะเย้ยนางอมิตกาว่า ได้ตัวแก่ ได้ตัวขอราน เป็นเมียขอรานถึงท้องทำงานงก ๆ นางอมิตการ้องไห้กลับบ้าน ไม่ยอมไปตักน้ำที่บ่อน้ำอีก เพราะทนให้พวกผู้หญิงอื่นคำทอโหดกลับไม่ได้ ยื่นคำขาคให้ชูชกไปหาหาสมาให้คนใช้ พร้อมกับแนะนำให้ไปขอกัญหาชาลีมาจากพระเวสสันดร ชูชกก็เดินทางรอนแรมไปตามคำของนาง พระเวสสันดรก็ออกปากยกลูกทั้งสองให้ชูชก ชูชกก็ผูกมือลากจูงเข็นตึกกลับไป ระหว่างทางหลงเข้าไปในเมืองสีพี รุ่งกัญหาชาลีผ่านหน้าพระที่นั่งพระเจ้าสุทนต์พระองค์เจ้าหลานได้ ขอไถ่ตัวจากชูชกด้วยเงินทองมากมาย ชูชกเลยกลายเป็นเศรษฐีในพิริบคา เลยกะกรมกินอาหารดี ๆ ที่เขานำมาเลี้ยง กินเข้าไปมากเกินไป เลยท้องแตกตาย กัณหาชาลี จึงพาพระเจ้ากา พระเจ้ายายไปรับพระเวสสันดรกลับมาครองเมือง ทั้ง 6 กษัตริย์ก็ได้พบหน้ากัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสืบต่อมา

กษัตริย์

ข้อ ๑๑ นักเขียน

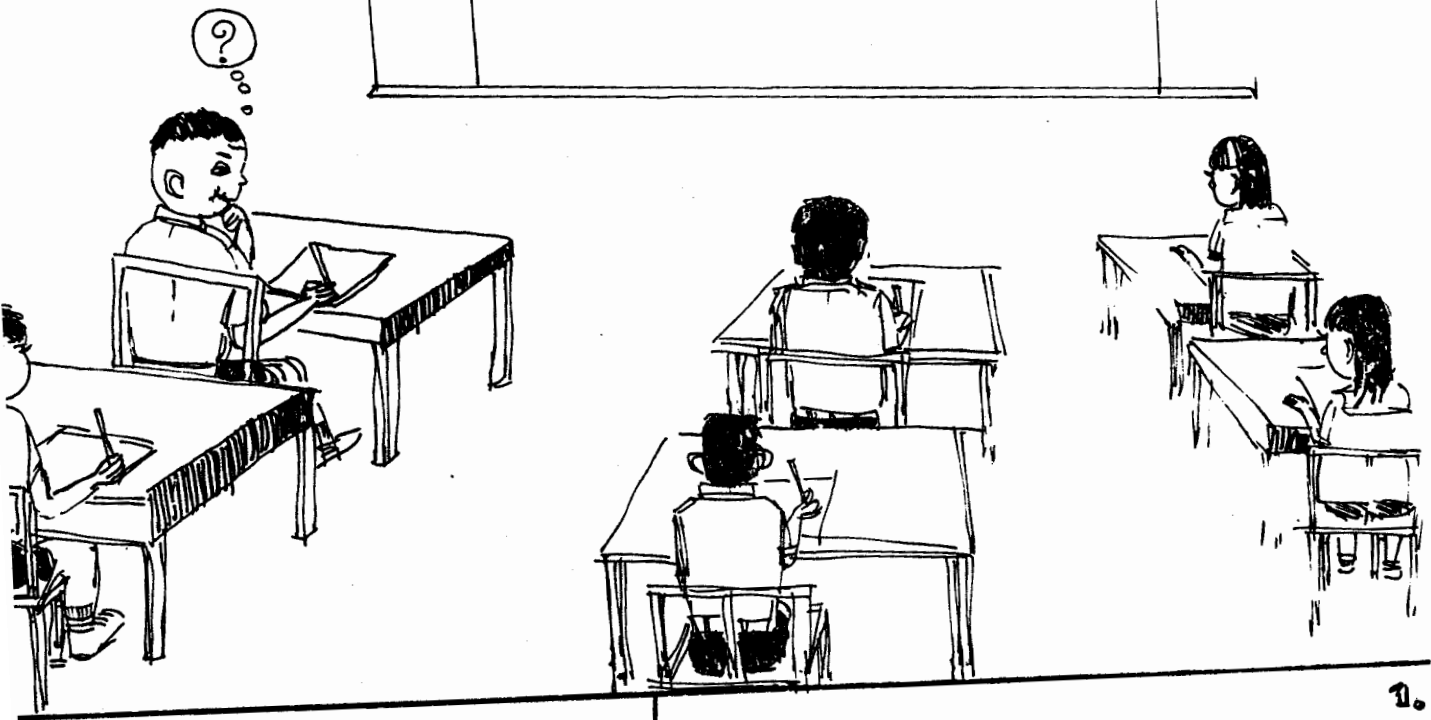
ภาพที่นักเขียนจะได้ดูใหม่ แต่จะเปลี่ยนจะมีภาพใหม่
ภาพใหม่ที่นักเขียนดูภาพใหม่ ข้างบนแล้วนักเขียนดูภาพ
ดูผลภาพ ก. หรือ ข. มาตรฐานก็ได้โดยผลภาพมาแต่เพียงภาพ
เดียว

ถ้านักเขียนพอใจที่จะดูผลภาพ ก. นักเขียนก็
ดูภาพ (X) ลงบนภาพ ก. ถ้านักเขียนพอใจที่จะดูผลภาพ
ก็ดูภาพ (X) ลงบนภาพ ข. ขอนี้ให้นักเขียนก็ดูผลภาพ
ลงข้างล่าง ไม่ข้างบนก็ได้ เพราะไม่มีคำสั่งขจัด ไม่ข้างบน
ก็ดู เพราะคนเขาดูไม่เหมือนกัน มาตรฐานนักเขียนที่พอใจ
ก็ดูตามสมควร เพศ ลาน ขัน ไร่เขียน ก็เห็นบ้างบางส่วน
เห็นภาพ

เขียนนักเขียนมาก

ภาพ	↓	_____	_____	_____	_____
	ชื่อ	_____	นามสกุล	_____	บ้าน
	_____	_____	_____	_____	_____
	_____	_____	ชื่อเขียน	_____	_____

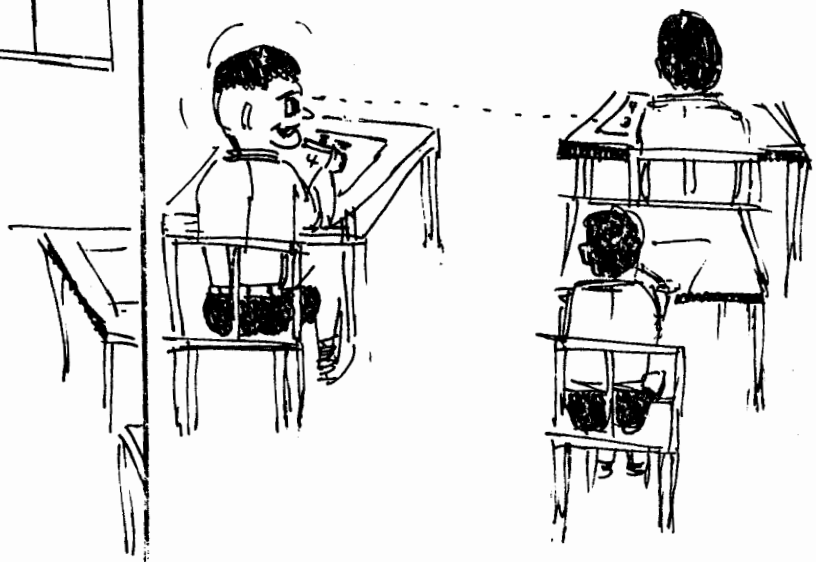
“สอบวิชาเลขคณิต”
เวลาสอบ ๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.

๑.

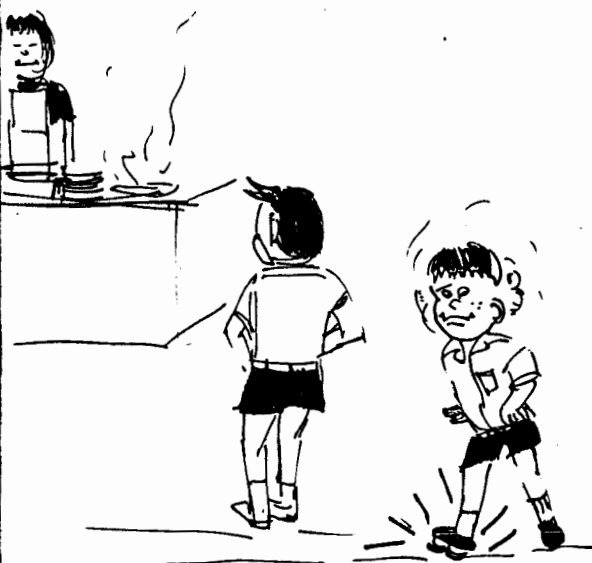
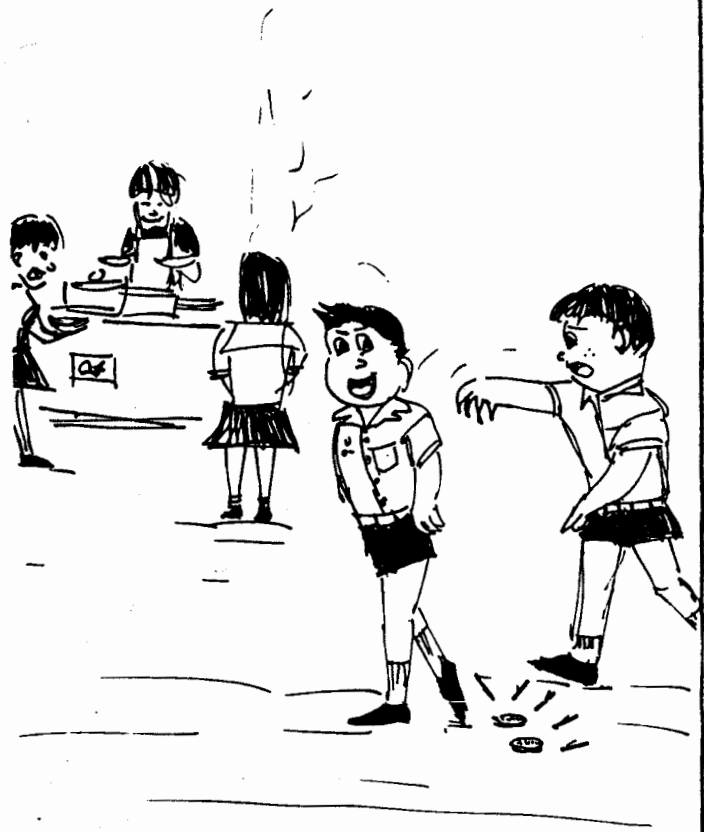
๑๐.
“สอบวิชาเลขคณิต”
เวลาสอบ ๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.

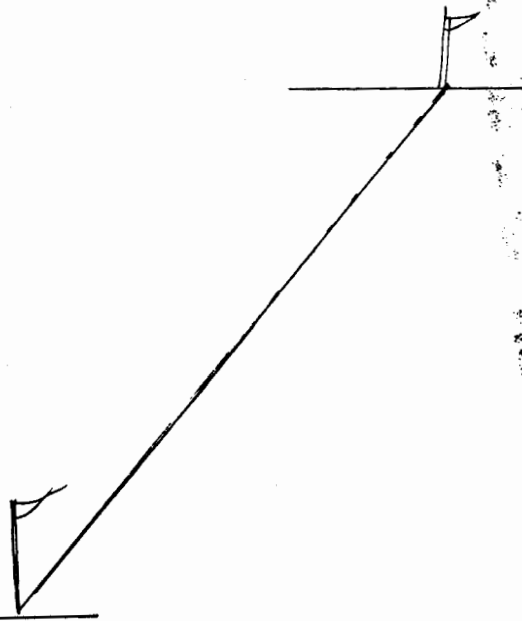
๑๑.
“สอบวิชาเลขคณิต”
เวลาสอบ ๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.

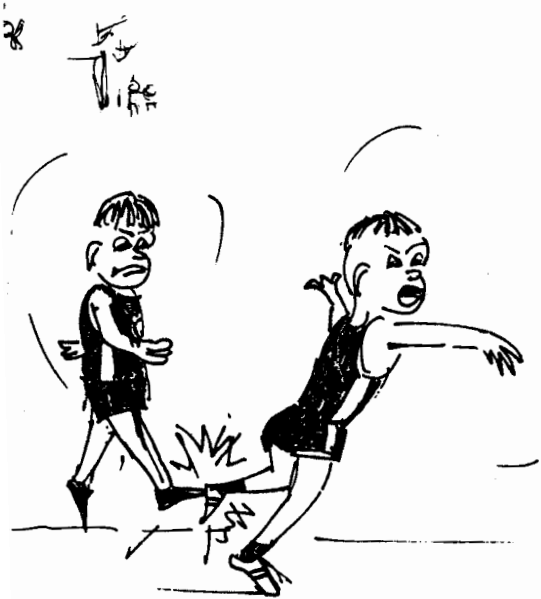

11.

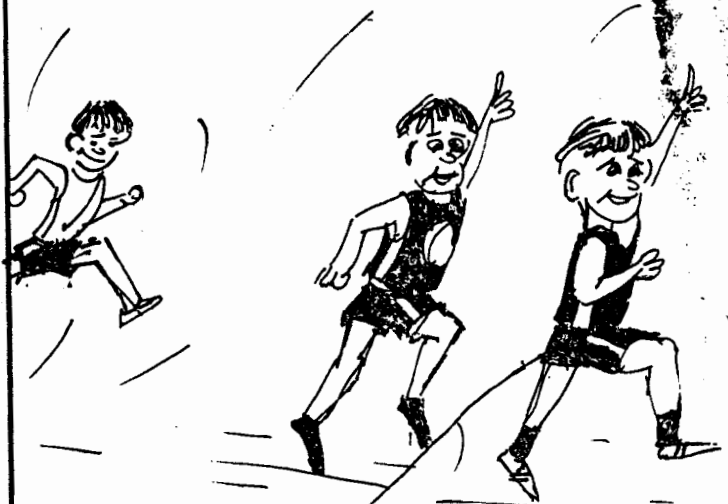

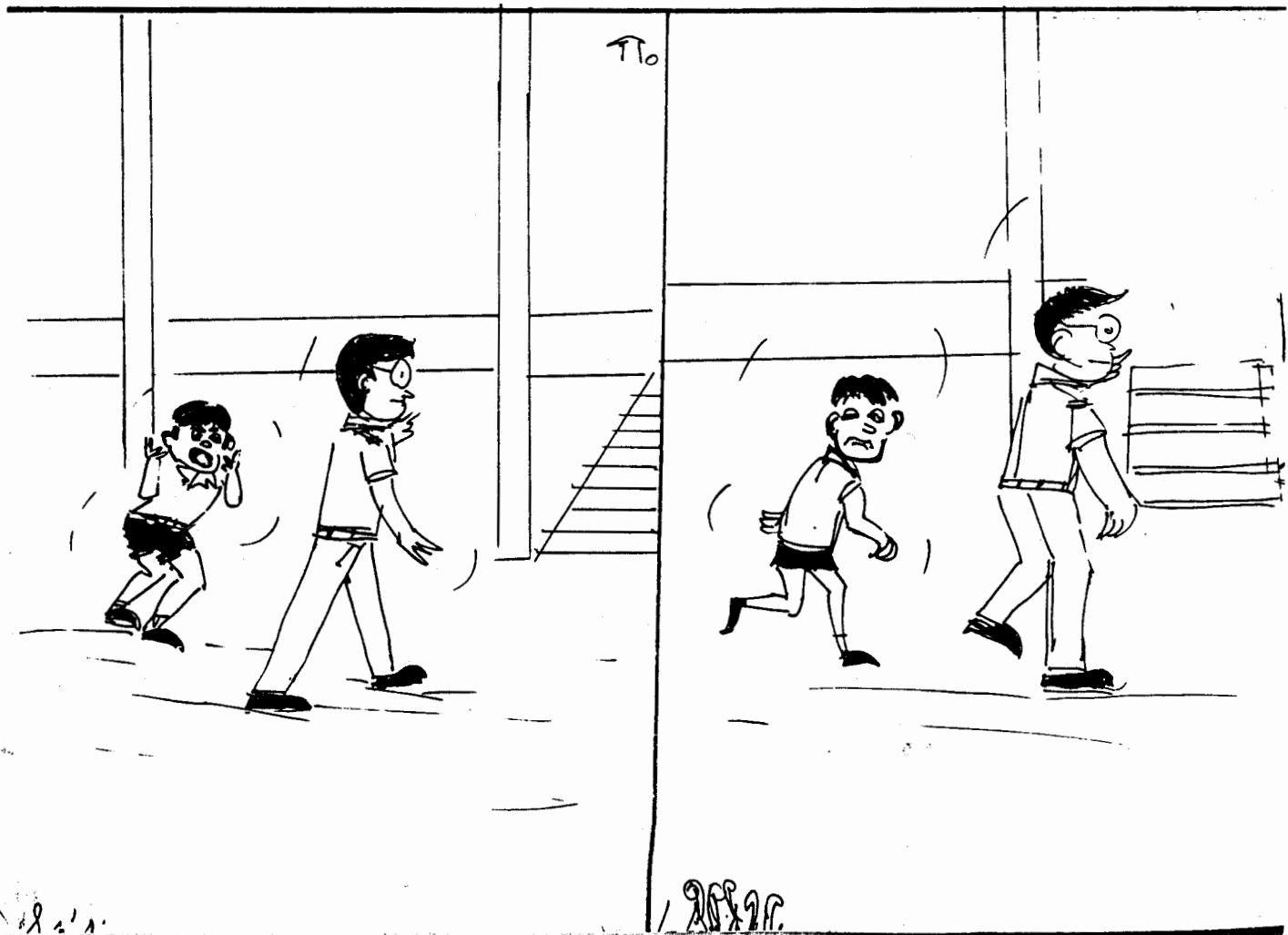
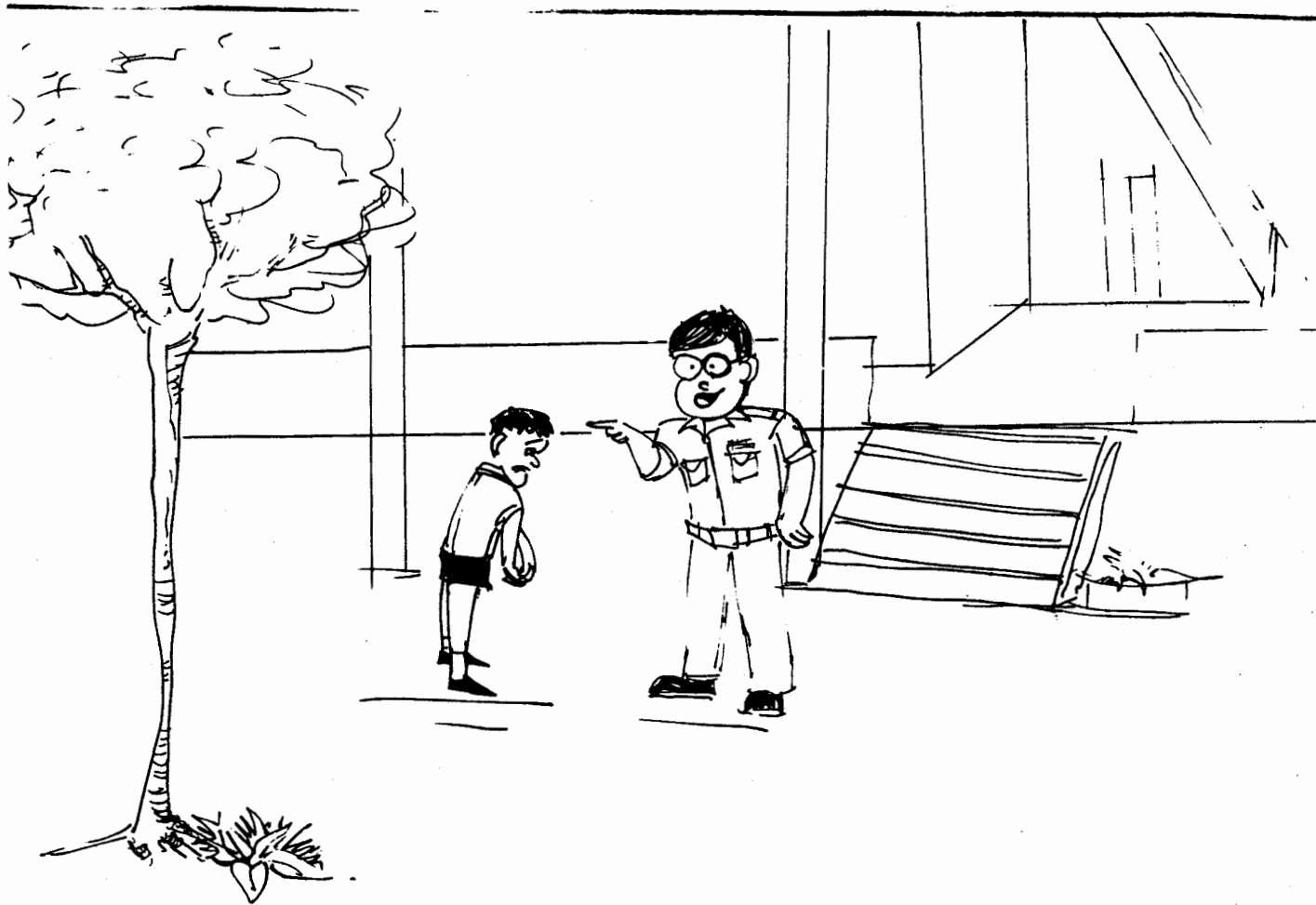

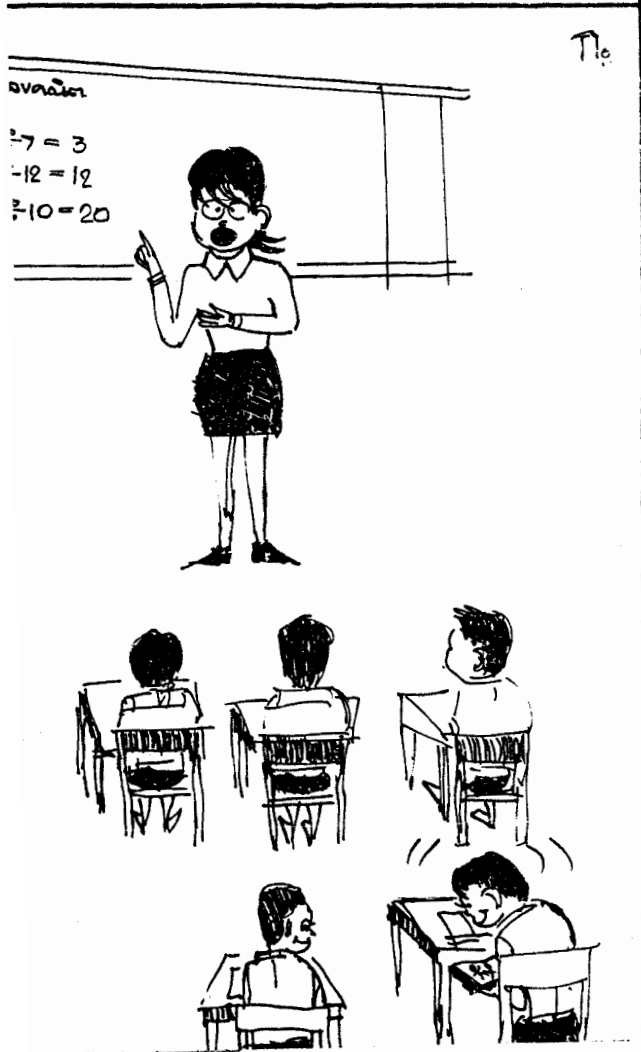
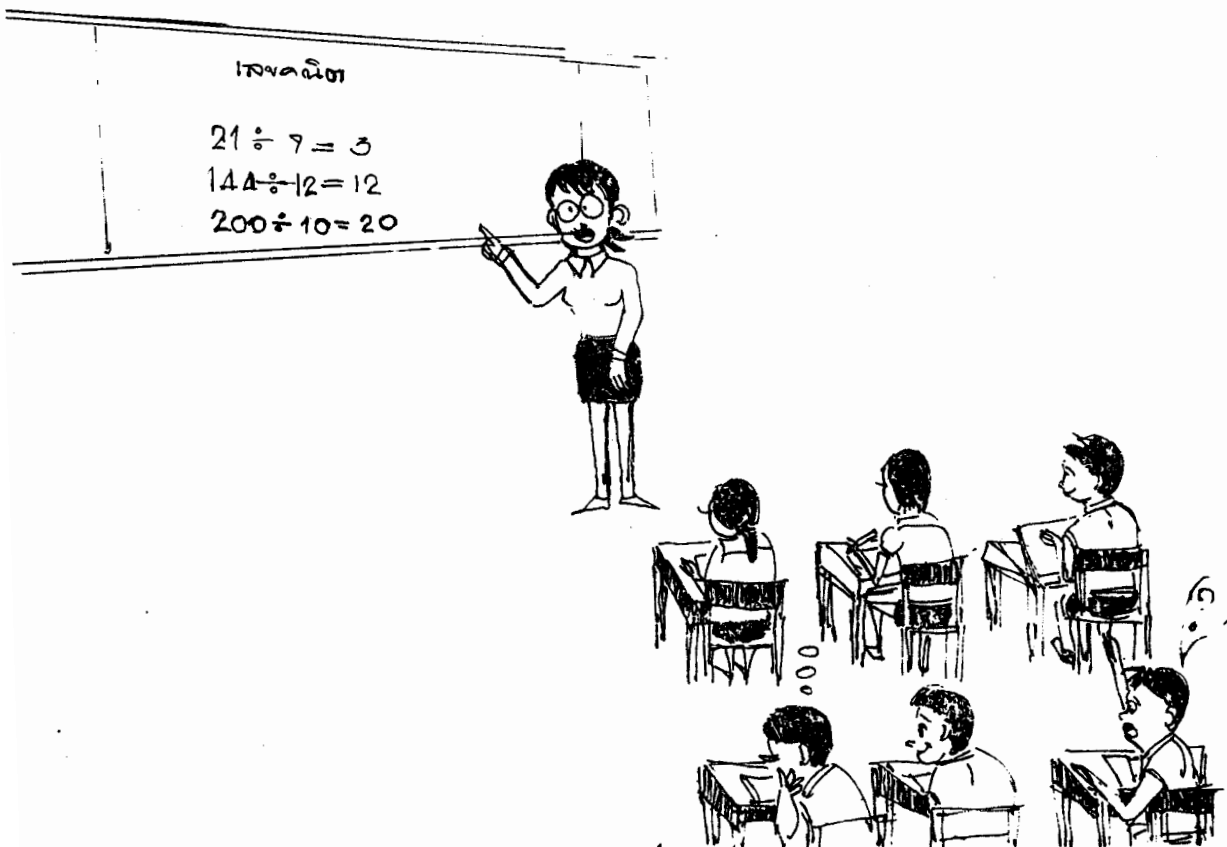
11.

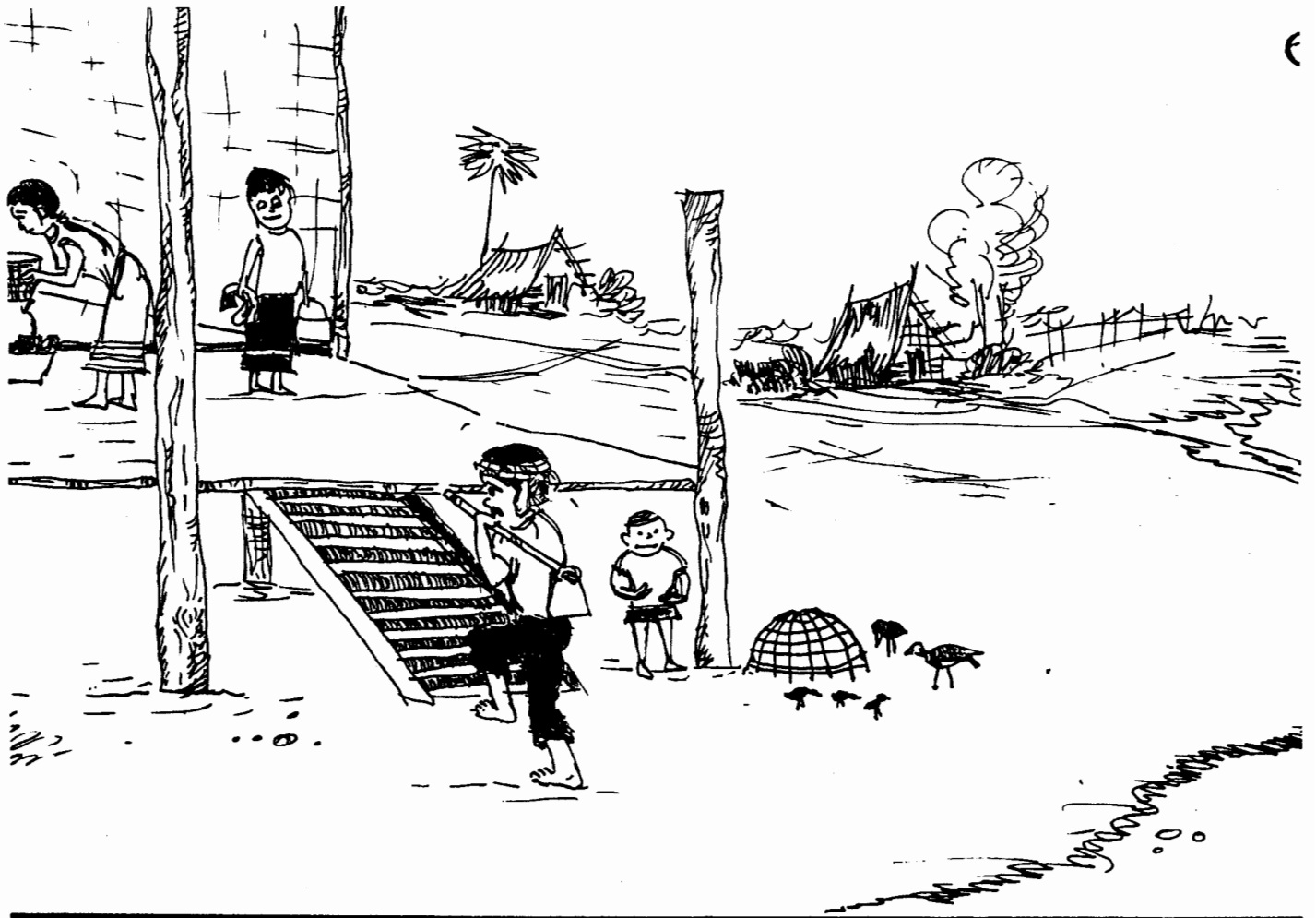

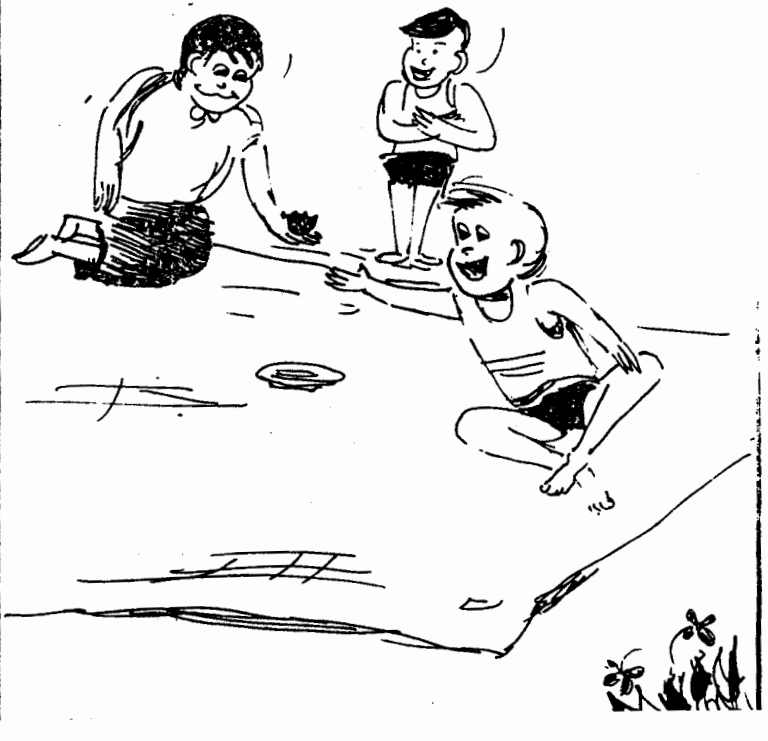
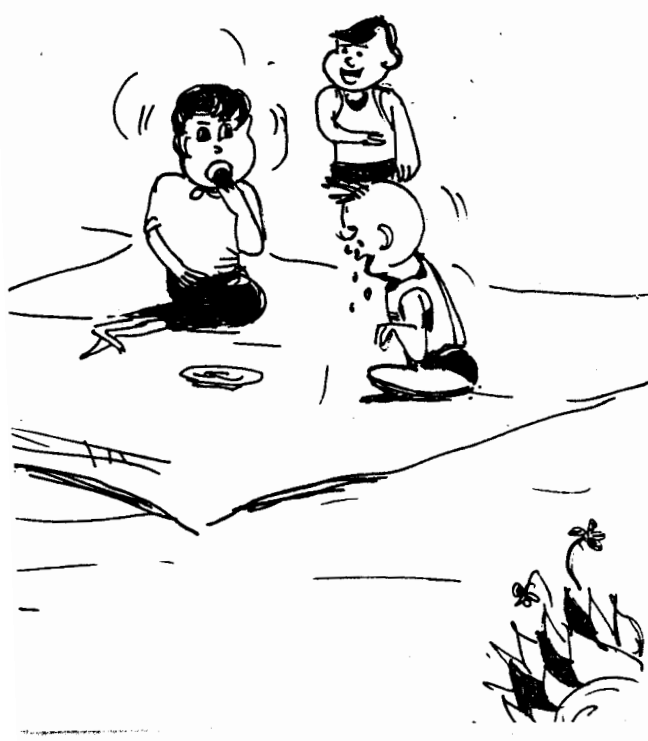
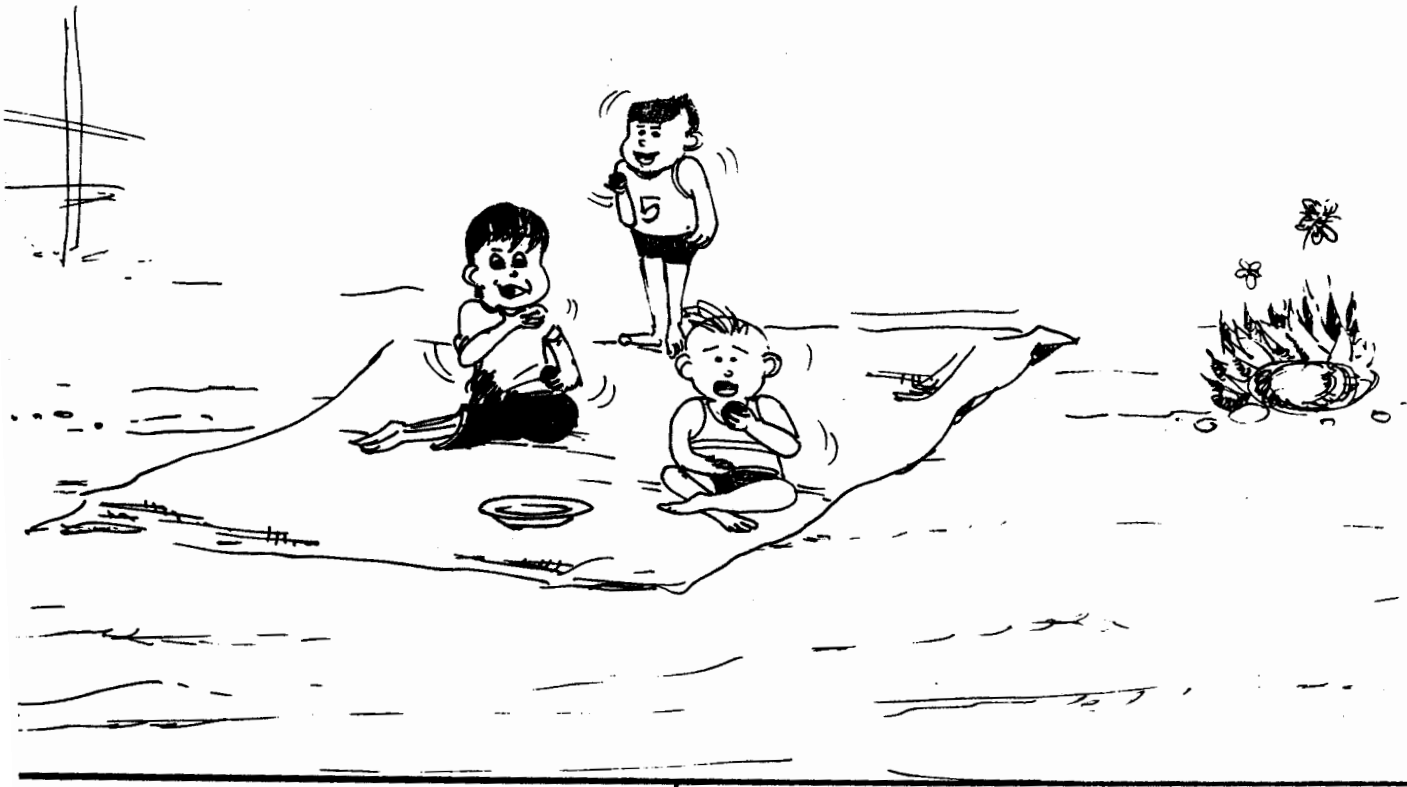
12.

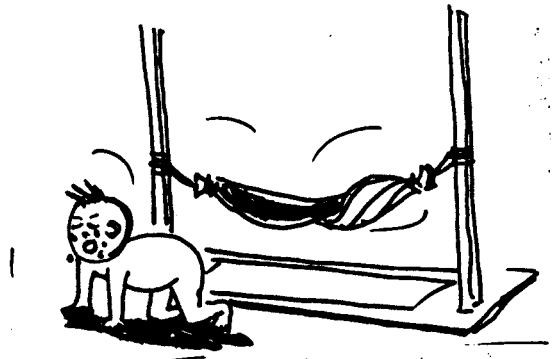

п.

1

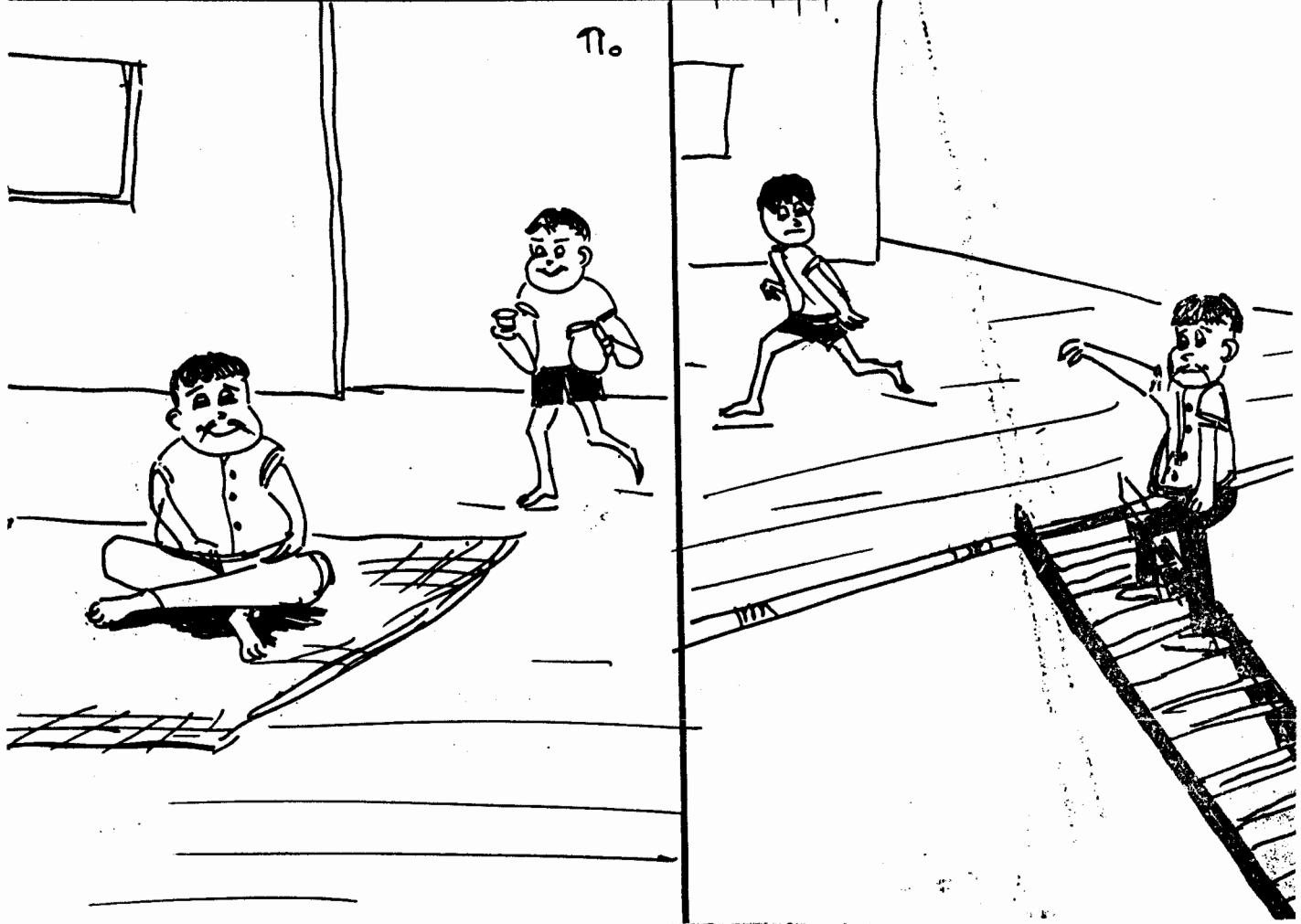

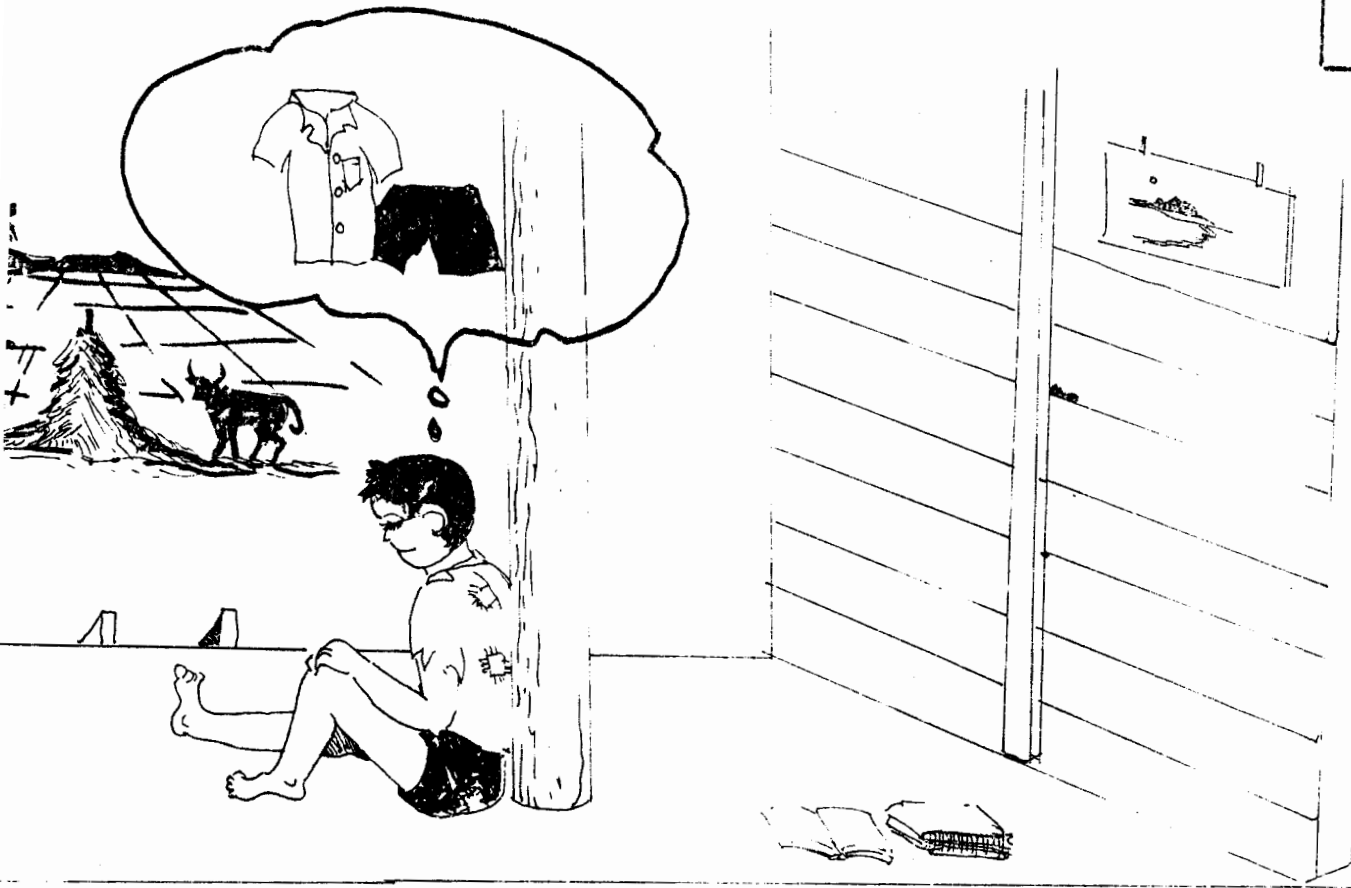
พ่อ-แม่-เอด
อยู่ที่ไหน ?

10

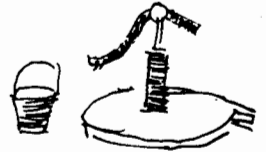
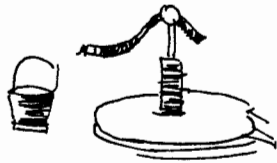
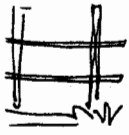

11

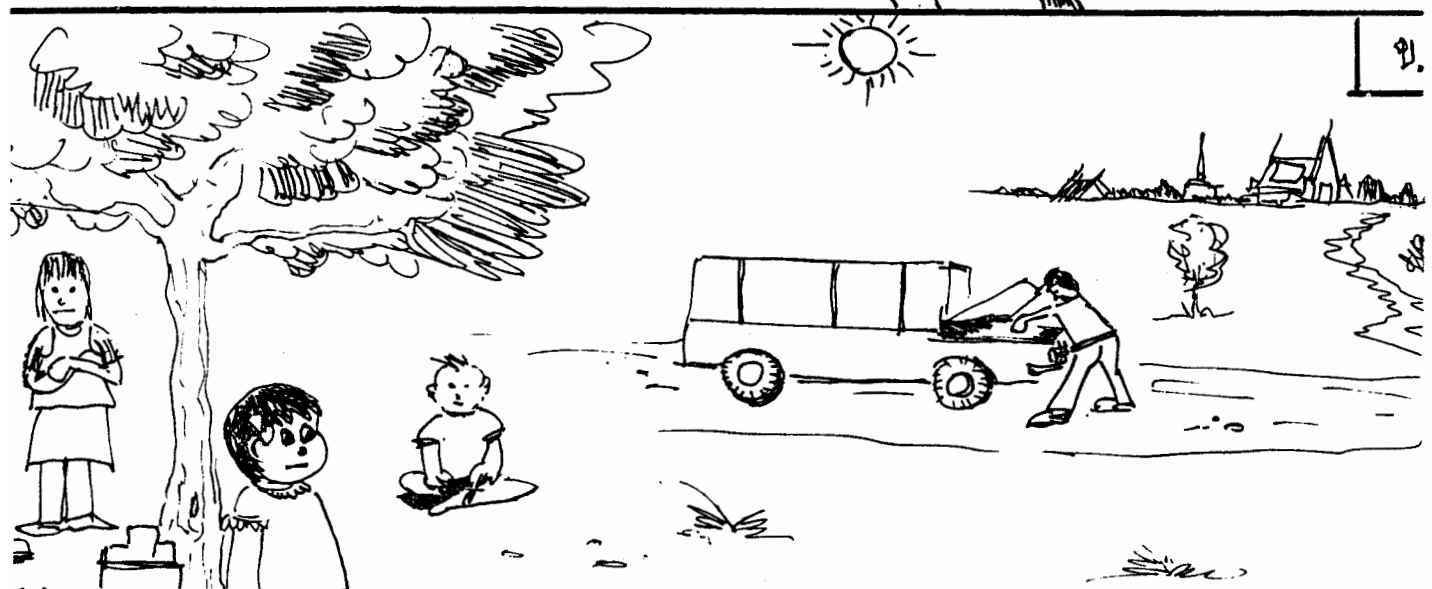
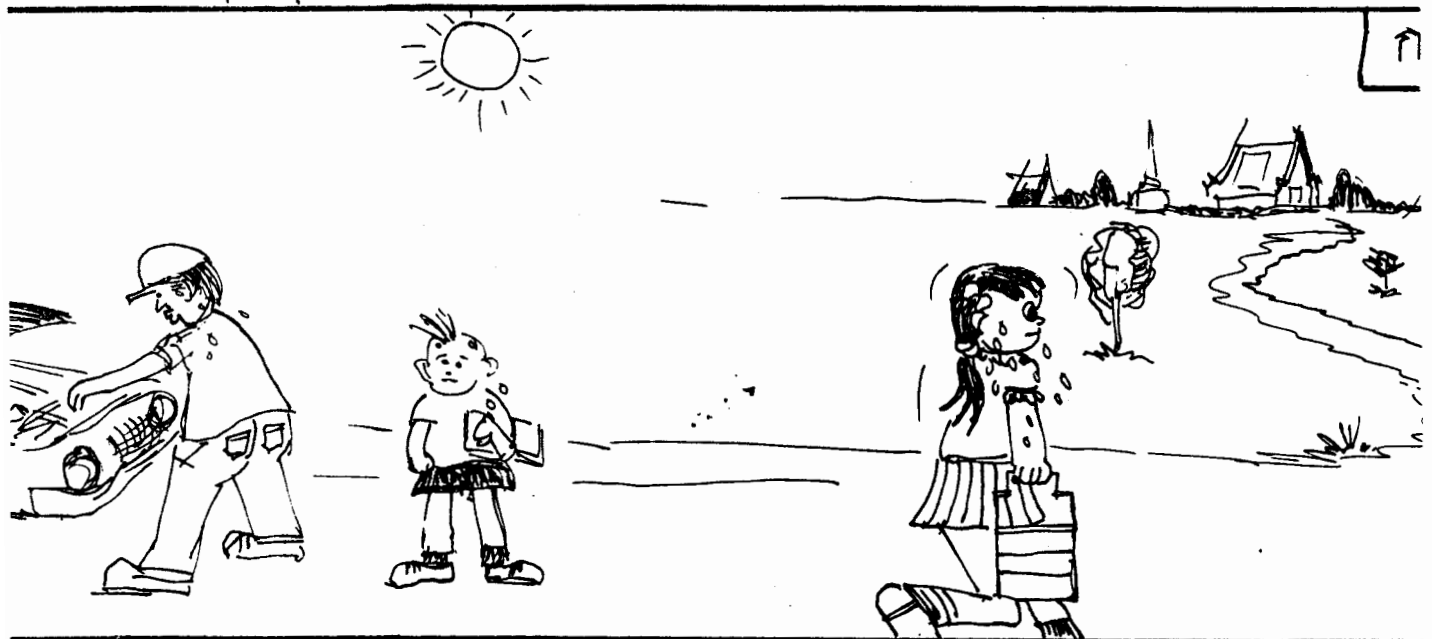
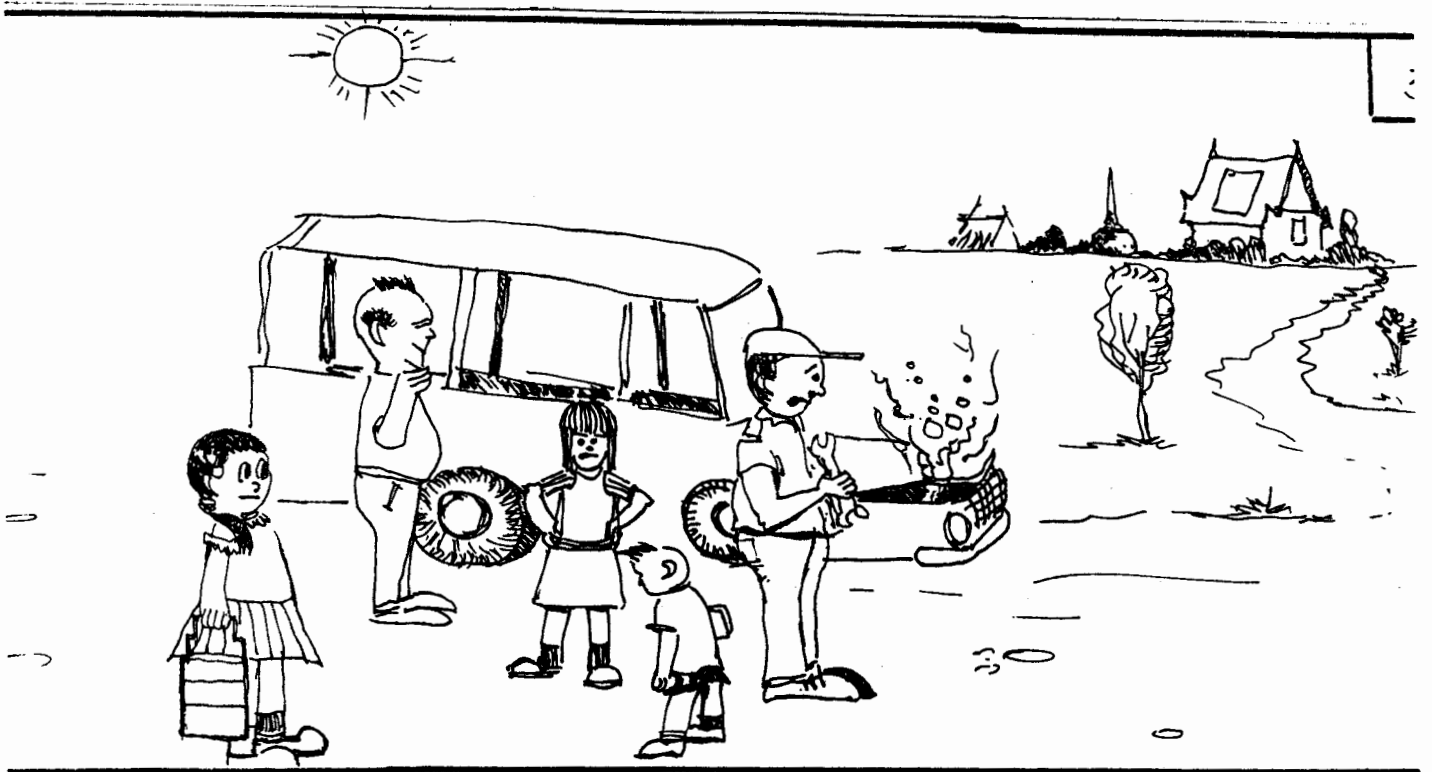

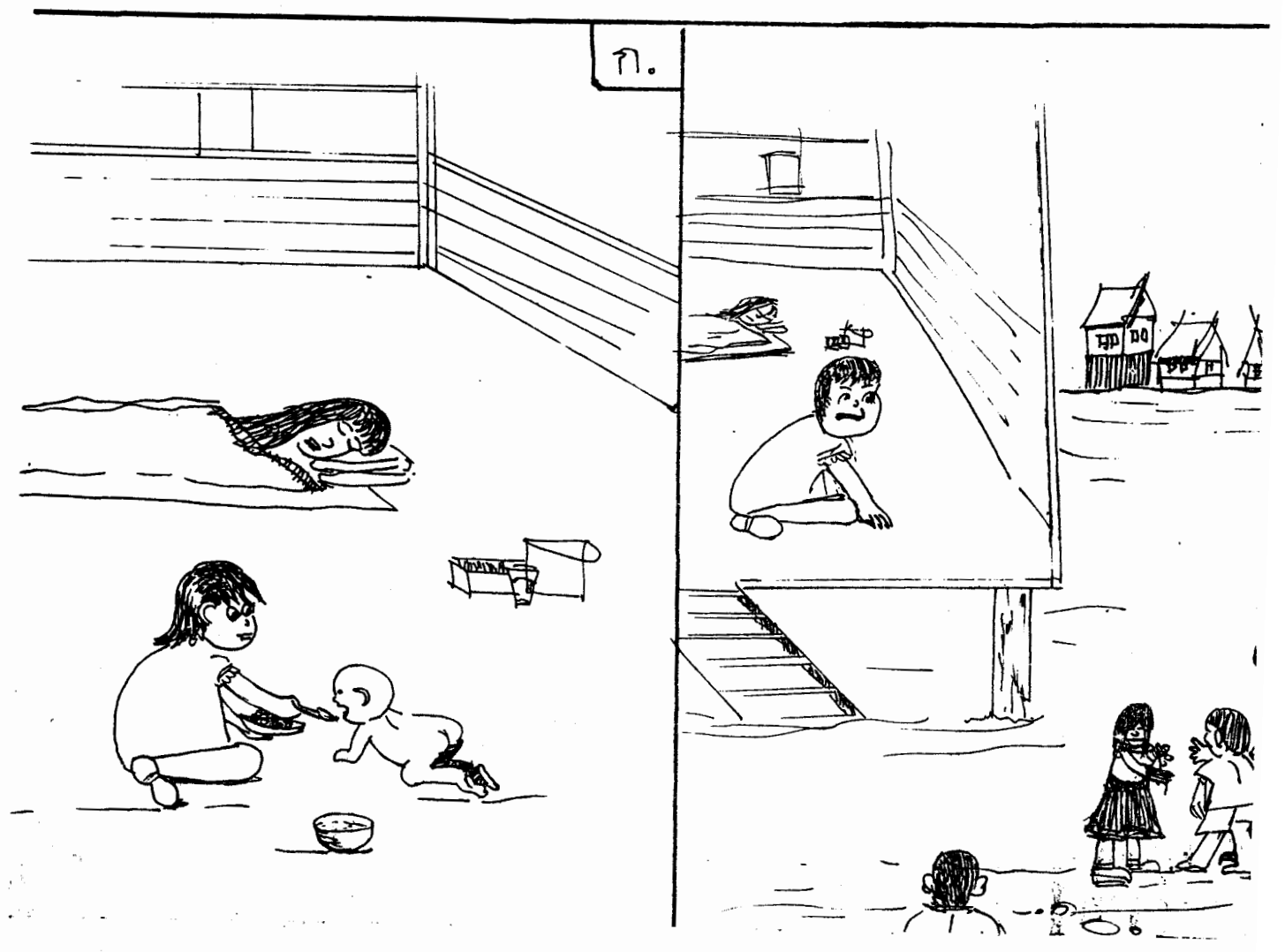
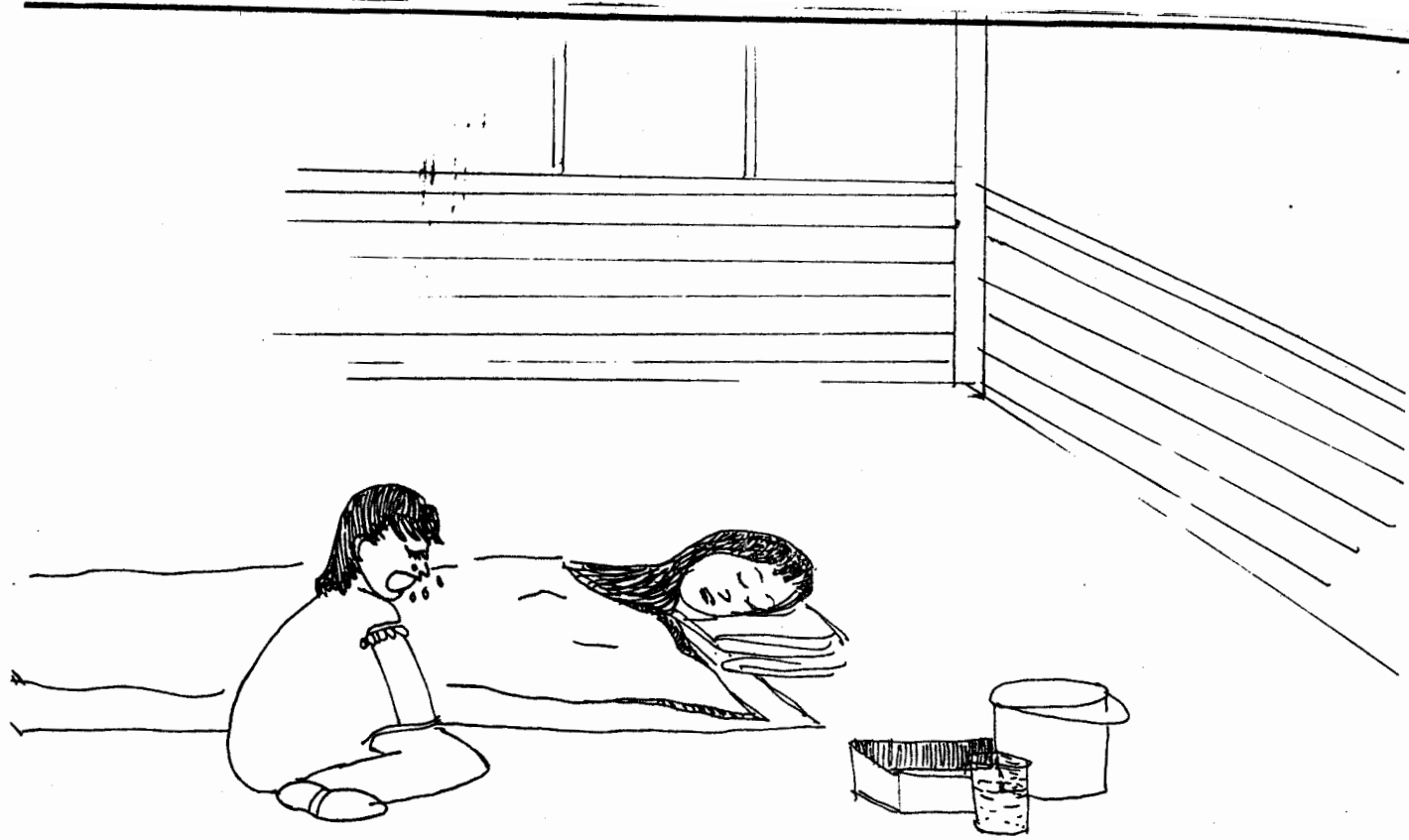
2.

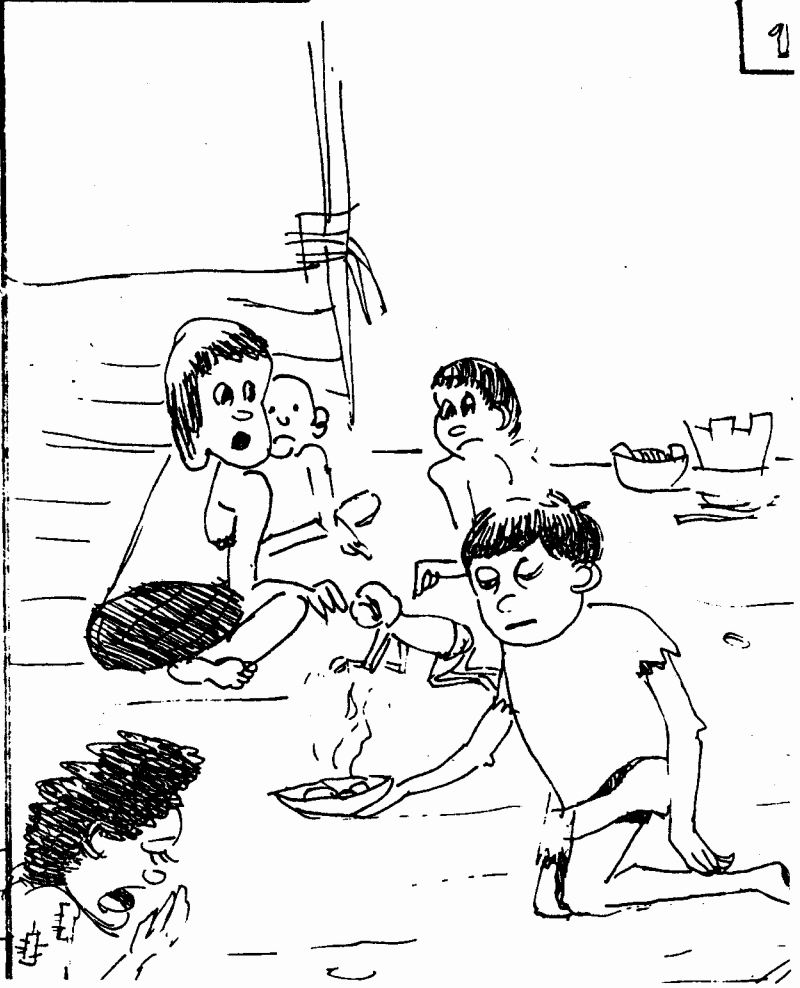
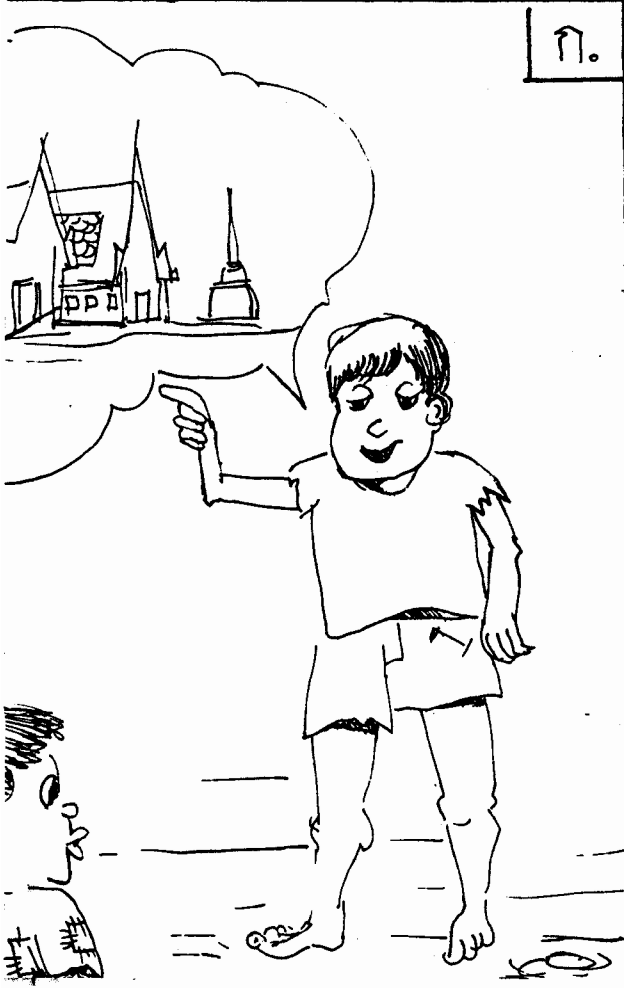
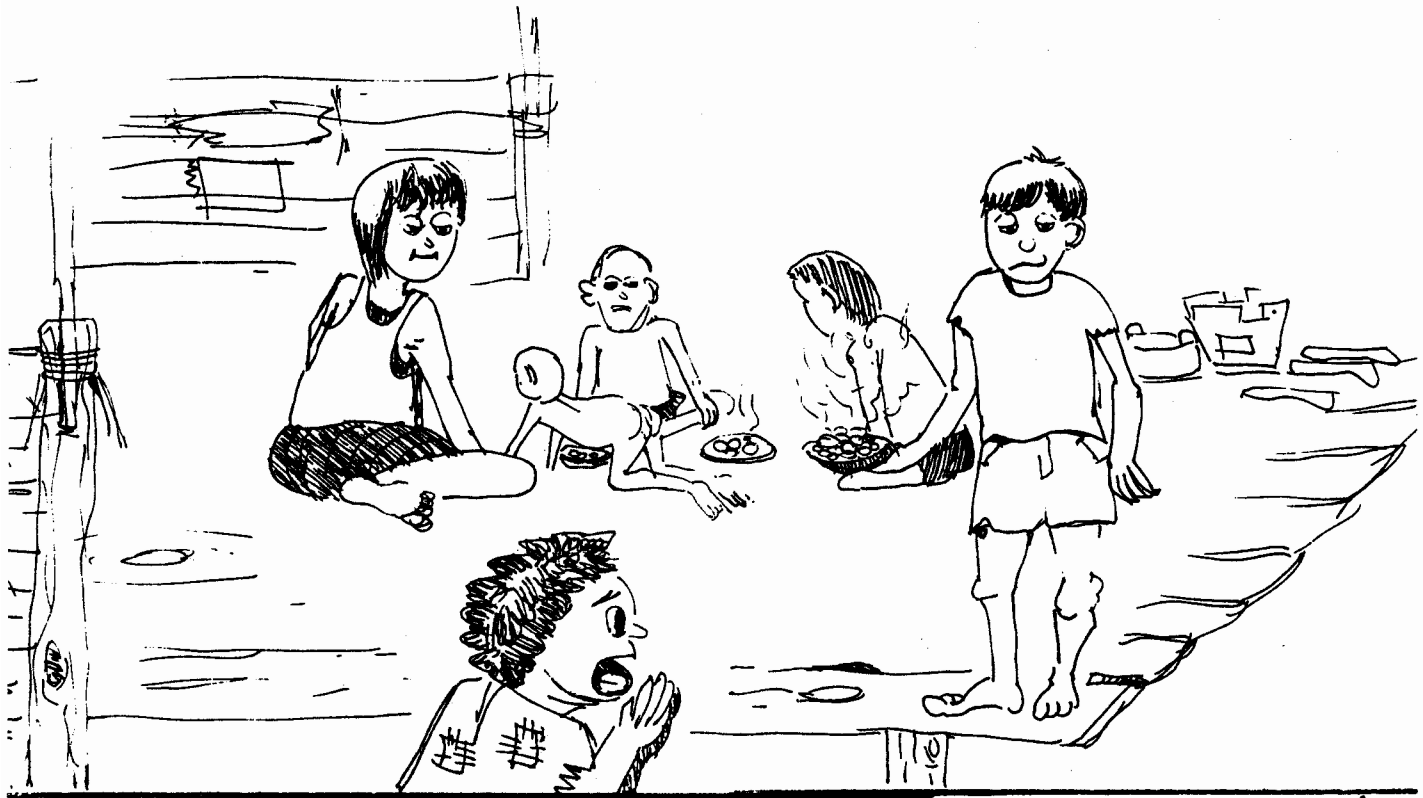

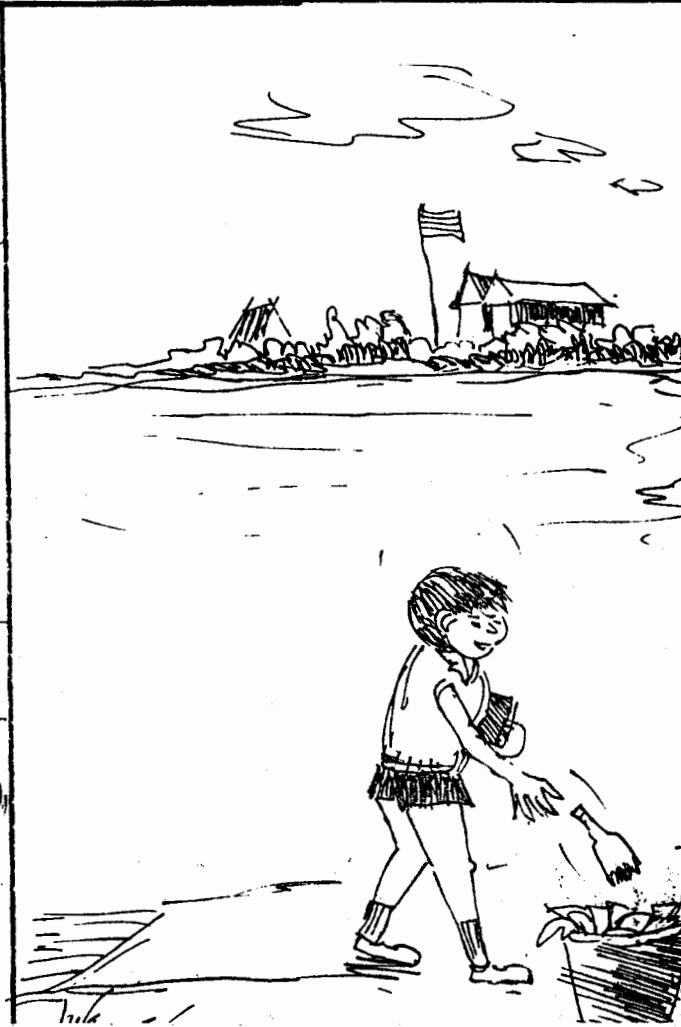
1

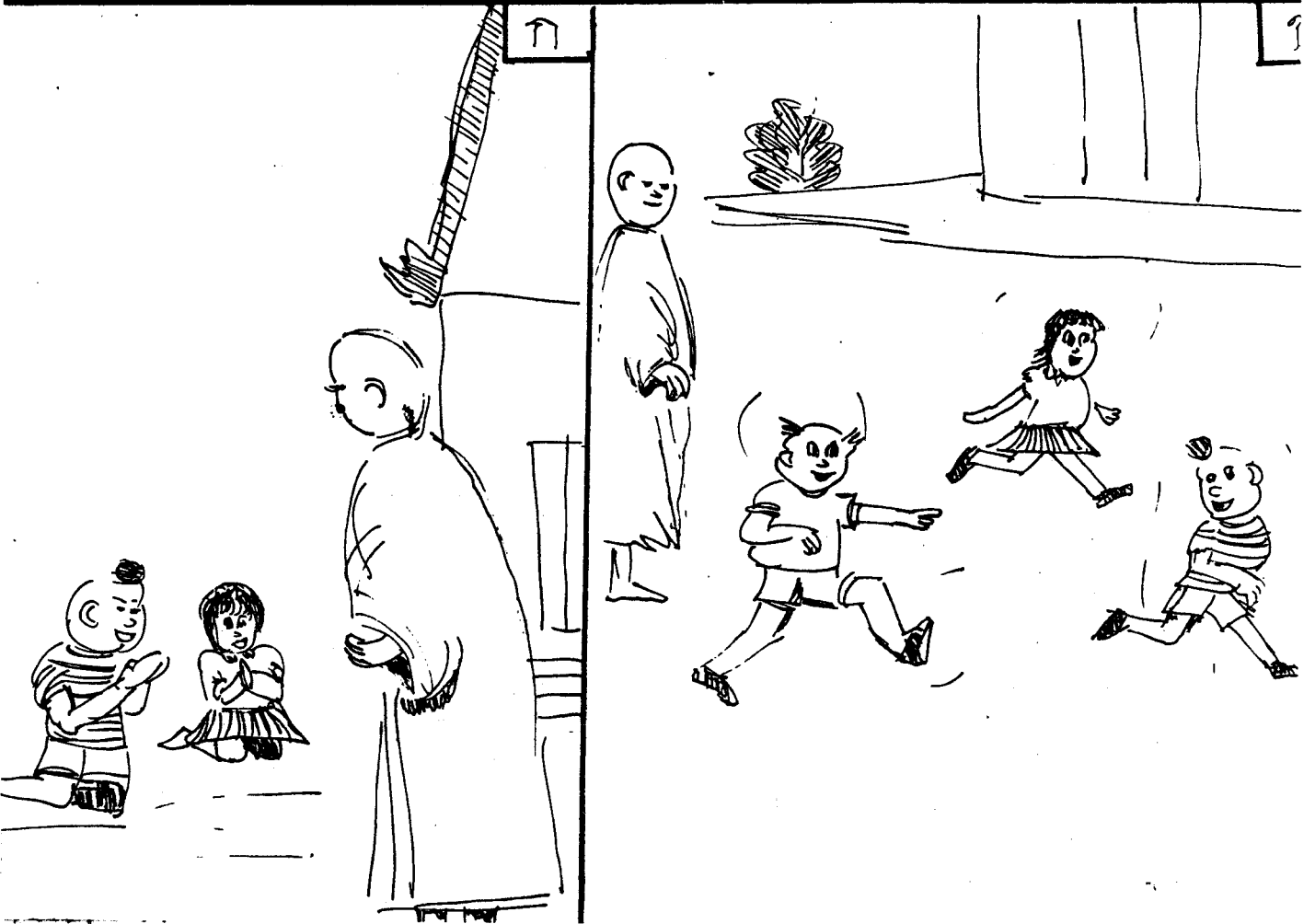
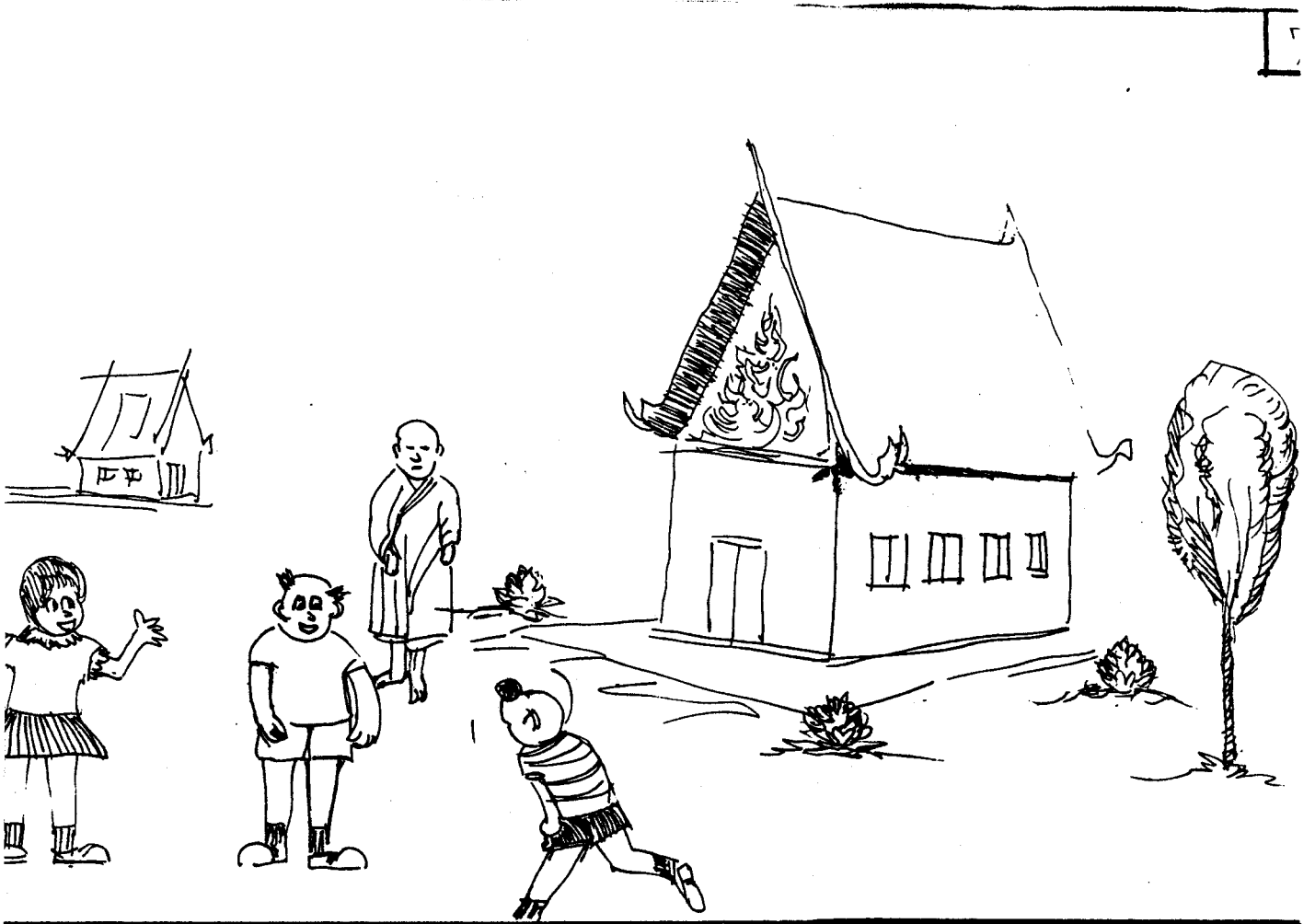

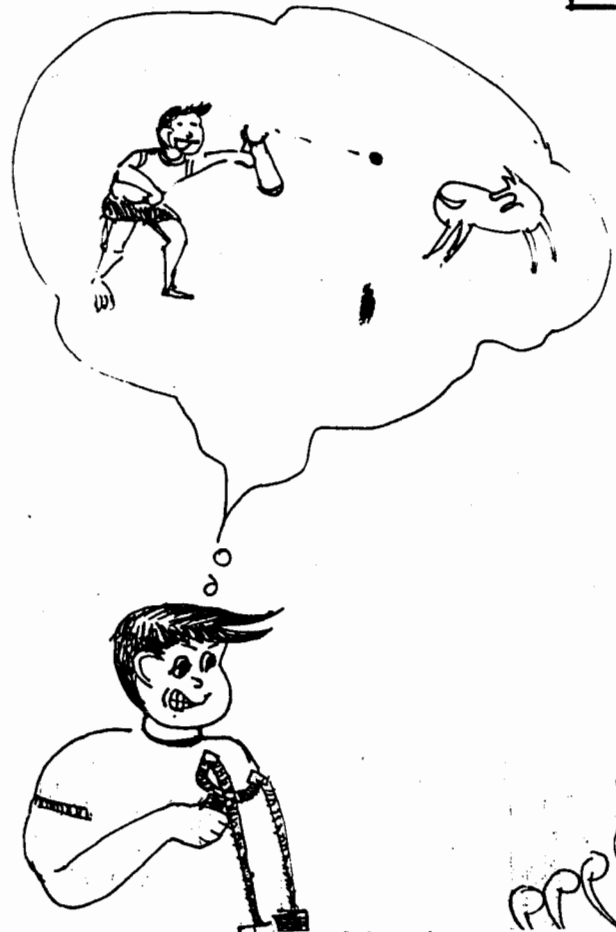

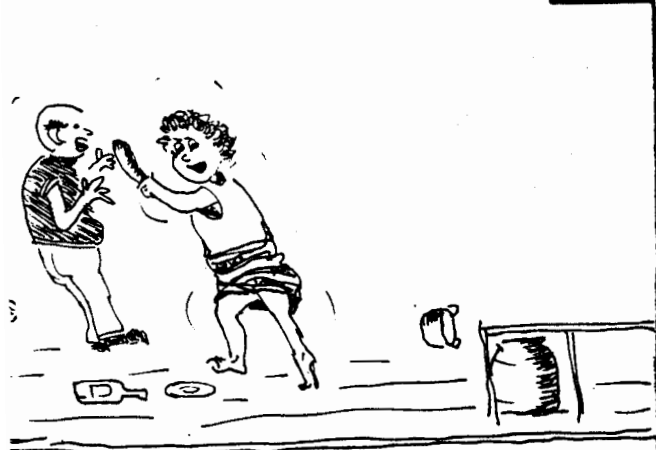

11.

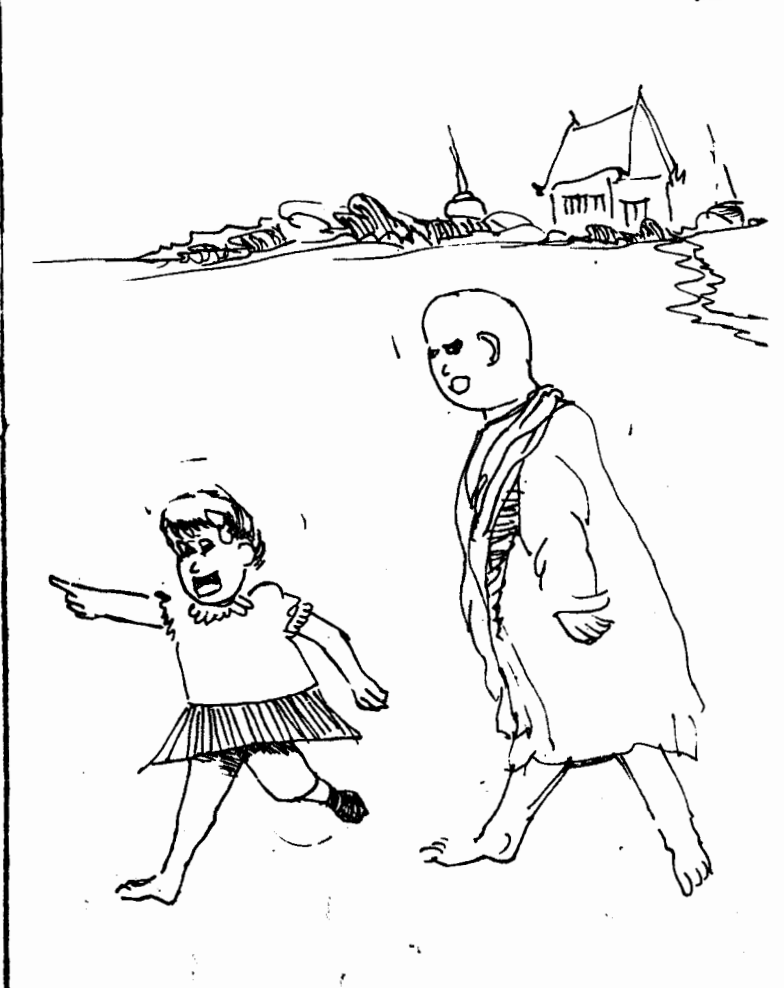

၇.

၈.

เขียน

1. อรมา

2. อรม_ย

3. กวาง

4. เม่ม_ยคำ

5. พ_ยภัย

6. พ_ยไล่ม

7. พ_ย้าง

8. พระ

9. พ_ย้ำพช

10. วัต

สั่ง ให้ชกเริ่มชทำเลขขลัต่ำไปหึ พักทำถกตั้งแต่ 5 ขลั
ขไป จะได้รางวัลดิชลคหลึะ 1 แห่ง มีค้ำเสลดย
ด้าหขลั มีไว้เพ็ลให้ชกเริ่มชตรวจกขลั ๓๑
ชหกมเข็๓๑

1. $2 + 7$

=

2. $8 - 4$

ห้องสมุด
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

3. $10 \times 2 - 5$

=

4. $5 \times 5 \times 5 > 5 \times 10$

=

5. $10 \times 10 \div 10$

=

6. $8 - 4 \div 2$

=

7. $2 \times 2 \times 2 < 13$

=

8. $3 \times 2 + 6 - 10$

=

9. $\frac{100}{10} - 6$

=

10. $3 \times 5 - 10 + 3$

=

କେବଳ

1. 9

2. 4

3. 15

4. 65

5. 10

6. 2

7. 3

8. 4

9. 15

10. 12